

**BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI:
ÇEK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE
CUMHURİYETİ ALT BÖLGE
KARŞILAŞTIRMASI**

Mazlum Çağrı YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi

İktisat Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR

2014

Her Hakkı Saklıdır

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

Mazlum Çağrı YILDIRIM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI: ÇEK CUMHURİYETİ VE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ ALT BÖLGE KARŞILAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR

ERZURUM-2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

26/06/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum " Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tarihsel Gelişimleri, Türkiye Cumhuriyeti ve Çek Cumhuriyeti Ülke Örnekleri Üzerinden Kurumsal-İdari Yapılarının Karşılaştırılması " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ ☐ Tezimin/Raporumun .2.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

26.06.2014

Mazlum Çağrı YILDIRIM

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Y. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR danışmanlığında, Mazlum Çağrı YILDIRIM tarafından hazırlanan bu çalışma 25/06/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İktisat Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Y. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN

İmza:

Jüri Üyesi : Y. Doç. Dr. E. Demet EKİNCİ

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KALKINMA KAVRAMI

1.1. KALKINMA KAVRAMININ TANIMI	3
1.2. KALKINMA KAVRAMININ SINIFLANDIRILMASI	4
1.2.1. Sürdürülebilir Kalkınma	4
1.2.2. Dengeli Kalkınma	5
1.2.3. Dengesiz Kalkınma	6
1.3. İKTİSADİ KALKINMA KAVRAMI	7
1.4. İKTİSADİ BÜYÜME KAVRAMI	7
1.5. İKTİSADİ BÜYÜME İLE İKTİSADİ KALKINMA KAVRAMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	8
1.6. BÖLGESEL KALKINMA KAVRAMI	10
1.6.1. Bölge Kavramı	10
1.6.2. Bölge Sınıflandırılması.....	11
1.6.2.1. Homojen (Türdeş) Bölge	11
1.6.2.2. Polarize (Kutuplaşmış) Bölge	11
1.6.2.3. Plan Bölge	13
1.6.3. Gelişmişlik Düzeylerine Göre Bölge Sınıflandırılması.....	13
1.6.3.1. Gelişmiş Bölge	13
1.6.3.2. Az Gelişmiş (Geri Kalmış) Bölge.....	14
1.6.4. Avrupa Birliği İstatiksel Bölge Birimleri Sınıflandırılması (NUTS)	15

İKİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

2.1. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TANIMI	17
2.2. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ AMAÇLARI	17
2.3. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ	18
2.4. BÖLGESEL KALKINMA: ÜLKE ÖRNEKLERİ	19
2.4.1. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma	19
2.4.2. Çek Cumhuriyeti’nde Bölgesel Kalkınma	23
2.4.3. Polonya’da Bölgesel Kalkınma	25
2.4.4. Macaristan’da Bölgesel Kalkınma	28
2.4.5. Slovakya Cumhuriyeti’nde Bölgesel Kalkınma	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜLKE VE DÜZEY 2 BOYUTUNDA ÇEK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE ÜLKE ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ

3.1. ÇEK CUMHURİYETİ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE MAKROEKONOMİK VERİLERİ	33
3.2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE MAKROEKONOMİK VERİLERİ	35
3.3. TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE ÇEK CUMHURİYETİ’NDEN ALT BÖLGE ÖRNEKLERİ: CZ032 ve TRA2	38
3.3.1. CZ032 Bölgesi Genel Görünümü	38
3.3.2. TRA1 Bölgesi	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERZURUM VE PİLSEN İLLERİNDE KALKINMA İLE İLGİLİ KURUMLAR ÜZERİNE BİR SAHA ARAŞTIRMASI

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	43
4.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE KAPSAMI	43
4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	44
4.4. SAHA MÜLAKATLARI	45
4.4.1. Pilsen İli Kalkınma İlgili Kurum Mülakatları	45

4.4.1.1. West Bohemia Üniversitesi	45
4.4.1.2. Pilsen İş ve Yenilik Merkezi (Bussines and Innovation Center - BIC).....	48
4.4.1.3. Pilsen Belediyesi	50
4. 4.1.4. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı.....	53
4.4.2. Erzurum İli Kalkınma İlgili Kurumları.....	56
4.4.2.1. Erzurum Atatürk Üniversitesi	56
4.4.2.2. Erzurum Teknik Üniversitesi	59
4.4.2.3. KUDAKA (Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı).....	61
4.4.2.4. KOSGEB	65
4.4.2.5. Erzurum Büyük Şehir Belediyesi	67
4.4.2.6. ABİGEM (Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi).....	69
4.4.2.7. ATA Tekno Kent	71
 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 74
KAYNAKLAR	78
EKLER.....	81
EK- 1. Erzurum Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması	81
EK- 2. ATA Tekno Kentte Faaliyet Gösteren Firmalar 2014	82
EK- 3. BKA Kanunu	83
ÖZGEÇMİŞ.....	100

ÖZET**BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI: ÇEK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ALT BÖLGE KARŞILAŞTIRMASI****Mazlum Çağrı YILDIRIM****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR****2014, 100 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR (Danışman)
Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN
Yrd. Doç. Dr. E. Demet EKİNCİ**

Bu çalışmanın amacı; Bölgesel Kalkınma uygulamalarında benzerlikler olan Türkiye Cumhuriyeti ve Çek Cumhuriyeti'nin Bölgesel Kalkınma Ajansları organizasyon yapıları ve idari yapıları karşılaştırılmasıdır. Diğer taraftan Kalkınmada faaliyet gösteren diğer organizasyonları inceleyerek Türkiye'de uygulanabilir modeller konusunda bir alt yapı oluşturmaktır.

Bu amaçla; Genel olarak Bölgesel Kalkınma Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları incelenmiş ve Türkiye ile Çek Cumhuriyeti'nde ki bölgesel Kalkınma ile ilgili kurum, kuruluş ve hibrit şirketler Pilsen ve Erzurum örneğinde ele alınmıştır. Pilsen ve Erzurum şehirlerinde kurumlarla mülakatlar gerçekleştirilmiş. Mülakatlar sonunda elde edilen bilgiler ilgili bölümünde detaylı olarak aktarılmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda; Çek Cumhuriyeti örneğinde incelenen Hibrit kurumların personel ve idari yapıları Türkiye'de ki kalkınma ajanslarında da uyulabilir. Böylece etkinlik ve verimlilik artacaktır.

Başka bir sonuç ise Bölgesel Kalkınma ile ilgili organizasyonların sadece işbirliği değil aynı zamanda iş bölümü de yapmaları gerekmektedir. Bu şekilde uzmanlaşma sağlanabilir.

Ayrıca innovasyona ve AR-GE (Araştırma ve Geliştirme) çalışmalarına yönelik yatırımlar artırılmalıdır.

Son olarak hem Bölgesel Kalkınma Ajanslarının idari yapısında hem de desteklenen projelerde bölge dinamikleri göz ardı edilmemelidir.

ABSTRACT**MASTER THESIS****REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES: THE COMPARAISON OF THE
SUB-REGION OF CZECH REPUBLIC AND TURKEY****Mazlum Çağrı YILDIRIM****Advisor: Assist. Prof. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR****2014, Page: 100****Jury: Assist. Prof. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR (Advisor)
Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN
Assist. Prof. Dr. E. Demet EKİNCİ**

The aim of this study is to compare the similarities between the implementations concerning the sustainable development of the Turkish Republic and the Czech Republic in terms of their structure regarding the regional development agencies and the administrations. Therefore the different organizations related to sustainable development are considered in the thesis in order to classify the applicable models.

Generally the concept of the regional development and the regional development agencies has been examined for that purpose. In the cities Plzeň and the relevant corporations, institutions and hybrid companies concerning the regional development in Turkey and the Czech Republic have been analysed through the interviews which have been conducted for the corporations located in both cities mentioned above.

The results of the interviews were discussed in detail in the related section of the thesis. The results of this study show that the personnel and administrative structure of the hybrid companies which were examined in the Czech Republic are applicable for the development agencies in Turkey as well.

Therefore both efficiency and productivity will improve in the future. Another essential result shows that not only the cooperation, but also the division of labor between the regional development organizations has a significant importance, because these factors create the point of balanced specialization and experting.

Moreover, the investment concerning the innovation, the research and the development should be supported and should increase.

Finally, both administration structure of the regional development agencies and the regional dynamic of the supported projects should definitely inspire further studies in this field.

KISALTMALAR DİZİNİ

A.Ş.	: Anonim Şirket
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABİGEM	: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi
ASEAN	: Association of Southeast Asian Nations
ASEF	: Asia-Europe Foundation
BIC	: Bussines and Innovation Center
BA	: Bölgesel Kalkınma Ajansı
BKİ	: Bölge Kalkınma İdaresi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMKP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
CIP	: Competitiveness and Innovation Framework Programme
COE	: Council of Europe
CZ	: Czech Republic
CZK	: Çek Korunası
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ETÜ	: Erzurum Teknik Üniversitesi
EURADA	: The European Association of Development Agencies
EUROSTAT	: Avrupa Birliği İstatistik Bürosu
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GİDEM	: Girişimci Destekleme Merkezleri
GMT	: Greenwich Mean Time

GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HU	: Hungary
IMF	: The International Monetary Fund
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılması
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
İŞ-KUR	: Türkiye İş Kurumu
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KPSS-A	: Kamu Personeli Seçme Sınavı- Alan
KUDAKA	: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı
NATO	: The North Atlantic Treaty Organization
NTC	: New Technologies Center
NUTS	: The Nomenclature of Territorial Units for Statistics
PL	: Poland
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TAKM	: Türk Dünyası Ordusu (Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan, Moğolistan)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TL	: Türk Lirası
TR	: Republic of Turkey
TVA	: Tennessee Valley Authority
WDI	: World Development Indicators

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Hart’a Göre Sürdürülebilir Kalkınma	5
Şekil 1.2. Riley göre Büyüme Döngüsü	8
Şekil 1.3. Adelman ve Yeldan (2000: 95)’a göre İktisadi kalkınmanın büyümeden farklı olarak içerdiği unsurlar.	9
Şekil 2.1. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2	21
Şekil 2.2. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 3	21
Şekil 2.3. Çek Cumhuriyeti Düzey II	23
Şekil 2.4. Çek Cumhuriyeti Düzey III	24
Şekil 2.5. Polonya Düzey II	25
Şekil 2.6. Polonya Düzey III	26
Şekil 2.7. Macaristan Düzey II	29
Şekil 2.8. Macaristan Düzey III	29
Şekil 2.9. Slovakya Düzey 2 Bölgeleri	31
Şekil 2.10. Slovakya Düzey 3 Bölgeleri	32
Şekil 3.1. Çek Cumhuriyeti GSYH Büyümesi	34
Şekil 3.2. Türkiye Cumhuriyeti GSYM Büyümesi.....	37
Şekil 3.3. Plzeňský Bölge Haritası	39
Şekil 3.4. TRA1 Bölge Haritası	41
Şekil 4.1. BIC’in Sektörel Konumu	49
Şekil 4.2. BIC ve BKA Arasındaki İş Bölümü	50
Şekil 4.3. Industrial Zone Borska pole Haritası	52
Şekil 4.4. Erzurum 2. Organize Sanayi Bölgesi Planı	69

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Ülkemizde Yerleşme Merkezleri Kademeleşmesi Çalışmasına Göre Saptanan Polarize Bölgeler	12
Tablo 1.2. NUTS Nüfus Aralıkları	16
Tablo 2.1. BKA Kurulma Dönemleri	18
Tablo 2.2. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması	22
Tablo 2.3. Çek Cumhuriyeti İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması	24
Tablo 2.4. Polonya İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması	27
Tablo 2.5. Macaristan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması	30
Tablo 2.6. Slovakya İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması	32
Tablo 3.1. Çek Cumhuriyeti Genel Bilgileri	33
Tablo 3.2. Çek Cumhuriyeti GSYH	34
Tablo 3.3. Çek Cumhuriyeti Yıllık Enflasyon	35
Tablo 3.4. Türkiye Cumhuriyeti genel bilgileri	36
Tablo 3.5. Türkiye Cumhuriyeti GSYH	37
Tablo 3.6. TRA1 Bölgesinin Nüfus Yoğunluğu	42
Tablo 4.1. Çalışmanın Kapsamı	44
Tablo 4.2. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı Şirket Ortaklarının Nakit Katılım Oranları.....	53
Tablo 4.3. Pilsen Kalkınma Ajansı Ortaklık Oranları	53
Tablo 4.5. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı İdari Yapısı	54
Tablo 4.6. Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi İdari Yapısı	59
Tablo 4.7. ETÜ Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Planlanan İdari Yapısı....	60
Tablo 4.8. KUDAKA İdari Yapısı	63
Tablo 4.9. KUDAKA Destek Mekanizmaları	64
Tablo 4.10. Erzurum ilindeki KOSGEB Müdürlüğünün İdari Yapısı	66
Tablo 4.11. ABİGEM Şirket Ortaklıkları	70
Tablo 4.12. Erzurum ABİGEM'in idari yapısı	70
Tablo 4.13. ATA Teknokent İdari Yapısı	72
Tablo 4.14. ATA Tekno kent Şirket Ortaklıkları	72

ÖNSÖZ

Bölgesel eşitsizlik makasının giderek açıldığı günümüzde, bu olguya bir çözüm olarak geliştirilen Bölgesel Kalkınma Ajanları ve üstlendikleri işlevler büyük bir öneme sahiptir. Fakat bu konuda tarihsel süreçte birçok yöntem uygulanmış ve bunların ancak bazıları istenen etkiyi yaratmıştır. Avrupa özelindeki Kalkınma olgusu ilk uygulandığı yıllarda yüksek oranda şekilsel kalmış ve bu şekilcilik uyum sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu çalışma bu uyum sorunlarına işaret etmekte ve konuya akademik bir alt yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu alt yapı her ne kadar yerel dinamikler ve aktörler baz alınarak oluşturulsa da öngörü oluşturmak için önemlidir. Ayrıca bu çalışmada Çek Cumhuriyeti ve Türkiye’deki iki kentin kalkınma kurumları açısından incelenmiş, bunun sonucunda idari ve yönetsel olarak Türkiye’de uygulanabilir yapılar tartışılmıştır.

Çalışmamı bir proje olarak kabul eden ve destekleyen Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Ofisine desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmama bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ş. Mustafa ERSUNGUR ’a, saha araştırmasında bilgi ve tecrübeleriyle çalışmamı olgunlaştıran ve bana vakitlerini ayıran Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN ’a, Prof. Dr. Jiří VACEK ’e ve Bc. Hedvika HESSOVA ’ya, Tez jürimde yer alan Yrd. Doç. Dr. E. Demet EKİNCİ’ ye son olarak benim bugünlere gelmemde maddi manevi desteklerini hiç esirgemeyen ailem; Zübeyde, İbrahim ve Şiyar YILDIRIM’a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

GİRİŞ

AB'ye yeni üye oldukları dönemlerde Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin hemen hepsinde bölgesel kalkınma konusu uzun uzun tartışıldı. Bütün geçiş ekonomilerinde bölgesel kalkınma ajansları konusunda farklı deneyimler yaşadı. Bu deneyimler hem Geçiş ekonomileri için hem de Avrupa birliği için derin tecrübeler oluşturdu.

Özellikle geçiş ekonomilerinde bölgesel kalkınmanın kurumsal alt yapısının kurulması konusunda zorluklar yaşandı. Çünkü ülkelerinin kendi içlerinde gösterdikleri sektörel dinamizm ve ülke kaynakları, düzenlemelerin tek tip olarak işe yaramayacağını göstermiş oldu. Ancak hepsinin en azından başlangıç aşamasında tartıştıkları tipik sorular, bu kurumların hukuki statülerinin ve görev tanımlarının ne olacağıydı. Bu arayıştaki beklentileri karşılayacak kurum Batı Avrupa ülkelerinden erken kalkınan ülkelere ithal edildi. Bu Kurumun ismi “Bölgesel Kalkınma Ajansı” idi. Ajansların kurulumu tamamen tecrübe aktarımı şeklinde oldu. Avrupa Birliği tarafından gönderilen uzmanlar ve Avrupa Birliği tarafından finansman sağlanarak kuruldu. Bazı konulara kolaylık getirse de beraberinde büyük uyum sorunları doğurdu. 1990’ların başından 2000’lere kadar bu uyum sorunları çözülmeye ve iç dinamikler ile bütüncül politikalar birleştirilmeye çalışıldı.

Orta ve Doğu Avrupa deneyimlerini ve tarihsel dönüşümleri ile Türkiye kalkınma deneyimlerinin tarihsel gelişimi yüksek oranda benzerlik göstermektedir. Bu açıdan olumlu ya da olumsuz deneyimler, demokratik çözümlemeler ve sosyo-ekonomik politikalar oluşturulurken bu ülke örnekleri asli unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu deneyim aktarımı, süreç zamanlaması ve olası problemlerin çözümünde, hızlı adım atılmasına temel oluşturacaktır.

Araştırmanın amacı; Çek Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti’nden seçilen iki kentin Kalkınma Ajansları üzerinden idari ve organizasyon yapıları incelenerek her iki ülkeye katkı sağlayabilecek akademik bir öngörü/ analiz oluşturmaktır.

Araştırma; Kalkınma Kavramı, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Genelden yerele Çek cumhuriyeti ve Türkiye ülke örneklerinin analizi, Erzurum ve Pilsen illerinde kalkınma ile ilgili kurumlar üzerine bir saha araştırması, Sonuç ve Öneriler olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.

Birinci ve ikinci bölümlerde genel olarak kavramların açıklamasına ve literatür taramasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Türkiye ve Çek Cumhuriyeti'nin makroekonomik verileri ve genel özellikleri verilmiştir. Asıl amaç olan iki ülkenin önceden belirlenmiş iki ajansını karşılaştırma ekseninden çıkmamak için bu bölümde çok fazla ayrıntıya girilmemiştir.

Devamında önceden belirlenmiş iki ajansın bağlı bulunduğu bölgeler ele alınmıştır. Bu incelemede İBBS (İktisadi Bölge Birimleri Sınıflandırması) baz alınmıştır. Bu aşamada iki bölgenin idari yapıları, genel istatistiki verileri ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise; Erzurum ve Pilsen kentlerindeki kalkınma ile ilgili kurumlarıyla mülakat yapılmıştır.

Bu mülakatların amacı; ele alınan kurumlara içeriden bir bakış açısı getirmek, idari yapılarını incelemek, öneri ve görüşlerini çalışanlar bazında incelemek ve ilerde oluşabilecek işbirliklerine temel hazırlamaktır.

Bu bölümde iki kentteki birbirleriyle benzer olan kurumlar incelenmiştir. Bazı kurumlar ise araştırmanın genel eksenini bozacağı endişesiyle araştırma dışı bırakılmıştır.

Bu mülakatlar Bölgesel literatüre katkı açısından önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu önemin başlıca sebepleri;

- Daha önce akademik çevrelerce incelenmemiş bazı kurum ve kuruluşların incelenmesi
- Literatüre, genel ulaşım açık bilgiler dışında, kurum ve kuruluşların çalışanlar gözünden değerlendirilmesi
- Ortaklık ve yönetim biçimlerinin tablolar aracılığıyla aktarılması
- Süreç yönetimlerinin özet bir biçimde anlatılması olarak gösterilebilir.

Çalışmanın beşinci bölümünde ise genel olarak iki ülke örneği üzerindeki incelemeler neticesinde elde edilen sonuçlar ve öneriler belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KALKINMA KAVRAMI

1.1. KALKINMA KAVRAMININ TANIMI

2. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan bu kavram, savaş sonrası ekonominin toparlanma arayışının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. O dönemde ihtiyaç duyulan kümülatif ‘iyileşme’ ihtiyacına hizmet edecek şekilde biçimlenmiştir.

Ekonomik kalkınma, insanoğlunun sınırsız isteklerinin karşılanması amacıyla ekonomik düşüncenin başta gelen konularından biri olarak günümüze kadar tartışıla gelmiştir. Toplumların değişik gelişim süreçlerine uygun olarak farklı dönemlerde değişik içerikler kazanmıştır. Kavram, bazen kendine yakın anlamlar taşıyan sanayileşme, modernleşme, ilerleme, büyüme ve yapısal değişme gibi kavramlarla içi içe geçmiş, onların yerine kullanılmış ve doğal olarak anlam kaymasına uğramıştır. Bugün de kavramın içeriği açık ve anlaşılır değildir. Teorilerde olduğu gibi günlük konuşmalarda da bazen sanayileşmenin, bazen büyümenin bazen de modernleşmenin yerine kullanılmaktadır (Yavilioğlu, 2002: 59).

Bu değişimleri aşağıda belirtilen üç farklı tanımlamada açıkça görmek mümkündür. Bu tanımlamalar;

- Bir ekonomide halkın değer yargıları, dünya görüşü ile tüketim ve davranış kalıplarındaki değişimleri içerecek biçimde toplumsal ve kurumsal yapıda dönüşüme yol açan büyüme (<http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi:16.05.2014)
- Toplumun yaşam standartlarında, üretilen malların kalitesinde veya üretimin organizasyonunda iyileşmeler yaratan ekonomik ortam (Flammang, 1979: 50).
- Bir ülkede üretim ve gelir artışlarının yanı sıra ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlarda yaşanan yapısal değişim süreci (Berber,2006: 9) şeklinde yapılmıştır.

Tanımlamaların yüklemsel bütünlüklerine bakıldığında bir tanımlamada kalkınma kavramı ‘büyüme’ olarak nitelendirilirken bir diğesinde ‘ekonomik ortam’ bir başkasında ise ‘süreç’ olarak nitelendirilmiştir.

Bir başka anlam değişimi de kavramın içerisinde yalnızca ekonomik olguların değil toplumsal ve davranışsal olguların girmesiyle olmuştur. Bu olgularla beraber

kavramın sınıflandırılması ve belli yönelimlere göre alt kategorilere ayrılması zorunlu hale gelmiştir.

1.2. KALKINMA KAVRAMININ SINIFLANDIRILMASI

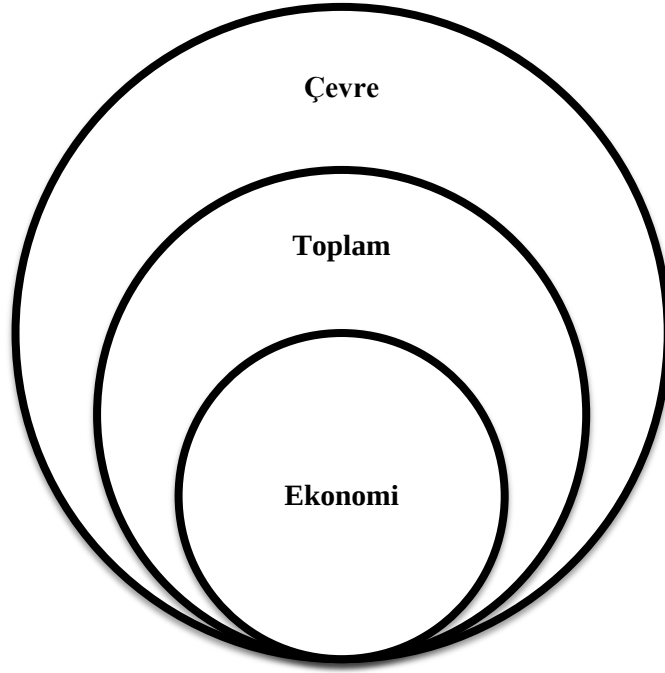
Kalkınma kavramı ana hatlarıyla 3 farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar Sürdürülebilir Kalkınma, Dengeli Kalkınma ve Dengesiz Kalkınmadır.

1.2.1. Sürdürülebilir Kalkınma

Kavram ilk kez 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'na hazırlanan “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda, bir başka adıyla Brundtland Raporu'nda gündeme gelmiş ve kavram “bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmıştır (Çarkçı, 2008: 30).

Köken itibarı ile Latince “Sustinere” kelimesinden gelen “sürdürülebilirlik” (Sustainability) kelimesi, sözlüklerde birçok anlamda kullanılmış olmasına rağmen, esas itibarıyla; sürdürmek, sağlamak, devam ettirmek, desteklemek, var olmak anlamlarında kullanılmaktadır (Onions, 1964: 2095, Tıraş, 2012: 59).

Sürdürülebilir kalkınma, insan ile doğa arasında denge kurarak doğal kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına ve kalkınmasına imkân verecek şekilde bugünün ve geleceğin yaşamını ve kalkınmasını programlama anlamını taşımaktadır. Sürdürülebilir kalkınma sosyal, ekolojik, ekonomik, mekânsal ve kültürel boyutları olan bir kavramdır (<http://www.gap.gov.tr/gap/gap-ve-surdurulebilir-kalkinma/surdurulebilir-kalkinma-nedir>, Erişim Tarihi: 30.04.14).

Şekil 1.1. Hart'a Göre Sürdürülebilir Kalkınma

Şekil 1'de gösterildiği gibi sürdürülebilir bir kalkınma oluşturulabilmek için çevresel ölçek ve toplumsal ölçeğin göz ardı edilmemişi ve kalkınmanın temellerinde yer alması gerekmektedir.

1.2.2. Dengeli Kalkınma

Dengeli Kalkınma kavramı 2. Dünya Savaşından sonra sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Ancak Dengeli kalkınma modeli ilk kez Friedrich List tarafından ele alınmış daha sonra Allen Young, Rosenteir- Rodon, Nurkse, T. Scitovsky ve A. Lewis gibi iktisatçılar tarafından geliştirilmiştir (Arda, 2008: 114).

Dengeli Kalkınma Modeli en özet şekliyle ekonomi bir bütün olarak ilerlemesi gerektiğini savunmaktadır. Parça parça ya da sektörel büyüme kalkınmaya bir fayda sağlamayacaktır.

Bu bütünsel yaklaşım ile Dengeli Kalkınma Modelini üç ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar aşağıdaki gibidir;

➤ Yatırımların her sektörde aynı oranda bir büyüme sağlayacak biçimde dağıtılması ve gerçekleştirilmesini öngörenler,

- Tüm sektörlerde aynı oranda bir büyümenin gerçekleştirilmesinden ziyade tüm sektörlerde eş zamanlı büyümeyi öngörenler,
- Yatırımların, artan arzın artan gelirler tarafından tamamen yok edecek şekilde dağıtılmasını öngörenler.

Bu üç grupta da ortak nokta sektörlerin birbirlerine karşılıklı bağımlılığıdır. Bu bağımlılık, hem üretimde hem de tüketimde mevcuttur (Acar, 2002: 100).

1.2.3. Dengesiz Kalkınma

Dengesiz kalkınma, dengeli kalkınma anlayışının gerçeği yansıtmadığı gerekçesiyle ortaya çıkmıştır. F. Perroux, 1964’de yayınlanan “Yirminci Yüzyılın Ekonomisi” adlı kitabında, ekonomilerin eşitsizlikleri ve dengesizlikleri ortadan kaldırılması üzerinde çalışmak yerine bunlardan faydalanma yoluna gidilmesinin daha yararlı olacağını belirtmektedir. Bölgeler arasındaki dengesizlikler üzerinde duran A.O. Hirschman ise, kalkınma sürecinde bazı bölgelerin diğerlerine nazaran daha ileride olabileceğini ve bunun sonucunda da dengesizliğin kalkınmayı kolaylaştıracağını ileri sürmektedir (Acar, 2002: 105).

Bir ekonomide tüm sektörlerin değil, eldeki yatırım fonlarıyla bir yâda birkaç sektörün geliştirilmesiyle ekonomik büyümenin sağlanmasını öngören model. Bu yaklaşım, az gelişmiş bir ülkenin olanakları dışında kalacak kadar büyük yatırım fonları gerektirir. O nedenle buna alternatif olarak, az gelişmiş bir ülkenin, elindeki sınırlı yatırım kaynaklarıyla belirli sektörler üzerinde yoğunlaşan dengesiz büyüme modelleri uygulaması savunulmuştur. Geliştirilmesine karar verilecek sektörler genellikle ihracata yönelik faaliyet alanlarıdır. Böylece ülke Karşılaştırmalı Üstünlüklere* sahip olduğu alanlarda üretim artışını özendirecek ve bu malların ihracatından aynı zamanda ihtiyacı olan döviz gelirlerini sağlayacaktır. Dengesiz büyüme modeline göre, ekonominin kritik sektörlerinde başlayan büyüme, endüstriler arası ileri ve geri bağılıklar dolayısıyla giderek diğer sektörlerle yayılacaktır (Seyidoğlu, 2002, s.112).

* Ricardo’nun Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi göre bir ülke hangi malları diğerlerinden daha ucuza üretiyorsa o malların üretiminde uzmanlaşmalı ve onları ihraç ederek pahalıya ürettiklerini yurt dışından ithal etmelidir. (Bknz: Seyidoğlu, Uluslararası İktisat, İstanbul, 2013)

1.3. İKTİSADİ KALKINMA KAVRAMI

Zaman içinde evrim geçiren kalkınma kavramının bugün kendi kendine sürdürülebilir büyüme, üretim biçiminde yapısal değişme, teknolojik yenilik, sosyal, siyasal ve kurumsal yenileşme ve insanların yaşam koşullarında yaygın iyileşme gibi temel unsurlardan oluştuğu konusunda geniş bir görüş birliği bulunmaktadır (Şenses, 2004: 13). Fakat bu değişimler bütün ülkeleri kalkınma iktisadı ihtiyaç duyduğu anlamına gelmemektedir.

İktisadi kalkınma, “geri kalmış” ya da “gelişmekte olan” gibi sıfatlarla nitelendirilen ülkeler için söz konusudur (Ertek, 2008: 395).

Kalkınma iktisadı, kapitalizmin eşitsiz gelişimi sonucunda açığa çıkan iktisadın bir alt disiplini. Bu anlamda bu disiplinin ontolojik nedeni, kapitalizmin eşitsiz gelişim dinamikleri iken bilgi kuramsal kaynağı farklı donanıma sahip toplumsal ilişkiler ve yapılar arasında karşılaştırmaya dayanır (Ercan ve Biçer, 2002: 60). Bu eşitsiz gelişim dünya ölçeğinde ülkeler arasında kapitalizme olan uyumun bir neticesi durumundadır. Bu uyumun kriteri ise gelişmiş ülkelerin seviyesine hem ekonomik hem sosyo-politik olarak ulaşmaktır.

1.4. İKTİSADİ BÜYÜME KAVRAMI

Ekonomik Büyüme, en özet tanımıyla, ulusal gelir düzeyindeki ve birey başına düşen ulusal gelirdeki artışı ifade eder. Genel anlamda sosyal olgulardan arındırılmış, ekolojik sınırları ulus sınırları olan makro anlamda ülke gelir düzeyindeki, mikro anlamda birey gelir düzeyindeki kümülatif matematiksel artıştır.

Yani bir başka deyişle bir ülkenin üretim kapasitesindeki artışın GSMH’ye (Gayri Safi Milli Hasıla) olan katkısının bir önceki yıl GSMH’si arasında oluşan farktır (<http://www.businessdictionary.com>, Erişim Tarihi:15.06.2014).

Bir başka tanımla büyüme; emek ve sermaye gibi faktörlerin arzındaki artışların veya üretimde kullanılan faktörlerdeki birim başına düşen hasıla oranındaki artışın potansiyel milli gelirden yaptığı yükselmedir (Lipsey ve diğerleri, 1984: 732).

Genel olarak Geoff Riley (2012) 5 aşamalı bir döngü ile İktisadi büyümeyi açıklamıştır.

Şekil 1.2. Riley göre Büyüme Döngüsü

Kaynak: <http://tutor2u.net/economics/revision-notes/as-macro-economic-growth.html>, Erişim Tarihi: 15.06.2014

Bu döngüye göre yatırımlarda meydana gelen artışlar beraberinde, bu değişime ayak uydurabilecek proaktivite sahipliğiyle hem tüketici hem üretici gelirinde artış olacaktır. Bu artış gelire bağlı talepleri artıracaktır. Bu taleplerin karşılanması içinde üreticilerin çıktıyı artırmak için üretim kapasitelerinde artışa gidecektir. Bu artışlar da döngüyü yeniden oluşturacaktır. Böylece GSMH’de matematiksel bir büyüme oluşacaktır.

1.5. İKTİSADİ BÜYÜME İLE İKTİSADİ KALKINMA KAVRAMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

İktisadi Büyüme ve İktisadi Kalkınma birbirini tamamlayan iki farklı kavramdır. Bir başka açıdan da İktisadi Kalkınmanın nihai çıktılarından biri İktisadi büyüme, İktisadi Büyümenin nihai çıktısı İktisadi Kalkınma olmayabilir. İktisadi büyüme, hem toplam hem de kişi başına gelir ve üretim miktarlarındaki artışları ifade etmektedir. Yani iktisadi büyüme sadece üretimdeki değişiklikler üzerinde dururken, iktisadi

kalkınma toplumdaki bütün yapısal değişimler üzerinde durmaktadır (Ulusoy, 2007: 282).

Şekil 1.3. Adelman ve Yeldan (2000: 95)’a göre İktisadi kalkınmanın büyümeden farklı olarak içerdiği unsurlar.

Bu ilişkide optimum birleşime ulaşmanın en önceli yolu büyümenin ve sürdürülebilir kalkınmanın paralel yürütülmesidir. Aksi takdirde yalnız Ekonomik Büyüme bazı dezavantajlara sahiptir. Bu dezavantajlar;

- Enflasyon Riski: Artan gelire bağlı olarak tüketicinin harcanabilir gelirindeki artış oranını karşılamayacak oranda üretim artışı Enflasyon riski oluşturmaktadır.
- Çalışma Saatleri: Boş zaman tercihi ve çalışma saatlerindeki artış kişilerin iş-yaşam dengesi üzerinde olumsuz etki yaratabilir.
- Yapısal İşsizlik: Trendlere göre katma değeri yüksek sektörlerde üretim artışına bağlı büyümeler ve gelişmeler olurken bazı sektörlerde küçülme olması olasıdır. Bu da küçülmeye bağlı yapısal işsizliklere yol açacaktır.

- Çevresel Kaygılar: Büyümenin yarattığı negatif dışsallıklar çevre konusunda büyük zararlara yol açabilir. Örneğin hava kirliliği, ormanların üretim alanı olarak kullanılması, trafik, gürültü vb.
- Bölgesel Eşitsizlikler: GSMH'deki artış tüm bireylere eşit dağılmamaktadır. Bu büyürken bazı bölgelerin ekonomik ve sosyal katılım dezavantajlarından dolayı GSMH'den daha az pay almaktadır. Bu da göreceli bir yoksulluğa sebep olmaktadır.

1.6. BÖLGESEL KALKINMA KAVRAMI

Bölgesel kalkınma, bir bölgedeki gelir artışlarına ilaveten sosyo-ekonomik yapının değiştirilmesini de ifade etmektedir. Ancak bölgesel kalkınma kavramı ulusal kalkınma kavramına göre daha farklı ve karmaşık ilişkiler ağı içermektedir. Genellikle girişimciliğin teşvik edilmesi, altyapının iyileştirilmesi, eğitim ya da çevre korunmasına ilişkin uygulamalar toplamının kalkınma ile sonuçlandığı varsayılmaktadır. Söz konusu varsayımlar bölgenin ekonomik ve sosyal refahını iyileştirecek faaliyetleri işaret etmektedir. Dolayısıyla bölgesel kalkınma, bölgenin kendine ait kaynaklarının harekete geçirilmesi ve girişimciliğin teşvik edilmesiyle, bölgenin gelir ve istihdam düzeyinin artırılması ve hayat kalitesinin iyileştirilmesi olarak tanımlanabilir (Uzay, 2005: 19-20).

Kendine özgü düzenleri olan farklı bölgelerin karşılıklı olarak birbirini etkiledikleri bir sistem olarak ifade edilen bölgesel kalkınma kavramı ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler ve diğer ülkelerle karşılıklı etkileşimi sonucunda oluşan bölge vizyonunu dikkate alan, katılımcılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen, insan kaynaklarının gelişmesi, ekonomik ve toplumsal potansiyellerin harekete geçirilmesiyle bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan çalışmalar tümüdür (İldırar, 2004: 16).

1.6.1. Bölge Kavramı

“Bölge” sözcüğünün, etimolojik bakımdan Roma dil havzasındaki karşılığı olan “regio”nun, “herhangi bir tarafa giden yön”, “gözün alabildiği alanla sınırlı çizgi”, “arazi”, “havza”, “çevre”, “saha”, “mahalle”, “il”, “ilçe” gibi çok çeşitli anlamlarda kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca yönetim birimi olarak bölge çok değişik anlamları

ifade eder. Bölge Belçika’da federalizme geçildiğinden bu yana bir federe devleti, İspanya’da özerk topluluğu, Fransa da ise bir yerel yönetim birimini ifade eder (Arslan, 2010: 88-89).

Geleneksel anlayışa göre bölge yan yana gelen yerel birimlerin mekânsal bütünlüğü ile oluşan, ulus devlet dışına kapalı, ulus devletin denetiminde, sınırları çizilmiş olan bir birimdir. Küresel anlayışta ise “bölge”, ilişki ağı ile belirlenen, mekânsal süreklilik koşulu olamayan yerellerin oluşturduğu, uluslararası ilişkilere doğrudan açılan, sınırları değişken birimdir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000: 7).

1.6.2. Bölge Sınıflandırılması

Bölge sistematik olarak; Homojen, Polarize ve Plan bölge şeklinde üçe ayrılmaktadır. Diğer bir bölge sınıflandırma ise bölgelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi incelenerek yapılan sınıflandırmadır. Azgelişmiş ve gelişmiş bölge olarak ikiye ayrılır.

1.6.2.1. Homojen (Türdeş) Bölge

Homojenlik (bağdaşlık), bütün öğeleri aynı yapıda veya aynı nitelikte olan anlamına gelmektedir. Bütün noktaları kendi aralarında olabildiğince yakın özellikler gösteren alanlara ise; homojen alan denilmektedir. Birbirine bitişik/komşu homojen alanlar homojen bölgeyi, oluşturmaktadır (Dinler, 2001: 77).

Homojen bölge bir ülkede bölgeler arası gelişmişlik farkının azaltılması politikaları için izlenen bir bölge türüdür. Aynı gelişmişlik düzeyinde olan komşu illerin, gelişmişlik düzeyi açısından homojen bölgeyi oluşturduğu görülmektedir (İldırrar, 2004: 10).

1.6.2.2. Polarize (Kutuplaşmış) Bölge

İktisadi kalkınma bir ülkenin bütün coğrafyasında aynı anda ve aynı hızda görülmemektedir. Ekonomik gelişme çeşitli nedenlerden dolayı ülkenin bazı bölgelerinde yoğunlaşması, bu bölgeleri cazibe merkezi haline ve avantajlı konuma getirmektedir. Yani polarize bölge, bir merkezi ile onu çevreleyen hinterlandından meydana gelmektedir. Bir ülkede yerleşim merkezleri karşılıklı ilişki içerisinde.

Küçük yerleşim merkezleri büyük yerleşim merkezlerinin etkisi altındadır. Eğer bir yerleşim merkezi kendinden daha küçük bir yerleşim merkezini etki alanına alabiliyorsa, bu merkezin cazibe merkezi haline geldiği söylenebilir. Homojen bölgelerin aksine polarize bölgeler dinamik bir yapıya sahiptirler (İldırar, 2004: 10- 11).

Tablo 1.1. Ülkemizde Yerleşme Merkezleri Kademeleşmesi Çalışmasına Göre Saptanan Polarize Bölgeler

Bölge No'su	Bölge Merkezi	Merkezin Etkilediği İller
Bölge 1	İstanbul	Bolu, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Zonguldak, Kastamonu
Bölge 2	Bursa	
Bölge 3	Eskişehir	Bilecik, Kütahya
Bölge 4	İzmir	Afyon, Antalya, Aydın, Burdur, Denizli, Isparta, Manisa, Muğla, Balıkesir
Bölge 5	Ankara	Çankırı, Çorum, Kırşehir
Bölge 6	Konya	Niğde
Bölge 7	Adana	Hatay, İçel
Bölge 8	Samsun	Amasya, Giresun, Ordu, Sinop, Tokat
Bölge 9	Kayseri	Nevşehir, Yozgat
Bölge 10	Sivas	
Bölge 11	Malatya	
Bölge 12	Gaziantep	Adıyaman, Şanlıurfa, Kahramanmaraş
Bölge 13	Trabzon	Artvin, Rize, Giresun
Bölge 14	Erzurum	Erzincan, Ağrı, Kars, Muş
Bölge 15	Elazığ	Bingöl, Tunceli
Bölge 16	Diyarbakır	Bitlis, Hakkari, Mardin, Siirt, Van

Kaynak: Dinler, 2005: 83

Bu dinamik yapıdan ötürü Polarize bölgelerin belirlenmesi zordur. Bu bölgeler belirlenirken hem coğrafi koşulları hem ticari ilişkiler iyi analiz edilmelidir.

Bunun zorluğu, kullanılan her istatistik ve yöntem için farklı bir bölgesel ayırımın yapılmasından kaynaklanmaktadır. Polarize bölgede homojen bölgenin aksine heterojenlik esastır. Bölgeyi oluşturan yerleşme birimleri arasında mutlak bir hiyerarşi söz konusudur (Ersungur, 2005: 47).

1.6.2.3. Plan Bölge

Plan Bölge, bölgesel politikayı uygulamakla görevli yönetimin yetki alanı içinde kalan alanlar bütünüdür. Plan bölgeler bölgesel planlama uygulayan ülkedeki planlama anlayışına göre, ülkenin bölgesel sorunlarının niteliği ve yoğunluğuna göre tüm ülkeyi kapsayabileceği gibi sadece belirli problemlili bölgeleri de kapsayabilir. Eğer plan bölgeler tüm ülkeyi kapsıyorsa birinci tip plan bölge söz konusu olmaktadır. Bölgesel kalkınma planının sektörel nitelikli hazırlanması yerine ekonomik alana dayalı olarak hazırlanması, tüm ekonomik faaliyetlerin alansal dağılımının kontrol altına alınması, gelişmeyen bölgelerin adaletli bir şekilde kaynaklardan yararlanması sonucunu doğuracaktır. Bölgesel kalkınma planını uygulamakta olan ülkelerde başvurulabilecek olan bu plan bölge anlayışı, ulusal planın bölgeselleştirilmesi için ülkenin bölgelere ayrılması sonucu ortaya çıkmaktadır (Dinler, 2005: 83).

Homojen ve kutuplaşmış bölge çalışmaları bölge planlama çalışmalarına yol gösterici niteliktedir. Bölgesel planlamaya önem vermiş ülkelerde bölge planlamanın sınırları, bu gibi çalışmalardan sonra ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, homojen ve kutuplaşmış bölgelerde iktisadi yapı, iktisadi yapının şekli, nüfusun sosyo-ekonomik yapısı ve bölge ile çevre arasındaki ekonomik faaliyetin yoğunluğu göz önüne alınarak bir sınırlama yapılmaktadır. Plan bölge ise, kalkınma planlarının hazırlanması ve uygulanmasını sağlayacak ve bölgenin ulusal kalkınmaya katılımını sağlamak amacıyla saptanan bölgelerdir (İldırar, 2004: 11).

1.6.3. Gelişmişlik Düzeylerine Göre Bölge Sınıflandırılması

Ekonomik gelişmişlik düzeyi incelenerek yapılan sınıflandırmadır. Azgelişmiş ve gelişmiş bölge olarak ikiye ayrılır. Bu ayrımında asıl etken liberal ekonomilere uyum gösterebilme derecesidir. Liberal ekonominin gereklerini yerine getiren bölgelere ‘gelişmiş bölge’ ile temsil edilirken, gerekleri yeri getiremeyenler ‘geri kalmış’ olarak temsil edilmektedir.

1.6.3.1. Gelişmiş Bölge

Gelişmiş bölgeler sosyal ve ekonomik faktörler açısından, ülkenin diğer bölgeleriyle karşılaştırıldığında ekonomik bakımdan daha ileri düzeyde olduğu

görülmektedir. Gelişmiş bölgelerin gelir seviyesi, gelir artış hızı, eğitim düzeyi, sağlık hizmetleri ülke ortalamasının üzerindedir. Bu bölgelerde gelir seviyesinin yüksek olması, tasarruf oranlarının artmasına neden olmakta ve böylelikle bölgedeki yatırım oranlarındaki artışlar süreklilik göstermektedir (Gündüz, 2006: 13).

Ayrıca bu bölgelerde genel eğitim ve kültür seviyesi, eğitimli işgücü arzı bulunmaktadır. Çevre, sosyo-politik konum vb. bütün dışsallıkları da kullanan bölgelerdir.

Gelişmiş bölgelerin birtakım özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Gündüz, 2006: 14):

- Altyapı yatırımları yeterli düzeydedir,
- Bölgede gelir dağılımı adaletlidir ve bölge dışarıdan sürekli göç almaktadır,
- Gelişmiş bölgelerin kalkınma hızları ülke ortalamasının üzerindedir,
- Bölgede tasarruflara bağlı olarak yatırımlar yüksektir ve sürekli artma eğilimindedir,
- Üretim faktörlerinin verimliliği oldukça yüksektir,
- Faktör dağılımında dengesizlikler yoktur.

1.6.3.2. Az Gelişmiş (Geri Kalmış) Bölge

Az gelişmiş bölge, gelişme potansiyelini kaybetmiş ya da gelişme için hiçbir avantajı kalmayan bölgeler şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu bölgeler gelir seviyesi ve gelir artış hızı bakımından ülkenin diğer bölgelerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Bu tür bölgelerde bölgelerarasında iktisadi dengesizlikler görülmektedir. İngiltere’de Galler, İskoçya ve Güneybatı bölgeleri, İtalya’nın güneyi, İsveç, Norveç ve Finlandiya’nın kuzeyi, Hollanda’nın doğusu, Fransa’nın güneyi ve güneybatısı, Almanya’nın doğu bölgeleri ve Türkiye’nin Doğu, Güneydoğu ve Doğu Karadeniz bölgeleri bu tür bölgelere örnek olarak gösterilebilir (İldırar, 2004: 12).

Az gelişmiş bölgelerin temel özelliklerinden söz etmeden önce az gelişmiş bölgelerin ülkeden ülkeye sosyo-ekonomik yapısının farklılıklar arz ettiğini belirtmek

gerekir. Her ülkenin kendine özgü özellikleri aynı ülkenin az gelişmiş bölgelerine yansıyabilmektedir (Erkal, 1982: 11-12).

Az gelişmiş bölgelerin bir takım özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Gündüz, 2006: 12):

- Altyapı yatırımları düşük ve yetersizdir,
- Faktör dağılımı dengesizlik göstermektedir,
- Bölgede gelir dağılımı adaletsizdir ve bölge dışarıya sürekli göç vermektedir,
- Teknoloji gelişmemiş ve bölgenin ekonomisi tarıma dayalıdır,
- Eğitim ve sağlık hizmetleri yetersizdir,
- Üretim faktörlerin verimliliği düşüktür,
- Nüfus artış hızı yüksek beslenme düzeyi düşüktür.

1.6.4. Avrupa Birliği İstatiksel Bölge Birimleri Sınıflandırılması (NUTS)

1981 yılında Avrupa Birliği İstatistik Bürosu (EUROSTAT) tarafından, Avrupa Birliği ülkelerini istatistik bölgelere ayırmak amacıyla NUTS bölgeleri oluşturulması kararı alınmıştır. 1988 yılında AB mevzuatına dâhil edilen bu karar ile birliğe üye ülkeler ile aday ülkelerde NUTS bölge sistematığının kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Avrupa Birliğinin bütünleşme süreci, yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasını zorunluluk haline getirmiştir (Arıkan, 2004: 39).

Temel olarak 3 farklı sınıflandırma sistematığına dayanan NUTS bölgeleri, idari sınırlar göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 olarak sınıflandırılan bölgelerden Düzey 3 Türkiye'deki il idari alanlarına karşılık gelmektedir.

Bölgeler, AB terminolojisinde NUTS I, NUTS II ve NUTS III olarak adlandırılmakta, planlama ve bölgeler arası karşılaştırmalar bu sınıflandırmaya göre yapılmaktadır. NUTS sınıflandırması, bir ülkeyi NUTS I bölgelerine, her bir NUTS I bölgesini NUTS II bölgelerine ve yine aynı şekilde, her bir NUTS II bölgesini NUTS III bölgelerine böler (Şen, 2004:9).

Bu bölgeler belirlenirken Nüfus belirleyicidir. Nüfus aralıkları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 1.2. NUTS Nüfus Aralıkları

Düzy	En Az	En Çok
NUTS I	3.000.000	7.000.000
NUTS II	800.000	3.000.000
NUTS III	150.000	800.000

Kaynak: Eurostat

NUTS bölge sınıflandırması içerisinde en küçük bölgeler Düzy 3 bölgelerdir. Bunun alt sınıflandırması yapılmamıştır. Fakat Eurostat yerel düzeyde istatistik talebini karşılamak için, NUTS ile uyumlu Yerel Yönetim Birimleri (LAU) sistemini kurmuştur. LAU Düzy 1, NUTS Düzy 4'e, LAU Düzy 2, NUTS Düzy 5'e karşılık gelmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

2.1. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TANIMI

Bölgesel Kalkınma Ajansları kavramı da Kalkınma kavramı gibi 2. Dünya Savaşı sonrası uluslararası toplumun gündemine gelmiştir.

BKA'lar, merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik imkânlarını geliştirmek amacıyla oluşturulan kuruluşlardır (Avaner, 2005:243).

EURADA (Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği)'nin tanımına göre Kalkınma Ajansları “Sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirleyen, bunların çözümüne yönelik olanakları ve çözümleri saptayan ve bu çözümleri geliştiren projeleri destekleyen birimlerdir” (Kayasü ve Yasar, 2004:348).

Bu kavramla ilgili çok fazla tanımlama olsa da temel olarak sınırlar ile çevrilen bir alanda var olan sosyo-ekonomik ve ekolojik potansiyellerin yine o bölgedeki işletmeler, girişimciler ve halk tarafından kullanılması konusunda gerekli finansman, teknoloji, bilgi, kaynak desteği vermek amacıyla kurulmuş organizasyonlardır.

2.2. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ AMAÇLARI

Tanımlarından da anlaşılabildiği gibi BKA'ların ilk amacı bölgesel kalkınmayı sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda eşitsizliklerin giderilmesi, kaynak, bilgi ve teknoloji aktarımının tam ve sağlıklı yapılması, finansman aktarımı ve aktarılan finansmanın etkin kullanımı gibi amaçları da bulunmaktadır.

Kalkınma ajansları, başka birçok amacın yanı sıra, aslında bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacı ile kurulmaktadır. Farklı ülkeler arasında gelişmişlik farklılıkları olduğu gibi, bir ülkenin bölgeleri arasında da ekonomik, coğrafi, sosyal ve kültürel açılardan farklılıklar olabilmektedir (Gündüz, 2006: 15). Bu farklılıklar baz alınarak gelişmişlik farklarının azaltmaya yönelik bölgesel politikalar oluşturmakta Bölgesel Kalkınma Ajanslarının en temel görevlerindendir.

2.3. BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Günümüzdeki anlamıyla kurulan ilk bölgesel kalkınma ajansı, ABD’ndeki Tennessee Valley Authourity (TVA)’dir. 1930’da Federal Hükümet tarafından Tennessee nehrinin boşaltma havzasında yaşayanlara ucuz elektrik enerjisi sağlamak amacıyla (Altay, Gacanerve, Çatık, 2004: 16) kurulmuştur.

Avrupa kıtasının Bölgesel Kalkınma ile tanışması ABD’den yaklaşık 20 yıl gecikmeli olmuştur. Bölgesel Kalkınma Ajansları, ilk olarak 1950 ve 1960’lı yıllarda merkezi hükümetin öncülük ettiği kalkınma programlarına bilgi temin etmek, bu planların uygulanmasını ve izlenmesini denetlemek üzere kurulmuşlardır. BKA’lar, 1980’lerde yaygınlaşan kamu işletmeciliği anlayışı ve küreselleşme ile artan yerel rekabetle birlikte, özel sektörün ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınma sürecine aktif katılımını sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Avusturya, Belçika, İrlanda ve Fransa BKA’lar ile ilk kez 1950’li yıllarda tanışırken, Almanya, Hollanda, İngiltere ve İtalya 1960’lardan sonra tanışmış, Yunanistan, İspanya, Finlandiya ve Danimarka ise 1980’lerde tanışmıştır (Özen, 2005: 4).

Türkiye, daha öncelleri bölgesel anlamada bazı örgütlenmeler olsa da günümüz anlamında BKA’lar ile 1997 yılında GAP- GİDEM projesi ile tanışmıştır.

Tablo 2.1. BKA Kurulma Dönemleri

YILLAR	ÜLKELER
1930	ABD
-1950	Brezilya, Avusturya, Belçika, Fransa, İrlanda, Japonya
1960-1970	Almanya, İngiltere, İtalya, Hollanda
1980,1990	Yunanistan, İspanya, Finlandiya, Danimarka
1990-	Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Litvanya, Polonya, Portekiz, Slovakya, İsveç, Ukrayna

Kaynak: European Association of Development Agencies, <http://www.eurada.org>

2.4. BÖLGESEL KALKINMA: ÜLKE ÖRNEKLERİ

2.4.1. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma

Türkiye’de bölgesel politika sayılabilecek ilk örnekler 1960’lı yıllarda kalkınma planlaması ile başlamıştır. Kalkınma planlarıyla beraber merkezi bir birimden planlanan politikalar hedefler doğrultusunda yerelerde uygulamaya konulmuştur. Fakat kalkınma planlarında belirlenen hedeflere ulaşılması konusunda yetkinlik sağlanamamıştır ve bu merkezi politikalar sonrası bölgeler arası dengesizlikler giderilememiştir.

Bu planların içerdiği projeler; yetki karmaşası, kurumlar arası uyumun sağlanamaması, plan ve projelerin ülkenin gerçeklerine göre değil, dönemin iktidarının objektif olmayan yaklaşımlarına dayanması gibi nedenlerden dolayı ya hiç başlatılamamış ya da yarım kalmıştır (Yüceyılmaz, 2007:51-52).

1980’li yıllara gelindiğinde ise Kırdan kente göçlerin hızlanması, şehirleşmenin artmasıyla beraber özellikle ve doğu ve güney doğu Anadolu bölgeleriyle diğer bölgeler arasındaki dengesizlik giderek uçuruma dönüşmüştür. Ayrıca 1980’li yılların içinde bulunduğu siyasi durum da bölgesel politikaların üretiminde ve uygulamasında büyük problemler çıkarmıştır. 1980’li yılların başında patlak veren petrol krizi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de devletin ekonomideki ağırlığının sorgulandığı 10 yıl olmuştur.

Ekonomik büyümedeki durgunluk, verimlilik artışındaki yavaşlama, enflasyonist baskılar, sınırlı yatırımlar, sürekli artan işsizlik ve kamu bütçesi üzerindeki baskılar bu dönemin ekonomisinde yaşanan önemli sorunlardır (Atay, 2011: 3).

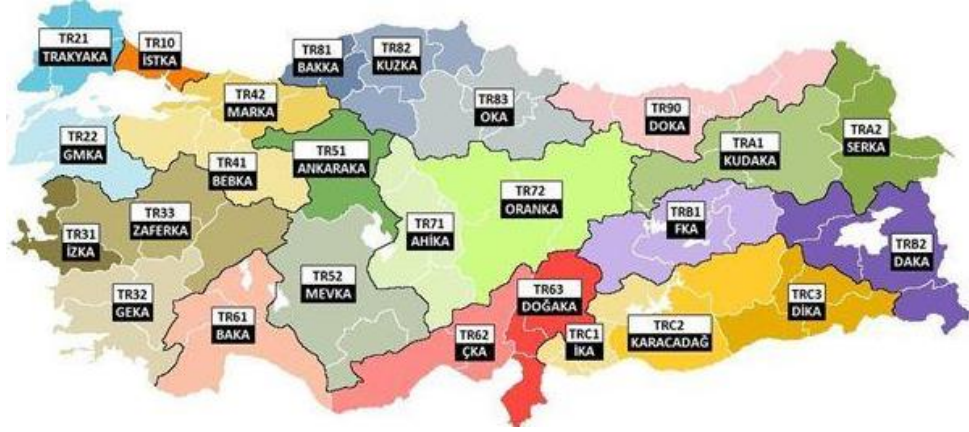
Türkiye’de bölgesel Kalkınma Ajansı kavramına yönelik ilk çalışmalar 1990’lı yıllarda başlamıştır. Bu sürecin Türkiye’de başlatılmasındaki amaç, yurtiçinde beklenen yerelliklerin kendi içsel kalkınma dinamiklerinin yanı sıra Avrupa Birliği’ne katılım sürecini hızlandırmaktır. Türkiye’de buna en güzel örnek, GAP projesi için kurulan, Güney Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi’dir. Bunu haricinde Ege Bölgesi Kalkınma Ajansı, Mersin Kalkınma Ajansı ve Doğu Anadolu Projesi Ekonomik Kalkınma Ajansı’dır. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kurulması ile bu birimlerin görevleri Ajans’a geçecektir (Berber ve Çelepçi, 2005: 151-152)

Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kurulmasında en önemli sebep hiç kuşkusuz Avrupa Birliği’ne üyelik sürecidir. Birlik, küreselleşme ve yapısal uyum politikaları ile ilgili araç ve değişimler çerçevesinde, üye olacak ve aday olacak ülkelerde bölgesel planlamanın yeni bir anlayışla ele alınarak Bölgesel Kalkınma Ajanslarının kurulmasını istemiştir. Bu çerçevede Türkiye, Bölgesel Kalkınma Ajanslarını ciddi anlamda ilk kez aday üyeliğinin tescil edildiği 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında ele almıştır. AB Komisyonu’nun hazırlamış olduğu Katılım Ortaklığı Belgesi’nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler arasında yer alan Bölgesel Kalkınma Ajanslarını oluşturmak amacıyla yasal düzenleme süreci başlatılmıştır (Maç, 2006: 3-4).

2001 ve 2003 yılları Katılım Ortaklığı Belgelerinde Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinin hızlanması ve aday ülke olarak AB’nin mali fonlarından yararlanabilmesi için bölgesel politika alanında yerine getirmesi gereken şartlar belirtilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak AB’de olduğu gibi İstatistiki Bölge Birimi Sınıflandırması (İBBS) yapılmıştır. Burada amaç, istatistiki olarak verilerin daha düzenli bir şekilde oluşturulması, gerek ülke içindeki bölgelerde, gerekse AB ile bölgesel açıdan karşılaştırma yapmaya imkan tanıyacak veri tabanlarının oluşturulması ve bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin daha doğru bir şekilde yapılmasını sağlamaktır (Işık vd., 2010: 12).

Bu kapsamda 2002/4720 sayılı bakanlar kurulu kararlarıyla; İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında iller “Düzey 3” olarak tanımlanmış; ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak “Düzey 1” ve “Düzey 2” olarak gruplandırılmak suretiyle hiyerarşik İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması yapılmıştır (www.abgs.gov.tr, Erişim Tarihi:15.06.2014).

“Düzey 1” İstatistiki Bölge Birimleri ise “Düzey 2” İstatistiki Bölge Birimlerinin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 12 adettir (www.abgs.gov.tr, Erişim Tarihi:15.06.2014).

Şekil 2.1. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı

“Düzey 2” İstatistiki Bölge Birimleri, “Düzey 3” kapsamındaki komşu illerin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 26 adettir. Düzey 2 bölgeleri Avrupa Birliği’nden en fazla yardım alacak birimler olarak belirlendiğinden bu birimlerin oluşturulmasında; “ortak sorunlara sahip, sosyoekonomik ve kültürel olarak birbirine yakın ve coğrafi olarak benzer özellikler gösteren iller” gruplanmıştır (www.tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/FileUpload/yayinlar/5.NUTS.ppt, Aktaran: Şengül, Eslemian ve Eren)

Şekil 2.2. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 3

Kaynak: Özdemir, 2014

“Düzey 3” kapsamındaki İstatistiki Bölge Birimleri 81 adet olup il düzeyindedir. Her il bir İstatistiki Bölge Birimini tanımlamaktadır.

Tablo 2.2. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

Kod	Düzey 1 (12 bölge)	Kod	Düzey 1 (12 bölge)	Kod	Düzey 2 (26 alt bölge)	Kod	Düzey 2 (26 alt bölge)	Kod	Düzey 3 (81 il)	Kod	Düzey 3 (81 il)
TR1	İstanbul	TR10	İstanbul alt bölgesi	TR100	İstanbul	TR101	Trabzon	TR901	Trabzon		
TR2	Batı Marmara	TR21	Tekirdağ alt bölgesi	TR211	Tekirdağ	TR902	Ordu	TR902	Ordu		
		TR22	Balıkesir alt bölgesi	TR212	Edirne	TR903	Giresun	TR903	Giresun		
		TR23	Manisa alt bölgesi	TR213	Kırklareli	TR904	Rize	TR904	Rize		
		TR24	Balıkesir alt bölgesi	TR221	Balıkesir	TR905	Artvin	TR905	Artvin		
TR3	Ege	TR31	İzmir alt bölgesi	TR222	Çanakkale	TR906	Gümüşhane	TR906	Gümüşhane		
		TR32	Aydın alt bölgesi	TR310	İzmir						
		TR33	Manisa alt bölgesi	TR321	Aydın						
		TR34	Uşak	TR322	Denizli						
TR4	Doğu Marmara	TR41	Bursa alt bölgesi	TR323	Muğla						
		TR42	Kocaeli alt bölgesi	TR331	Manisa						
		TR43	Bilecik	TR332	Afyonkarahisar						
		TR44	Bilecik	TR333	Kütahya						
TR5	Batı Anadolu	TR51	Ankara alt bölgesi	TR334	Uşak						
		TR52	Konya alt bölgesi	TR411	Bursa						
		TR53	Konya alt bölgesi	TR412	Eskişehir						
		TR54	Konya alt bölgesi	TR413	Bilecik						
TR6	Akdeniz	TR61	Antalya alt bölgesi	TR421	Kocaeli						
		TR62	Adana alt bölgesi	TR422	Sakarya						
		TR63	Hatay alt bölgesi	TR423	Düzce						
		TR64	Hatay alt bölgesi	TR424	Bolu						
TR7	Orta Anadolu	TR71	Kırıkkale alt bölgesi	TR425	Yalova						
		TR72	Kayseri alt bölgesi	TR511	Ankara						
		TR73	Kırıkkale alt bölgesi	TR521	Konya						
		TR74	Kırıkkale alt bölgesi	TR522	Karaman						
TR8	Batı Karadeniz	TR81	Zonguldak alt bölgesi	TR531	Ankara alt bölgesi						
		TR82	Kastamonu alt bölgesi	TR541	Konya alt bölgesi						
		TR83	Samsun alt bölgesi	TR551	Konya alt bölgesi						
		TR84	Samsun alt bölgesi	TR561	Konya alt bölgesi						
TR9	Doğu Karadeniz	TR91	Antalya alt bölgesi	TR571	Konya alt bölgesi						
		TR92	Antalya alt bölgesi	TR581	Konya alt bölgesi						
		TR93	Antalya alt bölgesi	TR591	Konya alt bölgesi						
		TR94	Antalya alt bölgesi	TR601	Konya alt bölgesi						
TRA	Kuzeydoğu Anadolu	TRA1	Erzurum alt bölgesi	TR611	Antalya						
		TRA2	Erzurum alt bölgesi	TR612	İsparta						
		TRA3	Erzurum alt bölgesi	TR613	Burdur						
		TRA4	Erzurum alt bölgesi	TR621	Adana						
TRB	Orta Anadolu	TRB1	Kayseri alt bölgesi	TR622	Mersin						
		TRB2	Kayseri alt bölgesi	TR631	Hatay						
		TRB3	Kayseri alt bölgesi	TR632	Kahramanmaraş						
		TRB4	Kayseri alt bölgesi	TR633	Osmaniye						
TRC	Güneydoğu Anadolu	TRC1	Gaziantep alt bölgesi	TR711	Kırıkkale						
		TRC2	Şanlıurfa alt bölgesi	TR712	Aksaray						
		TRC3	Şanlıurfa alt bölgesi	TR713	Niğde						
		TRC4	Şanlıurfa alt bölgesi	TR714	Neşehir						
TRD	Doğu Anadolu	TRD1	Van alt bölgesi	TR715	Kırşehir						
		TRD2	Van alt bölgesi	TR721	Kayseri						
		TRD3	Van alt bölgesi	TR722	Sivas						
		TRD4	Van alt bölgesi	TR723	Yozgat						
TRE	Doğu Anadolu	TRE1	Van alt bölgesi	TR811	Zonguldak						
		TRE2	Van alt bölgesi	TR812	Karabük						
		TRE3	Van alt bölgesi	TR813	Bartın						
		TRE4	Van alt bölgesi	TR821	Kastamonu						
TRF	Doğu Anadolu	TRF1	Van alt bölgesi	TR822	Çankırı						
		TRF2	Van alt bölgesi	TR823	Sinop						
		TRF3	Van alt bölgesi	TR831	Samsun						
		TRF4	Van alt bölgesi	TR832	Tokat						
TRG	Doğu Anadolu	TRG1	Van alt bölgesi	TR833	Çorum						
		TRG2	Van alt bölgesi	TR834	Anıy						
		TRG3	Van alt bölgesi	TR841	Yozgat						
		TRG4	Van alt bölgesi	TR842	Yozgat						

Kaynak: Taş, 2006:191-192

2.4.2. Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma

Çek Cumhuriyeti'nde Post-komünizm döneminde terkedilen planlı kalkınma politikalarına ilk geri dönüş Aralık 1992'de olmuştur.

Bölgeler arası eşitsizliklerin giderek artması ve AB fonlarından yararlanma isteğinin etkisiyle gerçekleşen ilk kurumsal yenilik, bölge düzeyindeki faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak amacıyla Bölgesel Kalkınma Bakanlığı'nın 1996'da çıkarılan yasa ile kurulması olmuştur (Özen ve Özmen, 2010: 18). Bölgesel Kalkınmaya özel bakanlık kurulması diğer ülkelerde rastlanan bir uygulama değildir.

Ekim 1998'de AB'nin iktisadi Bölge Birimleri Sınıflandırması kabul edildi. Daha önceden oluşturulan 14 bölgesel idari birimin Düzey III (NUTS III) olarak belirlenmesine ve bunların da 8 Düzey II bölgesi olarak gruplanmasına karar verildi. Nihayet 2000 yılının Haziran ayında Bölgesel Kalkınma Yardımları Yasası kabul edildi. Yasa Çek Cumhuriyeti'nde bölgesel yardımların yasal zeminini oluşturmuştur. Bölgesel Kalkınma Yardımları Yasası 2001 yılının Ocak ayında yürürlüğe girmiştir. (TEPAV, 2007:3)

Şekil 2.3. Çek Cumhuriyeti Düzey II

Kaynak: <http://www.hajduch.net/system/files/image/cesko/obyvatelstvo/nuts-cz.jpg>, Erişim Tarihi: 10.06.14

Çek Cumhuriyeti Düzey II şeklinde de görülebileceği üzere; Başkent Prag özerk bir bölge olarak ayrılmıştır. Düzey II bölgesi olarak belirlenmiş olan Prag; Çek Cumhuriyeti Düzey II ortalamasının çok altında hatta Avrupa Birliği Düzey III üst sınırına yakın bir konumdadır. Bu konum Prag bölgesine normal dışı bir sınıflandırmaya sahip bölge özelliği katmıştır (Kahoun, 2009:3).

Şekil 2.4. Çek Cumhuriyeti Düzey III

Kaynak: <http://www.eu2009.cz/images/design/map-cz-cs.gif>, Erişim Tarihi: 10.06.14

Çek Cumhuriyeti'nde Düzey III belirlenirken diğer Avrupa Birliği üyelerinde olduğu gibi il bazlı gruplama yapılmıştır.

Tablo 2.3. Çek Cumhuriyeti İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

NUTS 1	Code	NUTS 2	Code	NUTS 3	Code
Czech Republic	CZ0	Praha (Prague)	CZ01	Prague	CZ010
		Střední Čechy (Central Bohemia)	CZ02	Central Bohemian Region	CZ020
		Jihozápad (Southwest)	CZ03	South Bohemian Region	CZ031
				Plzeň Region	CZ032
		Severozápad (Northwest)	CZ04	Karlovy Vary Region	CZ041
				Ústí nad Labem Region	CZ042
		Severovýchod (Northeast)	CZ05	Liberec Region	CZ051
				Hradec Králové Region	CZ052
				Pardubice Region	CZ053
		Jihovýchod (Southeast)	CZ06	Vysočina Region	CZ063
				South Moravian Region	CZ064
		Střední Morava (Central Moravia)	CZ07	Olomouc Region	CZ071
				Zlín Region	CZ072
		Moravskoslezsko	CZ08	Moravian-Silesian Region	CZ080

Kaynak: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R105:>

20110207:EN:PDF, Erişim Tarihi: 10.06.14

2.4.3. Polonya’da Bölgesel Kalkınma

Polonya’da da diğer Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Bölgesel Kalkınma uzun süreler tartışıldı. Polonya’yı Bölgesel Kalkınmada farklı kılan merkezi yönetimin direk kontrolünde bulunan ajans yapıları değil özel sektör girişimi olarak kurulan fakat kar amacı gütmeyen ajans yapılarıdır.

Polonya’da ki ajans yapıları farklı olsa da istatistiki bölgelere ayrılması diğer bütün AB üyesi ülkeler ile benzerlik göstermektedir.

1975’ten beri Polonya 49 voivodship’e yani merkezi teşkilata bağlı 49 ile bölünmüştür. 1998’de Polonya’nın AB’ye yaklaşma ve ekonomisini dönüştürme çabaları merkezi teşkilatın bölgesel düzeyde yeni bir örgütlenme oluşturmasını gerektirdi. Böylece önceki 49 voivodship birleştirilerek bölgesel düzeyde yeni 16 voivodship oluşturuldu. 1998’de yeni voivodshiplerde merkezi teşkilata bağlı olmayan ve seçimle iş başına gelen bölgesel bir hükümet kurulması kanunlaştı. Böylece Polonya 16 voivodship’e (bölge), 380 powiat’a (il) ve 2489 gminas’a (belediye) bölündü (TEPAV, 2007:8)

Şekil 2.5. Polonya Düzey II

Kaynak: http://stat.gov.pl/szablony/portalinformacyjny/PI_gus/photos/NTS2.jpg, Erişim Tarihi: 06.05.14

Polonya Düzey 2’de 16 bölge sahiptir. Bu bölgeler belirlenirken AB kriterleri ve coğrafi ve sosyal kriterler benimsenmiştir.

Şekil 2.6. Polonya Düzey III

Kaynak: <http://stat.gov.pl/en/regional-statistics/nomenclature-nts-161/nts-3-2957/>, Erişim Tarihi: 06.05.14

Polonya’da 380 il statüsüne sahip yer vardır. Fakat Düzey III sayısı 66 adettir. Benzer özellikler gösteren bazı küçük iller gruplanmıştır.

Tablo 2.4. Polonya İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

Code	NUTS-1	Code	NUTS-3	Code	NUTS-1	Code	NUTS-3
PL1	Centralny	PL113	Miasto Łódź	PL4	Północno-zachodni	PL411	Pilski
		PL114	Łódzki			PL414	Koniński
		PL115	Piotrkowski			PL415	Miasto Poznań
		PL116	Sieradzki			PL416	Kaliski
		PL117	Skierniewicki			PL417	Leszczyński
		PL121	Ciechanowsko-płocki			PL418	Poznański
		PL122	Ostrołęcko-siedlecki			PL422	Koszaliński
		PL127	Miasto Warszawa			PL423	Stargardzki
		PL128	Radomski			PL424	Miasto Szczecin
		PL129	Warszawski-wschodni			PL425	Szczeciński
PL2	Południowy	PL12A	Warszawski-zachodni	PL5	Południowo-zachodni	PL431	Gorzowski
		PL213	Miasto Kraków			PL432	Zielonogórski
		PL214	Krakowski			PL514	Miasto Wrocław
		PL215	Nowosądecki			PL515	Jeleniogórski
		PL216	Oświęcimski			PL516	Legnicko-Głogowski
		PL217	Tarnowski			PL517	Wałbrzyski
		PL224	Częstochowski			PL518	Wrocławski
		PL225	Bielski			PL521	Nyski
		PL227	Rybnicki			PL522	Opolski
		PL228	Bytomski	PL6	Północny	PL613	Bydgosko-Toruński
		PL229	Gliwicki			PL614	Grudziądzki
		PL22A	Katowicki			PL615	Wrocławski
		PL22B	Sosnowiecki			PL621	Elbląski
		PL22C	Tyski			PL622	Olsztyński
		PL311	Biański			PL623	Elcki
PL3	Wschodni	PL312	Chełmsko-zamojski	PL6	Północny	PL631	Słupski
		PL314	Lubelski			PL633	Trójmiejski
		PL315	Puławski			PL634	Gdański
		PL323	Krośnieński			PL635	Starogardzki
		PL324	Przemyski				
		PL325	Rzeszowski				
		PL326	Tarnobrzeski				
		PL331	Kielecki				
		PL332	Sandomiersko-jędrzejowski				
		PL343	Białostocki				
		PL344	Łomżyński				
		PL345	Suwalski				

Kaynak: <http://www.demographic-risk-map.eu/downloads/drm-list-of-regions.pdf>, Erişim Tarihi:

10.06.14

2.4.4. Macaristan’da Bölgesel Kalkınma

Macaristan’da Çek Cumhuriyeti gibi uzun dönemler boyunca Bölgesel Kalkınma kavramını tartışmıştır. Özellikle eşitsizlikleri gidermek için ‘bölge’ kavramının gerekli olup olmadığı konusu uzun süre tartışılmıştır. Bu konunun tartışılmasında ki önemli sebeplerden biri Macaristan’ın il merkezli idari yapılanmaya olan 12 yüzyıllık bağı olarak gösterilmektedir. Macaristan, 1989 yılı itibari ile Parlamenter Demokrasi rejimine geçmiştir. Aynı zamanda bu tarihten sonra serbest piyasa ekonomisi uygulanmaya başlamıştır. Bu serbest ekonomiye katılım sürecinde gelir ve gelirin dağılımında dengesizlikler baş göstermiştir.

Temmuz 1996’da yürürlüğe giren Bölgesel Kalkınma ve Mekânsal Planlama Yasası bölgesel kalkınma konusundaki en önemli yasal düzenleme oldu ve bu politika alanının yasal zeminini biçimlendirdi. Bu yasa, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri arasında, bölgesel kalkınma konusunda AB’nin yapısal politikalarıyla aynı çizgide bir yasal çerçeve sunan ilk düzenleme olmuştur (TEPAV, 15-16). Bu yasal düzenlemeyle ‘Bölgesel Kalkınma Meclisleri’ kurulmuştur. Yasayla beraber illerin birleşerek Bölgesel Kalkınma Meclisi kurabilmelerinin önü açılrsa da bu meclisler bölgesel bazda değil il bazında örgütlenmişlerdi. Bu yasal getiri sadece AB uyum sürecine yönelik bir hamleydi. Yani Macaristan’da NUTS II kademesi yoktu ve Macaristan yapısal fonlar ortaklık ilkesini uygulamaya geçirecek bir yapı oluşturarak daha fazla AB fonu alabilmek için böyle bir uygulamaya gitmişti ancak bu yeterli değildi. 1998’de Parlamento’da ülkeyi 7 istatistiki bölgeye ayıran Bölgesel Kalkınma için Milli Plan kabul edildi (Tuncer ve Alodalı, 2011: 43). Bu yasayla bütün NUTS bölgeleri oluşturuldu.

İlerleyen süreçte Macaristan’ın, 1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Birliği’ne üye olması ile birlikte AB fonlarından da yararlanabilir hale gelmesi, kalkınmada ki gelişmeleri hızlandırdı.

Bu kapsamda 7 adet Düzey 2 bölgesi oluşturuldu. Bu bölgelerin sınırları aşağıdaki haritada mevcuttur.

Şekil 2.7. Macaristan Düzey II

Kaynak: <http://mercator.elte.hu/~gadoaat/Webterkep/kozepmo.htm>, Erişim Tarihi: 08.05.14

Düzey 3’de ise 20 adet bölge bulunmaktadır. Yine Çek Cumhuriyeti örneğinde olduğu gibi Budapeşte kendi başına bir Düzey 3 bölgesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2.8. Macaristan Düzey III

Kaynak: <http://www.terport.hu/megyek/altalanos-informaciok/megyek-fogalom-meghatarozas-jogszabalyi-hatter>, Erişim Tarihi: 10.06.14

Son olarak Macaristan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasını bütün düzeyler bazında aşağıdaki tabloda özetleyebiliriz.

Tablo 2.5. Macaristan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

NUTS 1	Code	NUTS 2	Code	NUTS 3	Code
Central Hungary (<i>Közép-Magyarország</i>)	HU1	Central Hungary (<i>Közép-Magyarország</i>)	HU10	Budapest	HU101
				Pest	HU102
Transdanubia (Dunántúl)	HU2	Central Transdanubia (<i>Közép-Dunántúl</i>)	HU21	Fejér	HU211
				Komárom-Esztergom	HU212
				Veszprém	HU213
		Western Transdanubia (<i>Nyugat-Dunántúl</i>)	HU22	Győr-Moson-Sopron	HU221
				Vas	HU222
				Zala	HU223
		Southern Transdanubia (<i>Dél-Dunántúl</i>)	HU23	Baranya	HU231
				Somogy	HU232
				Tolna	HU233
Great Plain and North (<i>Észak és Alföld</i>)	HU3	Northern Hungary (<i>Észak-Magyarország</i>)	HU31	Borsod-Abaúj-Zemplén	HU311
				Heves	HU312
				Nógrád	HU313
		Northern Great Plain (<i>Észak-Alföld</i>)	HU32	Hajdú-Bihar	HU321
				Jász-Nagykun-Szolnok	HU322
				Szabolcs-Szatmár-Bereg	HU323
		Southern Great Plain (<i>Dél-Alföld</i>)	HU33	Bács-Kiskun	HU331
				Békés	HU332
				Csongrád	HU333

Kaynak: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1059:20110207:EN:P>
DF, Erişim Tarihi: 10.06.14

2.4.5. Slovakya Cumhuriyeti’nde Bölgesel Kalkınma

Slovakya 1992 yılına kadar Çek Cumhuriyeti ile birlikte Çekoslovakya sınırları içerisinde yer almaktaydı. 1 Ocak 1993 tarihinde Çek ve Slovak Cumhuriyetleri dostça ayrıldılar. Eski idari birimler bir süre devam etti fakat 1996’da Slovakya yeni bir bölge sistemine geçmiştir (<http://www.statoids.com/usk.html> Erişim Tarihi: 04.06.14).

Bu yeni idari sisteme göre Slovakya; 8 bölgeye (kraje) ayrılır. Bu bölgeler de 79 alt bölgeye ayrılır. Bu alt bölgelerde 3000 belediye vardır. AB’nin iktisadi Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre Slovakya 8 adet NUTS 3, 4 adet NUTS 2 ve 1 adet NUTS 1 bölgesine sahiptir (http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/slovakia/administrative_divisions.html Erişim tarihi: 04.06.14).

2008 yılında Slovak Ulusal Konseyinin 1114 numaralı kararı ile 539/2008 No’lu Bölgesel Kalkınmayı Destekleme Yasası 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kabul edilmiştir (Izáková, Hrecková ve Sántai, 2009: 80).

Slovak Kalkınma Ajansları, merkezi hükümet tarafından oluşturulan Bölgesel Kalkınma Fonu tarafından kuruldu. Merkezin kurulmasına önyak olduğu BKA'ların yapısı Polonyadaki yapıya benzer fakat Çek Cumhuriyeti'ndeki yaklaşımdan farklıdır (Hampl, 1999: 170).

Şekil 2.9. Slovakia Düzey 2 Bölgeleri

Kaynak: [http://notes3.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A90027C616/\\$File/137305521.JPG](http://notes3.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A90027C616/$File/137305521.JPG), Erişim

Tarihi: 11.06.2014

Yukardaki haritandan da anlaşılabilirceği gibi Slovakia'da toplam 4 adet Düzey 2 bölgesi bulunmaktadır. Başkent Bratislava'da Prag örneğinde olduğu gibi NUTS nüfus sınıflandırılmasına uygun olmamasına rağmen Düzey 2 bölgesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2.10. Slovakia Düzey 3 Bölgeleri

Kaynak: [http://notes3.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A90027C616/\\$File/137305522.JPG](http://notes3.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/A90027C616/$File/137305522.JPG), Erişim

Tarihi: 11.06.2014

Slovakya’da Düzey 3 bölgelerinin sayısı 8 adettir. Genel olarak bütün Slovakia’nın İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.6. Slovakia İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

NUTS 1	Code	NUTS 2	Code	NUTS 3	Code
Slovakia	SK0	Bratislava Region	SK01	Bratislava	SK010
		Western Slovakia (Západné Slovensko)	SK02	Trnava Region	SK021
				Trenčín Region	SK022
				Nitra Region	SK023
		Central Slovakia (Stredné Slovensko)	SK03	Žilina Region	SK031
				Banská Bystrica Region	SK032
		Eastern Slovakia (Východné Slovensko)	SK04	Prešov Region	SK041
				Košice Region	SK042

Kaynak: <http://notes3.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/1373-05--26>, Erişim Tarihi: 11.06.2014

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜLKE VE DÜZEY 2 BOYUTUNDA ÇEK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE ÜLKE ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ

3.1. ÇEK CUMHURİYETİ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE MAKROEKONOMİK VERİLERİ

Çek Cumhuriyeti konum olarak Orta Avrupa Ülkelerinden bir tanesidir. 1918 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile Çekoslovakya Cumhuriyeti ilan edilmiş Nazi işgaline (1938) kadar bağımsızlığı sürdürmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrası Sovyet işgaline ve sonrasında Sovyet etkisine maruz kalan Çekoslovakya 1989 yılına kadar Doğu Bloğu ülkeleri arasında yer almıştır. 1989 yılında gerçekleştirilen ve şiddet içermeyen “Kadife Devrim” ile ülke demokratik değerleri benimsemiş, 1993 yılında Slovakia'nın ayrılması ile Çek Cumhuriyeti adı altında varlığı devam ettirmektedir (İTO [İstanbul Ticaret Odası] , 2013:4).

Çek Cumhuriyeti ile ilgili bilgileri tek bir tabloda aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

Tablo 3.1. Çek Cumhuriyeti Genel Bilgileri

Resmi Adı:	Çek Cumhuriyeti
Yönetim Şekli:	Parlamentar Demokrasi
Coğrafi Konumu:	Avrupa'nın merkezinde yer alan bir ülkedir. Polonya (761 km), Almanya (810 km), Avusturya (466 km) ve Slovakya (251 km) ile sınır komşusudur.
Yüzölçümü:	78.866 km ² (% 40,12 ekilebilir alan)
Nüfusu:	10,5 Milyon (2012)
Başkenti:	Prag (1,2 Milyon)
Başlıca Şehirleri:	Prag, Brno, Ostrava, Plzen (Pilsen), Liberec
Zaman Ayarı:	GMT'den 1 saat ileri, Türkiye saatinden 1 saat geridedir.
Dili:	Çekçe
Para Birimi:	Çek Kronu
Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:	BIS, BSEC (Gözlemci), AB, FAO, IASA, ICC, ILO, INTERPOL, NATO, OECD, OSCE, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNWTO, WHO, WTO

Kaynak: İTO Çek Cumhuriyeti Ülke Raporu 2013

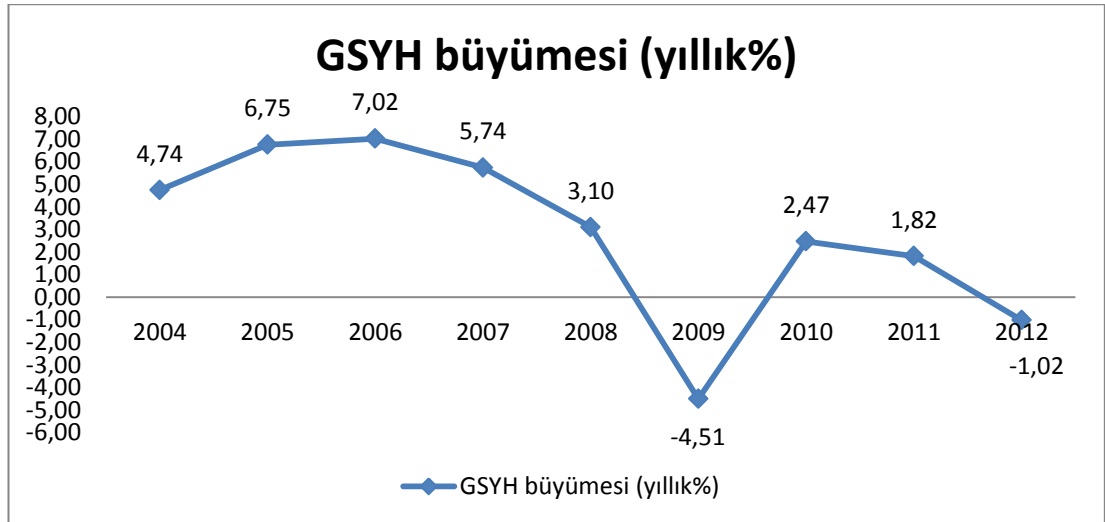
Genel Makroekonomik veriler incelendiğinde; Çek Cumhuriyeti Avrupa Birliğine üye olduğu 2004 yılından 2012 yılına kadar kişi başına düşen GSYH 2009 yılı hariç sürekli bir artış göstermektedir. 2009 yılında ki azalışın sebebi ise 2008 Küresel Finans Krizi'dir.

Tablo 3.2. Çek Cumhuriyeti GSYH

Çek Cumhuriyeti	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kişi başına düşen GSYH, (cari \$)	19.140	20.420	22.150	23.660	24.770	24.260	23.990	25.230	25.480
Nüfus (Milyon Toplam)	10,20	10,21	10,24	10,30	10,38	10,44	10,47	10,50	10,51
GSYH (Cari, Milyar \$)	114	130	148	181	225	197	198	216	196
GSYH büyümesi (yıllık%)	4,74	6,75	7,02	5,74	3,10	-4,51	2,47	1,82	-1,02

Kaynak: WDI- Dünya Bankası- Dünya Kalkınma Göstergeleri, <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>, Erişim Tarihi: 26/05/2014 -

2008 Krizinin etkileri yıllık GSYH büyüme oranlarında da kendini göstermiştir. Bu global kriz 2008-2012 yılları arasında etkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Krizin ilk yılında Çek ekonomisi % 4,51 küçülmüştür.

Şekil 3.1. Çek Cumhuriyeti GSYH Büyümesi

Kaynak: Grafik tarafımızca Dünya Bankası verileri baz alınarak yapılmıştır.

Yıllık Enflasyon oranlarına bakıldığında ülkenin 2008 yılı öncesi stabil bir seyir izlediği fakat 2008 yılına gelindiğinde bu seyrin Ekonomik kriz nedeniyle bozulduğu söylenebilir. Krizin devam 2012 yılının sonuna kadar düzensiz bir enflasyon seyri söz konusudur.

Tablo 3.3. Çek Cumhuriyeti Yıllık Enflasyon

% Yıllık Enflasyon									
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4

Kaynak: Czech Statistical Office, http://notes.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/inflation_rate Erişim Tarihi: 26/05/2014

Genel olarak değerlendirildiğinde, Çek Cumhuriyeti ekonomik olarak Avrupa genel trendlerine uygun bir profil çizmektedir. Bugün Çek Cumhuriyeti ihracat odaklı büyüyen ekonomisi, yüksek oranda aldığı yabancı sermaye ve hareketli iç pazarı ile Avrupa Birliği içerisinde güçlü bir ekonomiyi temsil etmektedir. Küresel kriz (2008) öncesinde yakaladığı %6'lık büyüme performansı tüm dikkatlerin ülke üzerinde toplanmasına sebep olmuştur. Kriz esnasında ise ülke ekonomisi bölge ülkelerine kıyasla en az zararla süreci tamamlanmıştır (İTO, 2013:4).

3.2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE MAKROEKONOMİK VERİLERİ

Türkiye Cumhuriyeti konum olarak Avrupa ve Asya arasında bir köprü ülkesidir. 1914'deki Birinci Dünya Savaşı sonrası 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti uluslararası platformda tanınmıştır ve 29 Ekim 1923'te cumhuriyetin ilan edilmesi ile "Türkiye Cumhuriyeti" resmen kurulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili genel bilgileri aşağıdaki tablodaki gibi özetleyebiliriz.

Tablo 3.4. Türkiye Cumhuriyeti genel bilgileri

Resmi Adı:	Türkiye Cumhuriyeti
Yönetim Şekli:	Parlamenter Demokrasi
Coğrafi Konumu:	Avrupa ile Asya kıtalarının her ikisinde de toprağı bulunan ülkedir. Ülke topraklarının büyük bölümü Anadolu Yarımadası'nda, bir bölümü ise Balkan Yarımadası'nın uzantısı olan Trakya'da bulunur. Ülkenin üç yanı Akdeniz, Karadeniz ve bu iki denizi birbirine bağlayan Marmara Denizi ve Ege Denizi ile çevrilidir. Komşuları; batıda Yunanistan ve Bulgaristan, doğuda Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti) ve İran, güneyde ise Irak ve Suriye'dir.
Yüzölçümü:	783,562 km ²
Nüfusu:	75,6 Milyon (2012)
Başkenti:	Ankara (4,8 Milyon)
Başlıca Şehirleri:	İstanbul, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Adana
Zaman Ayarı:	GMT'den 2 saat ileri
Dili:	Türkçe
Para Birimi:	Türk Lirası
Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:	AB, ASEF, COE, BM, ASEAN, Interpol, İİT, IMF, Dünya Bankası, BLACKSEAFOR, NATO, TAKM

Kaynak: Tablo Tuik, Türkiye Cumhuriyeti anayasası, Wikipedia verilerinden yararlanarak tarafımızca yapılmıştır.

Genel makroekonomik veriler incelendiğinde Türkiye Kişi başına Düşen GSYH'si 2008 yılı öncesi düzenli bir artış göstermiş fakat Çek Cumhuriyeti örneğinde olduğu gibi 2008 Küresel Krizi ile beraber düşüş yaşamıştır. 2012 yılına kadar devam eden küresel kriz GSYH üzerindeki etkisini sürdürmüştür.

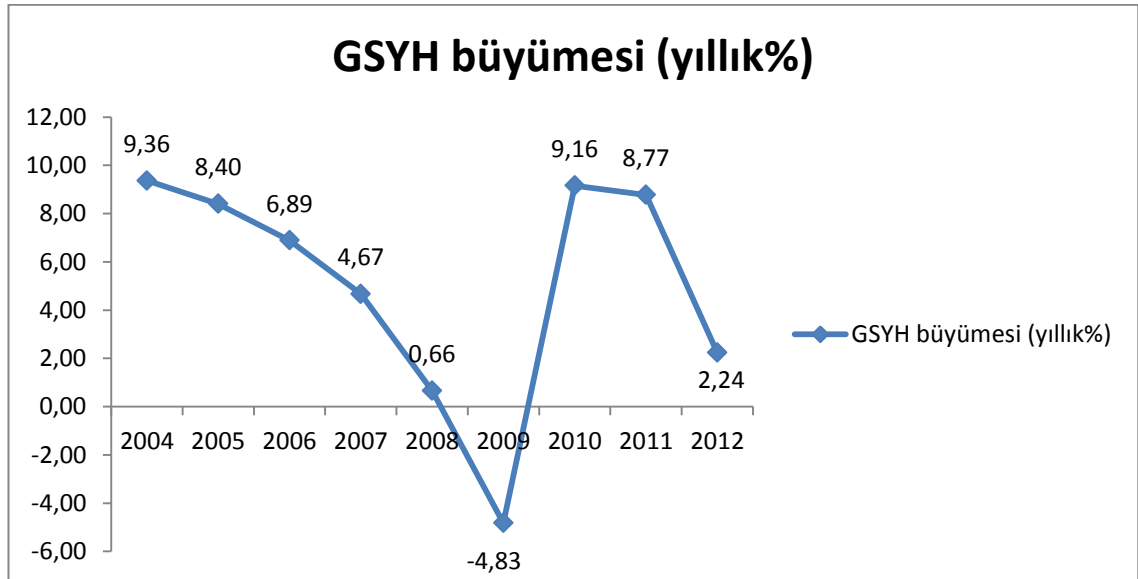
2004-2012 yılları arası nüfus verileri incelendiğinde Türkiye'nin düzenli olarak nüfusunun artığı görülmektedir.

Tablo 3.5. Türkiye Cumhuriyeti GSYH

Türkiye	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kişi başına düşen GSYH, (cari \$)	10.150	11.390	12.890	13.870	15.000	14.520	16.040	17.810	18.390
Nüfus (Milyon Toplam)	66,85	67,74	68,63	69,50	70,36	71,24	72,14	73,06	74,00
GSYH (Cari, Milyar \$)	392	483	531	647	730	615	731	775	789
GSYH büyümesi (yıllık%)	9,36	8,40	6,89	4,67	0,66	-4,83	9,16	8,77	2,24

Kaynak: WDI- Dünya Bankası- Dünya Kalkınma Göstergeleri, <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>, Erişim Tarihi: 26.05.2014

Yıllık yüzdesel GSYH büyümesi Küresel Kriz nedeniyle 2008 yılında sert bir düşüş yaşamıştır. Bu global kriz 2008-2012 yılları arasında etkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Krizin ilk yılında Türkiye ekonomisi % 4,83 küçülmüştür.

Şekil 3.2. Türkiye Cumhuriyeti GSYM Büyümesi

Kaynak: Grafik tarafımızdan Dünya Bankası verileri baz alınarak yapılmıştır.

Genel olarak değerlendirdiğimizde; Türkiye Avrupa Birliği yeliği yolunda attığı adımlar ve son yıllardaki ekonomik gelişmeleriyle Avrupa Birliği yelerine benzer bir profil çizmektedir.

Son 10 yıllık süreçte sergilediği ekonomik performans ile ‘‘yükselen ekonomiler’’ arasında kendine yer bulmuştur. Ayrıca OECD tahminlerine göre, Türkiye 2012-2017 döneminde yıllık ortalama % 5,2 büyüme oranıyla OECD’ye ye ülkeler arasındaki en hızlı büyüyen ekonomi olacaktır (<http://www.invest.gov.tr/tr-tr/turkey/factsandfigures/pages/economy.aspx>., Erişim Tarihi: 15.06.2014).

3.3. TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE ÇEK CUMHURİYETİ’NDEN ALT BÖLGE ÖRNEKLERİ: CZ032 ve TRA2

3.3.1. CZ032 Bölgesi Genel Görünümü

Plzeňský Bölgesi, Almaya Federal Cumhuriyeti sınırında ek Cumhuriyeti’nin güneydoęusunda konumlanmıřtır. Batısında Almanya (Bavyera), kuzeybatısında Karlovarský Bölgesi güneydoęusunda Středoeský Bölgesi, kuzeydoęusunda Jihoeský Bölgesi bulunmaktadır. 7,561 km² yzlm ile ek Cumhuriyeti’nde büyüklük olarak üçüncü nüfus olarak dokuzuncu sıradadır.

Üretim kaynaklarının genel dağılımı ve lokasyonları özellikle Plzeň kent merkezini vreleyen orta kısımlarında yer. Bu retim kaynakları genel olarak; kömür, seramik killeri ve kireç taşıdır.

şumava bölgesi görece dağlık bir alandır. Tarım için oldukça elverişli koşulları vardır. evre kirliliği ve hava kirliliği verilerinde emisyon değerleri baz alınınca ek Cumhuriyeti’nde en iyi konumdadır.

Plzeň Karayolu aęı; 420 km’si birinci sınıf, 1.502 km’si ikinci sınıf ve 3,098 km’si üçüncü sınıf yollar olmak üzere toplam 5.129 km’den oluřur. Plzeňský dięer bölgeler ile karřılařtırıldıęında üçüncü sınıf yollarda, % 9.1 en yüksek üçüncü bölgedir.

Plzeňský Bölgesi, bařlıcaları, Tachov Bölgesi (45 km), Rokycany Bölgesi (26 km) ve Plzeň-sever Bölgesi (19 km) olmak üzere toplam 109 km otobana sahiptir. 31 Aralık 2009 tarihi verilerine bölgede 710 km demir yolu aęı bulunmaktadır.

Plzeňský Bölgesi Dengesiz dağılım gösteren küçük yerleşim yerlerinin sayısının yüksek oluşu ve orta büyüklükteki kasabalarının eksikliği ile, diğer bölgeler ile karşılaştırıldığında yerleşim dağılımının atipik olduğu görülür. Atipik yerleşim dağılımına ve küçük belediyelerin sıklığına rağmen Bohemia bölgesi içinde ikinci en önemli merkezdir.

İç İşleri Bakanlığı'nın, 314/2002 Sb Kanun No'ya dayanarak, 388/2002 no'lu kararname ile Plzeňský Bölgesi, genişletilmiş belediyeçilik yetkileri ve 35 ilçe yerel yönetimlerini kapsayan 15 idari bölgeye ayrılmıştır. Düzenlemeyle genişletilmiş belediyeçilik yetkinliği olan belediyeler şunlardır: Blovice, Domažlice, Horazdovice, Horšovský Týn, Klatovy, Kralovice, Nepomuk, Nyrany, Plzeň, Prestice, Rokycany, Stod, Stříbro, Sušice ve Tachov.

Şekil 3.3. Plzeňský Bölge Haritası

Kaynak: Çek İstatistik Kurumu

Bölgesel Kalkınmaya önemli ölçüde katkı yapan, gelişen yerleşim yerlerinin çoğu; Pilsen ve Prag yönü ile Almanya sınırı arasında oluşan koridor üzerinde yer almaktadır. Bu koridor dışında kalan alanlar ise sosyal ve teknik alt yapının sınırlı olduğu tarımın gelişmediği ve ulaşımın yeterince gelişmediği bölgelerdir.

1990-2009 yılları arasında konut inşaatı yoğunluğu; 2008 yılında en yüksek seviye ulaşmıştır. Komünist dönemin yapılarının korunması da barınma konusunda ülkenin genel karakteri ile paralel olarak, sorun teşkil etmemektedir.

Plzeňský Bölgesi, 75.7 oranını nüfus yoğunluğu olarak ikinci en düşük orana sahiptir (ulusal yoğunluğu km² başına 133,2 kişidir).

2012 yılında, cari fiyatlarla toplam gayri safi yurtiçi hasıla Plzeňský Bölgesi'nin payı % 4,8 idi. Diğer bölgeler ile kıyaslandığında Kişi Başına Düşen GSYİH ile (325.886 CZK) üçüncü sırada yer almaktadır.

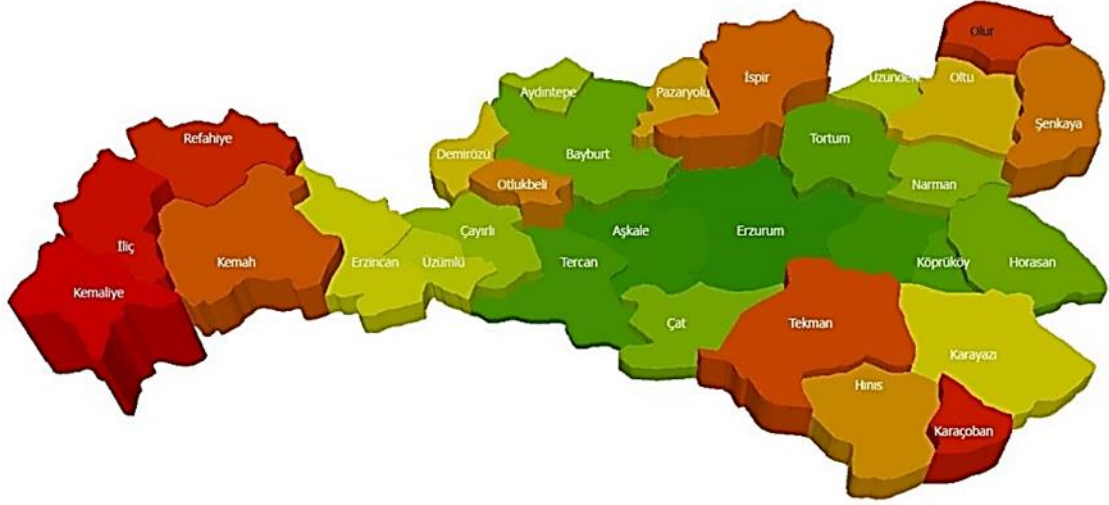
Plzeňský Bölgesi, nispeten düşük işsizlik oranı olan bölgeler arasında yer almaktadır. Bölge'de 31 Aralık 2012 itibariyle istihdam bürolarına kayıtlı 23.724 iş başvuru vardır. Diğer bölgeler ile karşılaştırıldığında, Plzeňský Bölgesi (yeni metodolojiye göre) 7.31% ile ikinci en düşük işsizlik oranına sahiptir. Kaydedilen en düşük işsizlik oranı Pilsen-JIH ve Rokycany'de (sırasıyla % 5.76 ve % 6.10) en yüksek oranlar ise Tachov ve Klatovy'de (sırasıyla % 10.68 ve % 9.07) görülmektedir(Statistická ročenka Plzeňského kraje, 2013:23-26).

3.3.2. TRA1 Bölgesi

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan TRA1 Düzey 2 Bölgesi ülke sınırına sahip olmasa da İran, Azerbaycan ve Gürcistan'a oldukça yakındır (Genç İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu, 2013: 3).

TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin 2012 yılı sonu itibariyle nüfusu 1.072.848 kişidir (Türkiye nüfusunun %1,4). Bölgenin nüfus yoğunluğu 26 kişi/km² olup Türkiye geneli olan 98 kişi/km²'den oldukça düşüktür. Bölge 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde nüfus yoğunluğu bakımından son sıradadır. Bölgede kentli nüfus toplam nüfusun %63'ü kadardır ve Türkiye ortalaması olan %77'nin altındadır. Bölge kentli nüfus oranı açısından 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 23'üncü sıradadır. Bölge nüfus artış hızı da son

iki yıllık duruma bakıldığında Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmakta ve nüfus azalış eğilimi göstermektedir (KUDAKA, 2013: 7).

Şekil 3.4. TRA1 Bölge Haritası

Kaynak: KUDAKA

Bölgede güçlü olabilecek sektörler kış turizmi ve doğa ve su sporları turizmidir. Bölgede sağlık sektörüne kamu yatırımları yoğunlaşmaktadır. Bölgede merkezi kuruluşların bölge teşkilatları bulunmaktadır. Bölgede sivil toplum kuruluşlarının sayısı azdır. TRA1 Düzey 2 Bölgesi konumu itibariyle ulaşımında önemli bir kavşak noktası durumundadır. Bölgede tarım sektöründe çalışan nüfus miktarının artması bölgede kişi başına düşen gelirin azaldığı sonucunu vermektedir. 2010 yılında bölgede istihdamın %56'sı tarım, %36'sı hizmetler ve %8'i sanayi sektörlerinde gerçekleşmiştir (KUDAKA, 2013: 8).

Türkiye çayır – mera alanlarının %15,7'sinin yer aldığı bölgede mikro-klima alanlarında seracılıktan meyveciliğe ve süs bitkileri yetiştiriciliğine kadar çok çeşitli tarımsal üretim tipleri yapılabilmektedir (Genç İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu, 2013: 3).

Bölgenin işgücü özellikleri 2004 – 2012 yılları arasını kapsayan bir döneme ait trendine göre son dokuz yılda ülke çapında çalışabilir nüfus (15+), işgücü ve istihdam sayı ve oranlarında artış gözlenirken TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nde bu oran ve sayılarda azalış görülmektedir. İşsiz sayısına bakıldığında son dokuz yılda ülke genelinde önemli

bir azalma mevcut olmasına rağmen TRA1 Düzey 2 Bölgesi özelinde bu azalma 2009 yılına kadar hissedilmemiş ancak 2009 yılından sonra işsiz sayısında ve oranından nispi bir azalma yaşanmıştır. 2012 yılında çalışanların %41,8'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu oran Türkiye ortalaması olan %24,6'nın çok üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu %62,9 tarım dışı sektörlerde çalışmakla birlikte, bu oran Türkiye ortalaması olan %81,3'ün çok altındadır. Erkeklerin %37,1'i tarımda çalışmakta iken bu oran Türkiye ortalamasının 18,4 puan üzerindedir(KUDAKA, 2013: 7-8).

TRA1 Nüfus yoğunluğu Türkiye geneli ile karşılaştırmış halini aşağıdaki tabloda özetleyebilir.

Tablo 3.6. TRA1 Bölgesinin Nüfus Yoğunluğu

	TRA1 Bölgesi	TR'de ki Oran (%)	Birim
ALAN	40.798	5,2	<i>km²</i>
NÜFUS			
<i>Nüfus</i>	1.071.878	1,42	<i>kişi</i>
<i>Erkek</i>	50,5	50,2	
<i>Kadın</i>	49,5	49,8	

Kaynak: DPT

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERZURUM VE PİLSEN İLLERİNDE KALINMA İLE İLGİLİ KURUMLAR ÜZERİNE BİR SAHA ARAŞTIRMASI

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

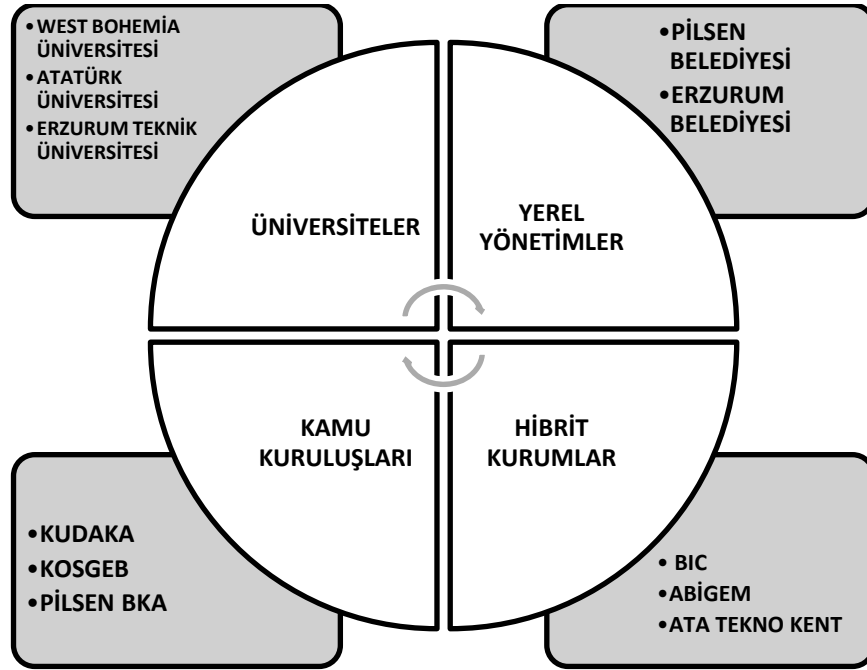
Araştırmanın amacı; tezin genel yapısına uygun olarak, Kalkınma yapıları bakımından benzer olan Türkiye Cumhuriyeti ve Çek Cumhuriyetinin Bölgesel Kalkınma Ajansları organizasyon yapıları ve idari yapıları açısından benzerliklerini ve farklılıklarını vurgulayarak, iki ülkenin karşılaştırılmasıdır. Ayrıca kalkınma ile ilişkili kurumları inceleyerek Türkiye’de Bölgesel Kalkınmada uygulanabilecek rasyonel politikalar oluşturmak ve bu politikaların kamu kurum ve kuruluşlar- özel sektör işbirliğinde uygulanabilirliğine akademik katkı sağlamaktır.

4.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE KAPSAMI

Araştırmanın önemi; akademik olarak, özelde TRA1 bölgesindeki kalkınma kurum ve kuruluşlarına genelde kalkınma ile ilgili politika yapıcılara Çek cumhuriyeti CZ03 bölgesi örneği üzerinden yeni bir kurum bazında kalkınma modeli aktarmaktır. Bu aktarım, yapılan saha çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular ve teorik çerçeve ile desteklenerek, reel bir veri oluşturacaktır.

Saha araştırması ile elde edilen birinci elden bilgiler; kalkınma kurumlarının birbirleriyle olan ilişkileri ve idari/ kurumsal yapıları hakkında genel bilgi havuzu oluşturulacaktır.

Araştırmanın kapsamı; kalkınma ile ilgili il bazında özel, kamu ve hibrit kurumları kapsamaktadır. Çalışmanın kapsamı aşağıdaki tablodaki gibi özetlenebilir.

Tablo 4.1. Çalışmanın Kapsamı

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada; Görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniği kullanılmıştır.

Görüşme tekniği olarak Yarı Yapılandırılmış görüşme Tekniği* kullanılmıştır. Bu teknikle edinilen bilginin güvenilirliği artırılmıştır.

Bu araştırma yönteminin seçilmesinin sebebi; birebir görüşmeler ile tecrübe aktarımını sağlama ve ileriye dönük ilişkiler kurma konusunda zemin hazırlama olanağıdır.

* Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Ekiz, 2003).

4.4. SAHA MÜLAKATLARI

4.4.1. Pilsen İli Kalkınma İlgili Kurum Mülakatları

4.4.1.1. West Bohemia Üniversitesi

West Bohemia Üniversitesi, Çek Ulusal Konseyi tarafından 314/1991 no'lu kararı ile, teknoloji enstitüsü ve eğitim fakültesinin birleşmesi ile 1991'de kuruldu. Kuruluşunun ilk yıllarında üniversite; ekonomi fakültesi, elektrik mühendisliği fakültesi, uygulamalı bilimler fakültesi, eğitim fakültesi ve makine mühendisliği fakültesi olmak üzere 5 fakülteye ve yaklaşık 4200 öğrenciye sahipti. Daha sonra 1993 yılında hukuk fakültesi, 1999 yılında edebiyat fakültesi ve 2008 yılında sağlık fakültesi kuruldu. Şu anda üniversitenin 8 fakültesi, 60'tan fazla departmanı ve yükseköğrenim alanında faaliyet gösteren 3 enstitüsü bulunmaktadır. 16,000 öğrenci için geniş bir lisans, yüksek lisans ve doktora seçim şansı vardır. Bu geniş yapı, öğrencilere çok çeşitli alanlarda gerek tam zamanlı çalışma gerekse yan dal/çift ana dal yapma şansı sağlamıştır.(<http://www.zcu.cz/en/about/>)

Bölgesel kalkınma Ajansları ve Bölgesel Kalkınma Politikalarına yakın partner olan West Bohemia Üniversitesi ayrıca kendi bünyesinde oluşturduğu merkezlerle de hem özel hem de kamu kesimini desteklemektedir.

West Bohemia Üniversitesi'nden Ekonomi Bölümü Proje faaliyetleri ve gelişimden sorumlu Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Jiří Vacek ile birebir mülakat yapılarak;

- Üniversitenin yer aldığı şehrin jeopolitik önemi
- Üniversitenin şehir kalkınmasındaki önemi
- Kalkınma politikaları üzerine genel değerlendirmeler

Konularında değerlendirmeleri alınmıştır. Yapılan değerlendirmelerin görüşme notlarından derlenmiş hali aşağıdaki gibidir;

West Bohemia Üniversitesi kurulduğu ilk günden beri misyonlarından en önemlisi yetişmiş iş gücü ve bu iş gücünün değerlendirilebileceği alanların geliştirilmesidir. Bu kapsamda Bölgesel Kalkınma Politikalarının geliştirilmesi ve politika yapıcılarının bölge konusunda yaptığı araştırmalara temel oluşturmak üniversitenin en önemli

görevlerinden biridir. Ayrıca “ know-how” kapsamındaki teknik destek, eğitim ve seminerler, girişimcilik eğitimler düzenleyerek de kalkınmaya önemli destek verilmektedir. Bu kapsamda;

NTC (New Technologies Center) (Türkçe)

Yeni teknolojiler merkezi West Bohemia Üniversitesi rektörlüğüne bağlı olarak kurulmuştur. Genel amacı hem üniversite öğrencilerin hem de üniversite sonrası öğrencilerin çalışabilecekleri şirketlere eğitimler, seminerler, “know-how” vb. destekler sağlamaktır (<http://ntc.zcu.cz/en/o-nas> adresinden derlenmiştir.).

West Bohemia Üniversitesi İktisat Fakültesi Girişimcilik Eğitimleri

Girişimcilik eğitimleri, Avrupa Birliği'nin yürüttüğü “Enterprise Europe Network” proje kapsamında 18-24 yaş arası gençlerin girişimcilik yeteneklerini geliştirmek için üniversiteler kanalıyla yürütülmüştür. Bu eğitimler Avrupa Birliği kanunları ve girişimcilere sağlanan destekler, hukuki süreçlerin yönetilmesi konusunda gerekli eğitimler verilmiştir. Ayrıca bu eğitimler kapsamında başarılı örneklerin incelenmesi gibi pratiğe dönük uygulamalarda öğrencilere sunulmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde uygulanan genel kalkınma politikaların tarihi konusunda kısaca bahsetmek gerekirse; Komünizm sonrası dönemde çok hızlı bir şekilde kalkınma politikalarına uyum sağlamak için yeni yasalar çıkarıldı. Ayrıca Avrupa Birliği uyum sürecinde Kalkınma politikaları doğrudan uygulamaya geçirildi. Fakat burada göz ardı edilen konu ülkemizde bu politikaların uygulanması için gerekli kurumların oluşmaması. Sadece AB'nin dayattığı isimden ibaret ve tecrübesiz kurumlar vardı. Bu uygulamayla Bölgesel Kalkınma konusunda istenen başarı yakalanamadı. Fakat ekonomik verilere baktığımızdan o dönemde ekonomik olarak gelişmeler görülmektedir. Bunun sebebi ise post-komünizm ekonomilerin genel olarak içinde bulunduğu liberal dönüşümün bir getirisi. Fakat bu dönüşüm sırasında ortaya çıkan ekonomik veriler yanıltıcı olmaktadır.

İdari yapılanmanın tamamlanmasıyla beraber bölgesel kalkınmada başkent Prag ve çevresinden başlamak üzere pozitif gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler zamanla diğer bölgelere de yayılmıştır. Belli bir dönem AB güdümünde geçmiş ve kısmi de olsa başarı yakalanmıştır. Fakat daha sonra bu başarının sürdürülebilir olmadığı anlaşıncaya kadar belli çerçeveler içinde kurumların idari yapılarında değişikliğe gidilmiştir. Bu

değişikliklerin en genel eksenini özel sektör ve yerel yönetimlerin işbirliğidir. Bu işbirliğinin idari temeli yerel yönetimlerin kurduğu idari yapıların özel sektör profesyonelleri tarafından özel şirket vasfıyla yönetilmesidir. Bu yeni yapı etkinlik ve verimlilik olarak önceki yapıdan çok daha başarılı olmuştur. Bu başarıya jeopolitik konumu önemli olan Pilsen gibi sınır şehirlerinde ve transit yollara kurulan kalkınma bölgelerinde, bölgesel bazda kalkınma hamlesi başarılı olarak yürütülmektedir.

Daha başarılı olması için ise AB kurullarının ülkeler bazında daha esnek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Fakat denetimden de geçmelidir. Böylece kültürel ve toplumsal kodlar ile ticari alışkanlıklar harmanlanarak optimum başarıya ulaşılabilir.

Bir başka açıdan da konuyu ele alırsak; Pilsen konum olarak Almanya'ya giden transit yollar üzerinden kurulmuş bir işçi şehridir. Skoda adlı firmanın şehrin genel yapısına katkısı büyüktür. Bu firmanın katkılarıyla oluşturulan AR-GE birimleri üniversite öğrencileri için potansiyellerini değerlendirebilecekleri bir alan olmuştur. Daha sonra master plan kapsamında kurulan “ Pilsen Endüstri Parkı” kentin dinamiklerine yüksek oranda katkıda bulunmuştur. Fakat bu bölgede yatırıma teşvik edilen firmaların genelinde yabancı firmalar (Siemens, Panasonic vb.) olması kalkınmada ulusal değer oluşturma konusunda sıkıntılar yaratmıştır. Bu desteklerin yabancı firmalara verilmesi aynı zamanda politik bir tercihtir.

KOBİ'lerin gelişimi açısından da yönetsel ve idari problemler halen aşılabilmiş değildir. Bu problemlerin genel eksenini;

- İdari işlerdeki karmaşa
- Fon bulmakta karşılaşılan zorluklar
- Yerli şirketlerin kalkınma fonlarından destek almaktaki zorluklar

olarak özetlenebilir.

Tüm bunların yanında kentte yeni istihdam alanları da oluşmaktadır. Bunların en başında Alışveriş merkezleri, yan sanayi ve servis sektöründe ki gelişmeler yer almaktadır.

4.4.1.2. Pilsen İş ve Yenilik Merkezi (Bussines and Innovation Center -BIC)

BIC (İş ve Yenilik Merkezi) Pilsen bölgedeki iş ve yenilik gelişimini desteklemek amacıyla 1992 yılında %100'ü Pilsen Belediyesi tarafından özel bir şirket olarak kurulmuştur.

BIC; bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda kuruluş ile işbirliği içinde, uluslararası ağlar ile birlikte çalışmalarını sürdürmektedir.

BIC Pilsen hizmetlerini başta KOBİ'lere (250'den az çalışanı olan şirketler) yönelik ve örneğin, yeni yüksek teknolojili şirketlerinin kurulması için destek vermektedir. Gelişmekte olan mevcut firmalardan asistanlık hizmetleri arayan ve halihazırdaki projeler geliştirmek için finansman arayanlara destek hizmeti vermektedir. Ulusal ve Avrupa çapında şirketlere yeniliklerini tanıtmaya ve geliştirme, üretim ve ticari işbirlikleri için uygun ortakları bulmak ve AB'de iş yapmak için bilgi ve danışmanlık hizmetleri vermek, taşınmazların yenilenmesi konularında bir dizi destek ve asistanlık hizmeti sağlamaktadır.(<http://en.bic.cz/> adresinden derlenmiştir.)

BIC'in hizmetleri;

- Ulusal ve Uluslararası Fonlardan finansal destek alma konusunda asistanlık hizmeti,
- İş planı yapmada asistanlık hizmeti,
- Uluslararası Ar-Ge işbirliği hizmetleri,
- Teknoloji transferinde yardım hizmetleri,
- İnnovasyona uygun işyeri seçimi,
- AB'de iş yapmak konusunda danışmanlık,
- Üniversiteler ve şirketler arasındaki işbirliğinin desteklenmesi alanlarında devam etmektedir.

Ayrıca BIC;

- Pilsen Belediyesi
- Pilsen Bölgesel Yönetimi
- Pilsen Kalkınma Ajansı
- Pilsen Bilim ve Teknoloji Parkı
- West Bohemia Üniversitesi

- Pilsen Araştırma ve Test Enstitüsü
- Pilsen Şehir Kalkınma ve Planlama Enstitüsü
- Pilsen Ticaret Odası
- Güney Bohemia İnnovatif Girişimciliği Destekleme Ofisi
- Güney Bohemia Ticaret Odası

gibi kurum ve kuruluşlarla da partner olarak çalışmaktadır.

BIC CEO'su Sayın Uz. Jana Klementova ile yapılan birebir mülakatın görüşme notları aşağıdaki gibidir;

BIC Plzen belediyesi tarafından kurulan özel bir şirkettir. Ayrıca Enterprise Europe Network' un* bir üyesidir. 13 çalışandan oluşan bu şirkette her çalışanın bir uzmanlık alanı vardır. Genel olarak destek verilen projelerde ilgili uzman ve müdür beraber çalışmaktadır.

BIC'in genel finansman kaynağı paydaşı bulunduğu projelerde, projeyi yürüten şirketlerden alınan ücretlerdir. Bu ücret karşılığında şirketlere sektörel, hukuki, teknik, büyüme planları, şirketler arası işbirliği, yönetsel, teknolojik, makine ve Ar-Ge desteklerinden talep edilenler sunulmaktadır.

Buna göre BIC'in sektördeki konumunu aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür;

Şekil 4.1. BIC'in Sektörel Konumu

* Enterprise Europe Network (Avrupa İşletmeler Ağı), CIP Projesi (Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı) dahilinde oluşturulan, Ülkemizde Ulusal Koordinatörlüğünü KOSGEB in üstlendiği, 23 Milyon işletmeyi birbirine bağlayan en büyük Ağ'dır. Bu Ağ; KOBİ'lere AB mevzuatı, Avrupa çapında doğru iş ortakları bulma, rekabetçilik ve inovasyon (yenilikçilik) yeteneklerini geliştirme, AB projelerinden faydalanma konularında aktif destek sağlayan alanında en büyük organizasyondur(Bknz: <http://een.ec.europa.eu/>)

BIC, Bölgesel Kalkınma Ajanslarıyla işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliği beraberinde uzmanlaşmayı da getirmiştir. Bu uzmanlaşma aşağıdaki şekildeki gibi özetlenebilir;

Şekil 4.2. BIC ve BKA Arasındaki İş Bölümü

Ayrıca BIC ve West Bohemia Üniversitesi öğrencilerin parlak fikirlerini değerlendirmek ve onlara fikirlerini hayata geçirebilmek için bir alan oluşturmak amacıyla “Uniplanet” projesi yürütmektedir. Bu proje kapsamında girişimcilik eğitimleri, çeşitli konularda eğitimler, çalıştaylar düzenlenmektedir.

BIC’in çalışmaların çeşitli zorluklar ile karşılaşmaktadır. Bunların en başında BIC’in bir iş fikri oluşturma şirketi olarak algılanmasıdır. BIC iş fikri oluşturmaz sektörden ve şirketlerden gelen iş fikirlerinin verimli bir şekilde uygulanmasına gerekli desteği sağlar. Bir başka konu ise BIC’in hizmetleri BKA hizmetlerinden farklı olarak daha mikro düzeyde ve ücrete tabidir.

4.4.1.3. Pilsen Belediyesi

Pilsen belediyesi, Temsilciler Kurulu ve Kent Konseyinden oluşmaktadır.

Temsilciler Kurulu; kentin en yüksek yönetim organıdır ve Pilsen şehriyle ilgili tüm konularda karar almaya yetkili bağımsız bir otoritedir. Pilsen İl temsilcileri seçim yasalarına uygun olarak seçilir. Pilsen’de 47 temsilci vardır.

Pilsen Kent Konseyi; Pilsen kenti yönetimi alanında bağımsız bir otorite (öz-yönetim) olarak hareket etmektedir. Ayrıca Pilsen kentinin yasa ve tüzüğü konusunda

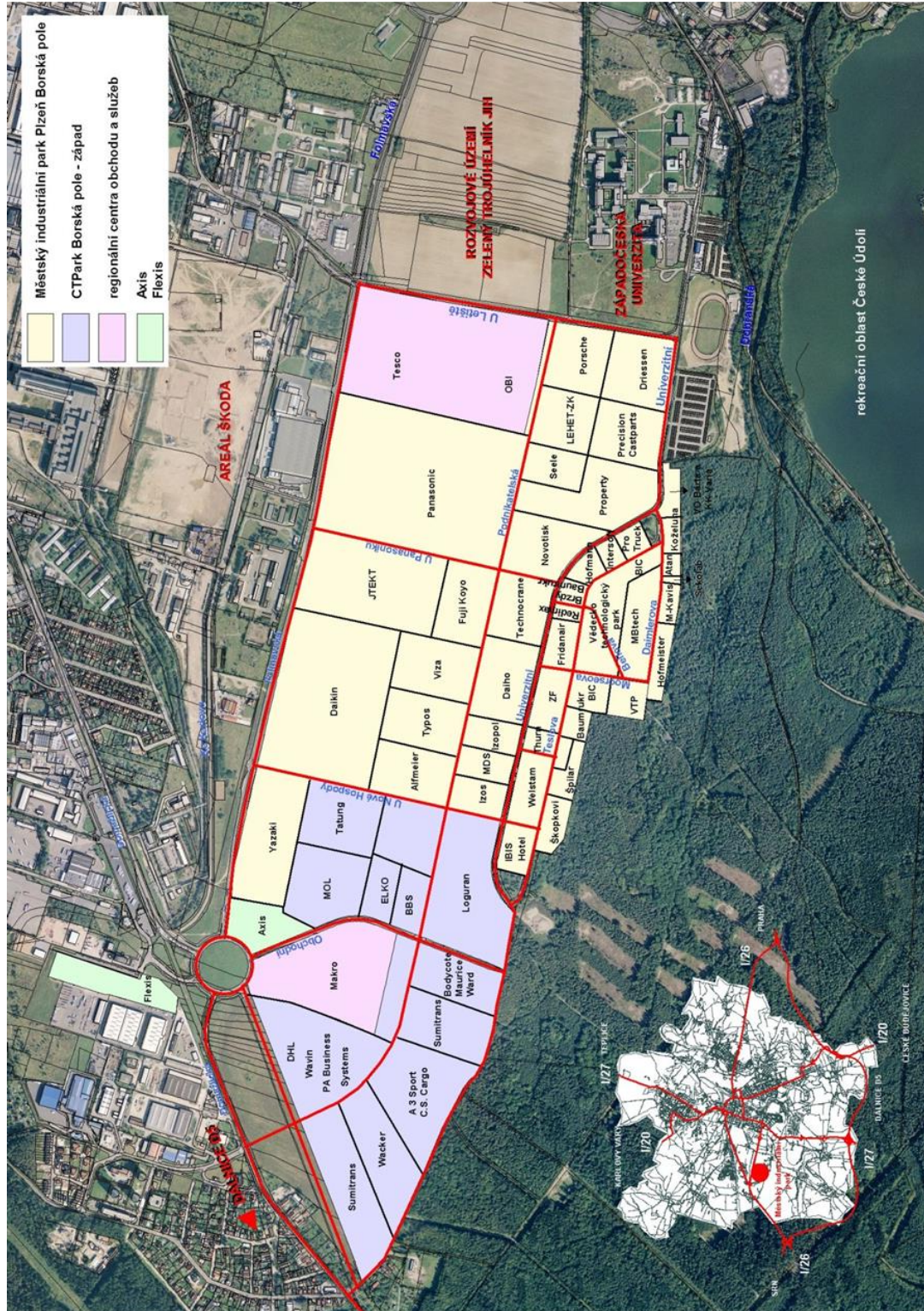
da değil aynı zamanda Pilsen’e bağlı diğer şehirlerle ilgili yasal düzenlemeler ile ilgili karar verici konumundadır.

Bu alandaki bilgiler Belediyenin Kalkınma konusundaki faaliyetleriyle ilgili Pilsen řehri Kentsel Planlama ve Geliřtirme Enstitüsü yetkilisi Sayın řtěpánka Jelínková ve beraberindeki grup ile yapılan mülakattan derlenmiřtir.

Pilsen Belediyesi Kalkınma ile ilgili bir çok çalışmanın birebir paydaşı olarak hareket etmektedir. BIC, Pilsen bölgesel Kalkınma Ajansı, West Bohemia niversitesi kent genelinden en çok iş birliği yapılanan kurum ve kuruluşlarıdır. BIC hali hazırda %100’ Pilsen Belediyesi kaynakları ile kurulmuştur. İlk süreçte belediye tarafından görevlendirilen bir koordinatör tarafından yönetilirken gelişen süreçte etkinliği artırmak için profesyonel çalışanlara devredilmiştir. Bu profesyonel çalışanlar aynı zamanda sektör içinden yatırımcılardır. Bu seçimle sektörü yakından tanıyan bir yönetim anlayışı hedeflenmiştir.

Pilsen belediyesinin diğer kurumlarla işbirliği haricinde 19 Ekim 1995 tarihinde Pilsen Kent Konseyi tarafından 114 numaralı karar ile onaylanmış master plan çerçevesinde “Industrial Zone Borska pole” kurulmuştur. Bölgenin en büyük çekim merkezi olarak orduya ait bir helikopter pistinin yerine tasarlanmıştır. 11.000 birimden oluşan alanda şu an 42 şirket faaliyet göstermektedir. Bu şirketlerin profili; %40 ek şirketleri %60 yabancı şirketlerdir. Genel sektör profili ise Elektronik, otomotiv, Ar-Ge ve lojistik şeklinedir. 1995-1996 yıllarında ilk olarak Panasonic adlı şirketin yatırımıyla ekonomik hayata hizmet etmeye başlamıştır. Panasonic aynı zamanda ek Cumhuriyeti’ne yatırım yapan ilk Japon şirketidir.

Industrial Zone Borska pole’ un kuruluş amacı kente katkı sağlayacak bir iş alanı oluştırmaktı. Aynı zamanda Ağır endüstriyel ve lojistik yatırımlarını kente çekmekti. İlk uygulama amacı Pilsen kenti ve çevresi içindi fakat süreç ilerledikçe uluslararası bir cazibe merkezine dönüştü.

Şekil 4.3. Industrial Zone Borska pole Haritası

Kaynak: Pilsen Belediyesi

4.4.1.4. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı

Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı 13.12.1999 tarihinde Kamu yararına hizmet edecek bir Anonim Şirket olarak kurulmuştur. Pilsen idare mahkemesinde 10.05.2000 tarihinde tescillenmiştir. Kuruluş antlaşması 23.02.2011 tarihinde ki oylama ile değiştirilmiştir(http://www.rra-pk.cz/gallery/final_zakl%C3%A1dac%C3%AD_smlouv_a_od_1_ledna_2011_podpisy.pdf. Erişim Tarihi: 05.06.2014).

Bu bölümdeki bilgiler BKA Müdürü Ing. Filip Uhlík ile yapılan görüşmelerden derlenmiştir.

Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı Kamu yararına hizmet eden bir Anonim Şirkettir. Bu Anonim şirketin ortakları;

Tablo 4.2. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı Şirket Ortaklarının Nakit Katılım Oranları

ŞİRKET ORTAKLARI	NAKİT KATILIM ORANLARI (Çek Kronu)
Pilsen Bölgesi İller ve Belediyeler Birliği	40.000
Pilsen Bölgesi Ticaret Odası	20.000
BIC	15.000
Pilsen Şehir Kalkınma ve Planlama Enstitüsü	15.000
West Bohemia Üniversitesi	10.000

Kaynak: <http://www.rra-pk.cz/147-dokumenty>

Ortaklık yapısı incelendiğinde; Pilsen Bölgesi İller ve Belediyeler Birliği en yüksek nakit katılım oranına sahiptir. En az nakit katılım oranına ise West Bohemia Üniversitesi sahiptir.

Yukarda incelediğimiz nakit katılım oranları çerçevesinde oluşan ortaklık oranları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.3. Pilsen Kalkınma Ajansı Ortaklık Oranları

ŞİRKET ORTAKLARI	Ortaklık Oranları
Kamu Sektörü (Plzen Belediyesi ve belediye birlikleri ve Pilsen Şehir Kalkınma ve Planlama Enstitüsü)	55%
Özel Sektör	35%
Üniversite	15%

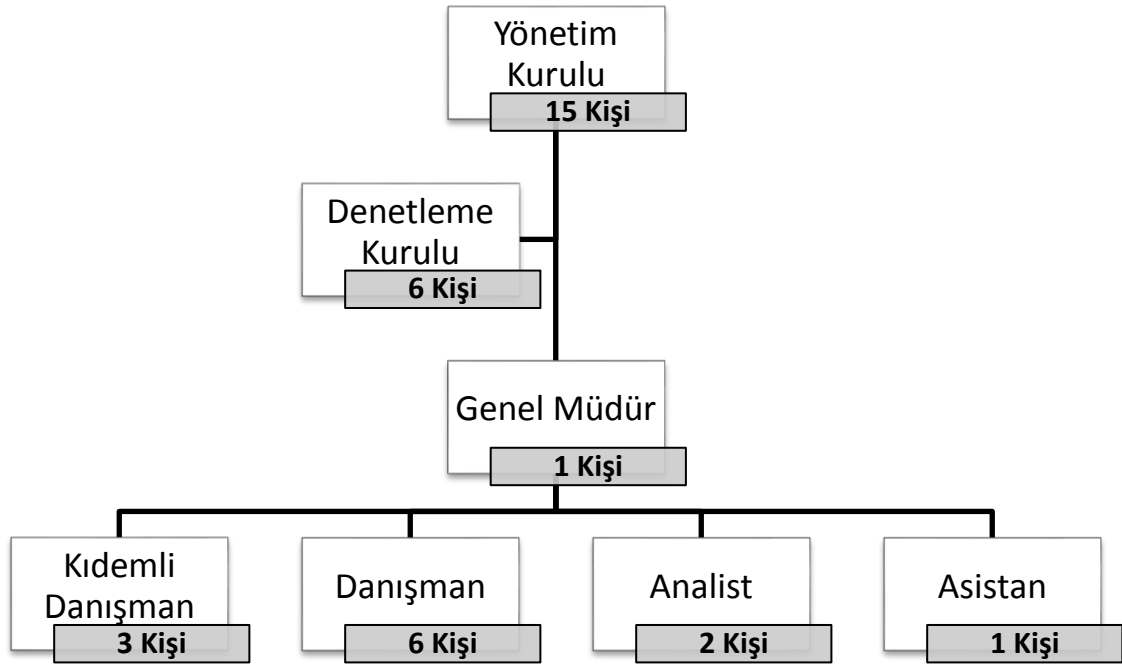
Kaynak: McMaster, 361:2006

Bu ortaklar ağırlıklarına göre Yönetim Kurulunda temsilci bulundurmaktadırlar. 15 kişiden oluşan Yönetim Kurulunda Pilsen Bölgesel Yönetiminin önerisiyle atanan 8, Pilsen Bölgesi İller ve Belediyeler Birliği 3, Pilsen Bölgesi Ticaret odası 1, BIC 1, Pilsen Şehir Kalkınma ve Planlama Enstitüsü 1, West Bohemia Üniversitesi 1 üye bulundurmaktadır. Üyeler aralarında 1 adet Başkan ve 1 adet Başkan Yardımcısı seçmektedirler.

Denetim Kurulu ise 6 kişiden oluşmaktadır. Bu altı kişi Yönetim Kurul tarafından belirlenmektedir. Bu 6 üye arasında 1 üye başkan olarak seçilmektedir.

Yönetim ve Denetleme Kurullarının altında, Yönetim Kurulu tarafından bir müdür atanmaktadır. Bu müdürün altında da Kıdemli Danışmanlar, danışmanlar, Analistler ve Asistanlar bulunmaktadır. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı idari yapısı aşağıdaki tablodaki gibidir;

Tablo 4.5. Pilsen Bölgesel Kalkınma Ajansı İdari Yapısı

Ajansın bütün çalışanlarının bir uzmanlık alanı vardır. Bu uzmanlık alanına göre projelerde görev almaktadırlar. Ayrıca Ajans bünyesinde Proje üretmek için özelleşmiş personeller bulunmaktadır.

Ajans sıklıkla bölgenin genel kalkınma projeleriyle ilgilenmektedir. Bunun dışında gelen KOBİ ve şirketler bazındaki projeler yapılan işbirliği kapsamında BIC'e yönlendirilmektedir (Bknz: Şekil :17. BIC ve BKA Arasındaki İş Bölümü).

Ajans genel ekseninde Kamu hizmetine yönelik hizmetlere yönelmektedir. Pilsen BKA'ya göre bu hizmetlerin ana başlıkları;

- SWOT ve Strateji
- Eğitim ve İş gücü Piyasası
- Şehirler ve Belediyeler
- Ulaşım
- Çevre ve Atık olarak özetlenebilir.

Bu başlıklar kendi içlerinde çeşitli alt hizmetlere ayrılmaktadır.

SWOT ve strateji alanında gerçekleştirilen hizmetler;

- Nüfus ve yerleşim yerleri üzerine verilerin toplanması ve yorumlanması
- Demografik modeller oluşturma
- İşleme sanayi konsept ve programlama belgeleri oluşturma
- Anketler ve mekânsal analitik veri ve arazi kullanım planları analizi
- Şehir ve kasabalar için geliştirme programları
- Bölgesel kalkınma stratejileri ve programları
- Kalkınma programlarının değerlendirilmesi
- Eğitimi Geliştirme için fizibilite çalışmaları
- Projeler için hibe ve finansman için başvuruların hazırlanmasında destek hizmeti
- Coğrafya Bilgi sistemi kullanılarak analizler ve değerlendirmeler oluşturma olarak kategorize edilebilir.

Eğitim ve iş gücü piyasası bölümü altında verilen hizmetler;

- Bölgesel demografik tahminleri işleme
- Demografik özellikleri açısından piyasaların analizi
- İnsan kaynakları stratejisi ve konsept geliştirme
- Okulların ve alt departmanlarının ağ yapısının analizi ve değerlendirilmesi
- Bölgesel ve yerel işgücü piyasası analizi
- Avrupa Sosyal Fonu tarafından desteklenen eğitim kalitesi proje uygulaması programlarına hazırlık

- İnsan kaynakları geliştirme projeleri için sağlanan mali destekler konusunda danışmanlık

Şehirler ve belediyeler bölümü altında verilen hizmetler;

- okullar, kütüphaneler, sağlık ve sosyal tesislerin restorasyonu
- Kültür ve spor malzemeleri
- Anıtların restorasyonu
- Kamusal alan düzenlemeleri
- Terk edilmiş Endüstri alanlarının, terk edilmiş sitelerin ve (örneğin kışla gibi) binaların yenilenmesi

Ulaşım hizmetleri bölümü altında verilen hizmetler;

- 2. ve 3. Derece yolların inşası, onarımı ve modernleştirilmesi çalışmaları
- Kasaba ve şehirlerde yayalar için trafik güvenliğini artırmak
- Bisiklet parkurları ve bisiklet yolları ağı geliştirme
- Toplu taşıma altyapısının geliştirilmesi

Son olarak çevre ve atık bölümü altında verilen hizmetler;

- Bölgesel ve kentsel analiz, atık tasarım ve yönetim planları
- Atık yönetimi için altyapı yatırım projelerinin hazırlanması ve yönetimi, toplama noktaları inşaatı
- Atıkların geri dönüştürülmesi ve sıralanması için araçlar
- Ulusal Çevre Fonu ile işbirliği içinde çevre eğitimi ve bilinçlendirme, danışmanlık olarak sınıflandırılmaktadır.

4.4.2. Erzurum İli Kalkınma İlgili Kurumları

4.4.2.1. Erzurum Atatürk Üniversitesi

Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk 1 Kasım 1937 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yasama yılını açış konuşmasında Doğu Anadolu'da büyük bir üniversite kurmanın gereğini ifade ederek, bu husustaki çalışmaları başlatma talimatı vermiştir.

Atatürk'ün ölümünün ardından bu çalışmalara 12 yıl ara verildikten sonra konu, 1950 yılında tekrar gündeme getirildi. 1951 yılında oluşturulan bir komisyon Doğu

Üniversitesi'nin Erzurum'da kurulmasını önerdi. 1954 yılında çıkarılan 6373 Sayılı Kanunla bu üniversitenin adının Atatürk Üniversitesi olması kararlaştırıldı. Aynı yıl Amerika Birleşik Devletleri A.I.D. teşkilatı aracılığı sonucu Nebraska Üniversitesi ile işbirliği anlaşması imzalanarak hazırlık çalışmaları hızlandırıldı ve 6990 Sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu'nun 07.06.1957 tarihinde yürürlüğe girmesi ile kuruluş çalışmaları tamamlanmış oldu (<http://www.atauni.edu.tr/#sayfa=rektorluk-universite-tarihcesi>, Erişim Tarihi: 09.08.2013).

Bu bölümdeki bilgiler Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı Sayın Doç. Dr. Fehim BAKIRCI ile yapılan yüz yüze görüşmeden derlenmiştir.

Atatürk Üniversitesi 1957'den günümüze kadar Erzurum ilinin kalkınmasına önemli rol oynamıştır. Kalkınmaya katları arasında en önemlisi bünyesinde eğitim alan öğrencilerin şehre kattığı dinamizmdir. Şu anda 110.000 adet öğrencisiyle şehir ekonomisine büyük oranda katkı yapmaktadır. Talebe dayalı kentsel bir ekonominin öncülerindendir. Ayrıca şehre giren en önemli sıcak para kaynaklarından da bir tanesidir. Tüm bunların yanında bütün kamu kurum ve kuruluşları, meslek odaları ve özel sektör ile bir çok alandan çalışmalar yürütmektedir. Bu iş birlikleri sadece teknik konularda da aynı zamanda genel bir vizyon oluşturma açısından da önemli bir konumda bulunmaktadır.

Kent idaresinden sorumlu Valilik ve Büyükşehir Belediyesi gibi idari kurumların hazırladıkları kısa, orta ve uzun vadeli planlar için gerekli olan çalıştaylar, sorun tespit ve analizleri, çözüm önerileri, raporlama ve akademik alt yapı konusunda destekler verilmektedir. Ayrıca kurumlardan gelen talepler doğrultusunda yüksek lisans ve doktora öğrencileri dahil olmak üzere ilgili akademisyenleri daha spesifik çalışmalara yönlendirilmesi konusunda da destekler sağlanmaktadır.

Atatürk Üniversitesi talep edilmesi halinde fizibilite çalışmaları, tedarik kanalları, karlılık, iş ve faaliyet planları konusunda Sanayicilere ve gerekli kurum kuruluşlara ihtiyaç duydukları eğitimleri vermektedir.

Ayrıca üniversite bünyesinde kentsel kalkınmaya doğrudan ve dolaylı etkisi olanlar araştırma birimleri bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak;

- Doğu Anadolu Yüksek Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü
- Halıcılık Eğitim Merkezi

- Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
- Bilgisayar Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi
- Çevre Sorunları Araştırma Merkezi
- Nano Bilim ve Nano Mühendislik Araştırma ve Uygulama Merkezi verilebilir.

Girişimcilik Eğitimleri ve Girişimcilik Sertifikası

Üniversite bünyesinde eğitim gören öğrencilere KOSGEB ve İŞ-KUR işbirliği ile toplam 56 saatlik girişimcilik eğitimleri verilmektedir. Bu eğitimler sonucunda başarılı olan öğrencilere Girişimcilik Sertifikası verilmektedir. Bu sertifikayla öğrenciler iş kurmak istediklerinde 100.000 TL'ye kadar destek alabilmektedirler.

Bu bölümdeki bilgiler Atatürk Üniversitesi Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi uzmanı Sayın Murat BİNGÖL ile yapılan yüz yüze görüşmeden derlenmiştir.

Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi genel olarak üniversiteyi ilgilendiren ulusal ve uluslararası projelerin geliştirilmesine destek olan bir ofistir. Bu projeler içinde bölgesel kalkınma projeleri de bulunmaktadır. Örneğin en son olarak Yenilenebilir Enerji Kaynakları konulu bir proje Dünya Bankasına sunulmuştur. Bir başka proje ise Üniversitenin cazibe merkezi haline getirilmesi konusunda hazırlanan bir proje Avrupa Birliğine sunulmuştur.

Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisinin idari yapısını şu şekilde tabulayabiliriz.

Tablo 4.6. Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi İdari Yapısı

Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi direk olarak Rektörlük bünyesinde bulunmaktadır. Rektöre ve ilgili Rektör yardımcısına bağlıdır. Rektör yardımcısının altında ilgili fakültelerin akademisyenlerinden oluşan bir Danışma Kurulu bulunmaktadır. Bu Kurul içinden bir adet Koordinatör seçilmekte ve buna bağlı uzman kadroları bulunmaktadır.

4.4.2.2. Erzurum Teknik Üniversitesi

Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum’da ikinci bir devlet üniversitesi olarak 21.07.2010 tarih ve 27648 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan aşağıdaki kararla kurulmuştur.

Erzurum Teknik Üniversitesi; EK MADDE 131 - Erzurum’da Erzurum Teknik Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Bu Üniversite;

- Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ile Spor Bilimleri Fakültesinden,
- Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Yabancı Diller Yüksekokulundan,
- Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünden, oluşur.

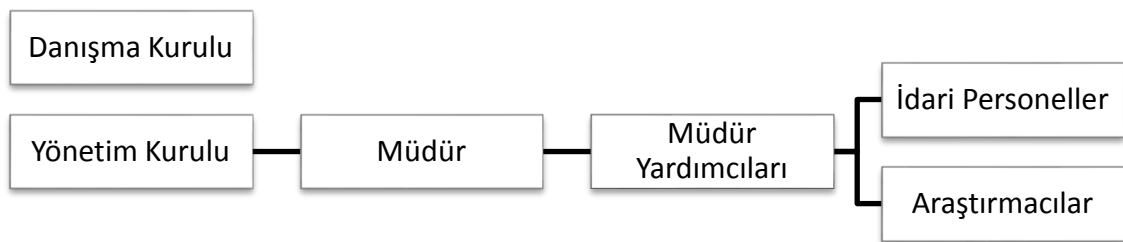
Bu bölümdeki bilgiler Erzurum Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan Yardımcısı Sayın Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DAŞTAN ile yapılan yüz yüze görüşmeden derlenmiştir.

Erzurum Teknik Üniversite'sinin bölgesel kalkınma konusunda belirlediği 3 temel vizyon vardır. Bu temel vizyonlar;

- Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
- Bölgede faaliyet gösterecek İleri Teknolojiler Merkezinin kurulması
- Ortadoğu ve Orta Asya eğitim üssü olma hedefidir.

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi'nin amacı; İl ve bölge başta olmak üzere ulusal ve uluslararası ekonomik ve sosyal sorunların çözülmesine yardımcı olmaktır. Bu merkezin İdari yapısını aşağıdaki tablodaki gibi özetleyebiliriz;

Tablo 4.7. ETÜ Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Planlanan İdari Yapısı

Bu idari yapı içerisinde Danışma Kurulu sektör ve oda temsilcileri, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşlarından oluşturulacaktır. Merkezin Danışma kurulu diğer benzer organizasyonlardan farklı olarak karar alma süreçlerinde aktif rol oynayacaktır. Ayrıca idari hiyerarşinin en üstünde bulunacaktır.

Yönetim Kurulu ise Akademik personellerden oluşacak. Alınan kararların uygunluğuna göre uygulayıcı konumda bulunacaktır. Müdür ve Müdür Yardımcıları Yönetim Kurulunun kararıyla atanacaktır.

Bu idari yapıda Araştırmacılar İktisadi ve İdari Bilimler, Edebiyat ve Mühendislik fakültelerinin öğretim üyesi kadrolarından oluşacaktır. Yani ilgili fakültelerin akademisyenleri bu merkezin doğal araştırmacıları olacaktır.

Son olarak İdari Personeller; idari işlerin yürütülmesi konusunda çalışacaklardır.

İleri Teknolojiler Merkezinin amacı; Ankara ve İstanbul'dan sonra Erzurum'da da Ar-Ge ve katma değeri yüksek teknolojiler üzerine çalışma yapabilecek ve yapılan çalışmaların destekleneceği bir merkez kurmaktır. Bu amaca yönelik fizibiliteler hazırlanmış, Kalkınma Bakanlığına sunulmuş ve onaylanmıştır. Fiziki yapının hazırlanması ve faaliyete geçmek için bir yıllık bir süre zarfı öngörülmektedir.

Ortadoğu ve Orta Asya eğitim üssü olma hedefine yönelik ise kapsamda bulunan üniversitelerle işbirlikleri sağlanmaya başlamıştır. Bu konudaki çalışmalarda ilerleyen yıllarda devam edecektir.

Üniversitenin temel bölgesel kalkınma vizyonuna yönelik hedefleri haricinde, teknik üniversite olmanın gerektirdiği işbirlikleri kurma ve geliştirme, ortak platformlarda oluşan fikir ve projelere gerekli desteği verme, özellikle saha çalışmalarına yönelme, spesifik Ar-Ge çalışmalarında öncü rol oynama, katma değer ve nitelikli işgücü sağlanması konusunda gereklerini yerine getirme gibi hedeflere yönelik çalışmalarda yürütmektedir.

4.4.2.3. KUDAKA (Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı)

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun*, 25.01.2006 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş, 08.02.2006 tarihli ve 26074 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

22 Kasım 2008 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile İstanbul, Samsun, Diyarbakır, Konya, Erzurum, Gaziantep, Mardin ve Van illerinin merkez olduğu, 23 ile hizmet edecek sekiz kalkınma ajansı daha kurulmuştur.

Bu bölümdeki bilgiler KUDAKA Uzmanlarından Sayın Fatih YILMAZ ile yapılan yüz yüze görüşmeden derlenmiştir.

* Bknz: EK-3 BKA Kanunu

KUDAKA idari olarak Türkiye’de ki Kalkınma Ajanslarının işleyişini düzenleyen yasaya göre örgütlenmiştir. Bu İdari yapıda Yönetim Kurulu karar verici olarak görev yapmaktadır. Ayrıca bölgesel dinamiklerin daha iyi irdelenebilmesi için 100 kişilik bir Kalkınma Kurulu vardır. Bu kalkınma Kurulu’nun üyeleri bölge için önemli Kurum ve kuruluşların temsilcilerinden ve Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) oluşmaktadır. Bu kurul en az yılda iki kere toplanarak Bölgesel Kalkınma Ajansının Yönetim Kuruluna fikir ve önerilerde bulunur.

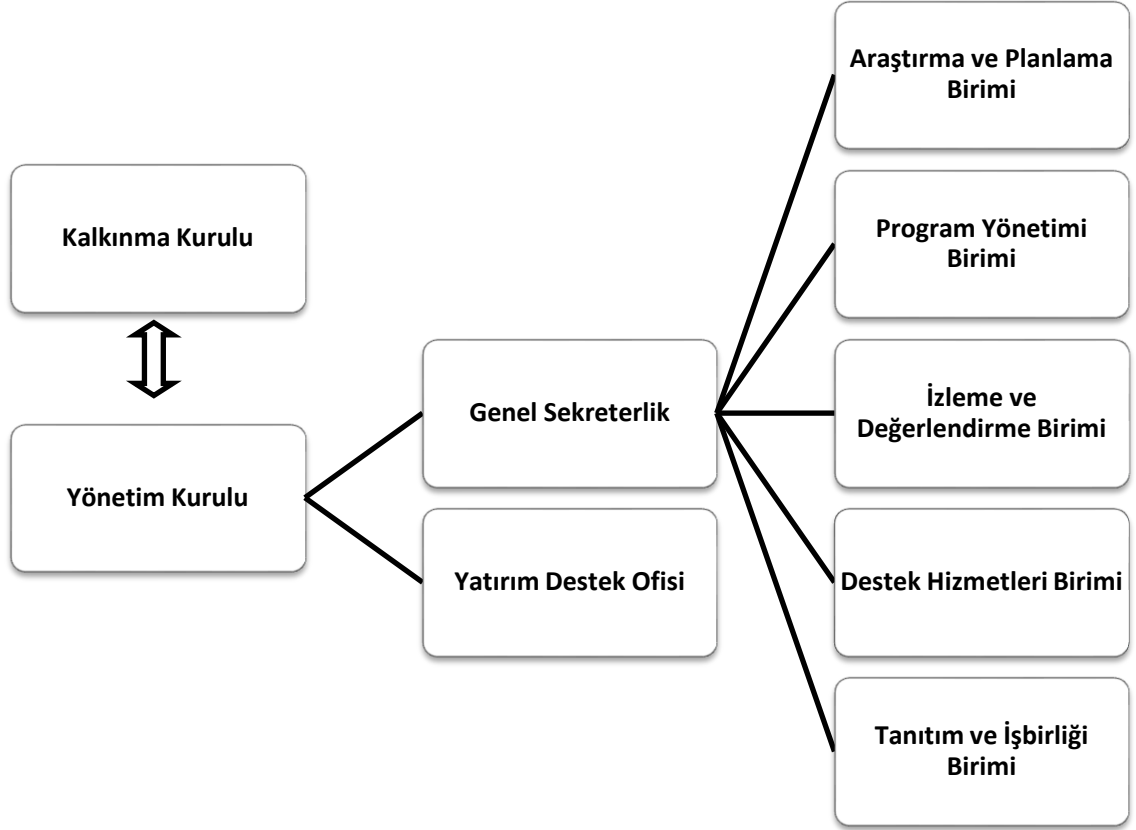
İdari yapının bir alt basamağı ise Genel Sekreterliktir. Kalkınma Ajansı ile ilgili bütün sekretarya buradan yürütülür ve diğer idari birimler bu sekreterliğe bağlıdır. Genel Sekreterlik seviyesine kadar olan idari yapılanma bütün Bölgesel Kalkınma Ajanslarında aynıdır ve yasa kapsamında düzenlenmiştir. Fakat bu seviyenin altındaki idari yapılanma için Bölgesel Kalkınma Ajansları kendi iç dinamiklerine göre karar vermektelerdir.

KUDAKA özelinde Genel Sekreterliğin bir alt basamağında altı adet birim bulunmaktadır. Bu birimleri kısaca özetlemek gerekirse;

- Araştırma ve Planlama Birimi: Ajansın ihtiyaç duyduğu bütün araştırmaları yapan ve bu kapsamda kısa, orta ve uzun dönem planlarının yapıldığı birimdir.
- Program Yönetimi Birimi: Teklif çağrılarını yapan ve bu süreci takip eden birimdir.
- İzleme ve Değerlendirme Birimi: Desteklenen projelerin gerekli kıstaslara uygunluğunu ve değerlendirmesini yapan ve destek sonrası süreci yöneten birimdir.
- Destek Hizmetleri Birimi: Ajansın kendi iç işleyişinde ihtiyaç duyduğu idari destek personellerinin bağlı bulunduğu birimdir.
- Tanıtım ve İşbirliği Birimi: Bölgede faaliyet gösteren Kurum, Kuruluş ve STK’lar ile iş birliği geliştirme ve ajansın faaliyetlerinin bu çevreler tarafından bilinmesinden sorumlu birimdir.
- Yatırım Destek Ofisi: Yatırımcıların kabul ve takibi yapan, izin ve ruhsat takibini yapan, yatırımcıların mali ve teknik destek konusunda bilgi veren ve yol gösteren birimdir. Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinde birer adet bulunmaktadır.

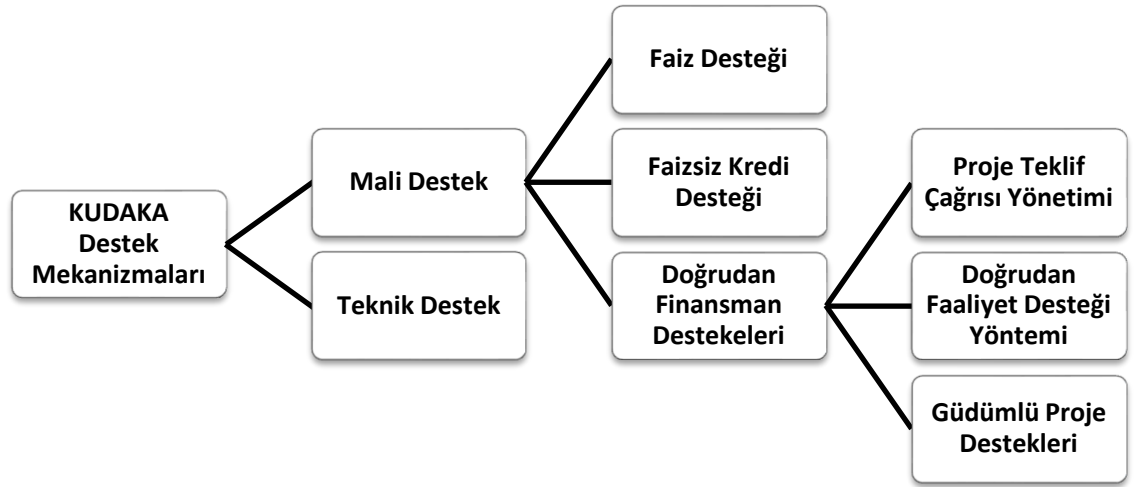
Yukarıda ayrıntılı olarak incelediğimiz idari yapının hiyerarşi tablosu aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.8. KUDAKA İdari Yapısı

Mevzuatın öngördüğü üzere Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan destekler teknik destek ve mali destekler olarak ikiye ayrılır. Mali destekler ise faiz desteği, faizsiz kredi desteği ve doğrudan finansman destekleri olarak üçe ayrılır. Doğrudan finansman destekleri, proje teklif çağrısı, güdümlü proje desteği ve doğrudan faaliyet desteği şeklinde uygulanır. Gerekli görülen durumlarda ajans aşamalı teklif çağrısı yöntemi ile destek sağlayabilir. Her bir destek türüne ilişkin kurallar farklıdır ve her ilan döneminde ilgili destek türüne ilişkin standart kuralların yanı sıra destek programına özgü bazı kurallar da belirlenebilmektedir. Bu kurallar her destek türüne ilişkin hazırlanan başvuru rehberlerinde düzenlenir (<http://pyb.kudaka.org.tr/pybpub/program.jsp?pgIx=6> Erişim Tarihi: 02.06.14).

Destek Mekanizmasının genel hatlarıyla tablolastırılmış hali aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.9. KUDAKA Destek Mekanizmaları

Faiz Desteği: Yararlanıcıların aldıkları krediler karşılığında ödeyecekleri faiz giderlerinin, ajans tarafından karşılanmasını sağlayan destektir.

Faizsiz Kredi desteği: Yararlanıcılara aracı kuruluşlar eliyle kredi verilmesini ve bu mali desteğin mevzuat kapsamında belirtilen usul ve esaslar dahilinde ajansa faiz ödenmeksizin taksitler halinde geri ödenmesini sağlayan destektir.

Proje teklif çağrısı yapmaksızın ve proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerinden bazılarını hafifletmek veya proje hazırlık sürecini doğrudan yönetmek suretiyle, verilen destekler;

- Doğrudan Faaliyet Desteği
- Güdümlü Proje Desteğidir.

Proje Teklif Çağrısı Yönetimi kapsamında işleyen süreç;

- Teklif Çağrısının yapılması
- Değerlendirme
- Sözleşme süreci
- Desteğin türüne göre kademeli olarak finansal desteğin verilmesi olarak özetlenebilir.

KUDAKA tarafından desteklenen girişimcilerin %98'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır.

KUDAKA bölge genelinde kendisine bağlı olan illerdeki bütün ilgili kurum kuruluşlarla işbirliği içerisinde. Bunlar arasında en çok işbirliği yapılan Kurum ve Kuruluşlar;

- Valilikler
- Belediyeler
- İş ve Meslek Odaları
- Üniversiteler
- Danışmanlık Şirketleri olarak özetlenebilir.

4.4.2.4. KOSGEB

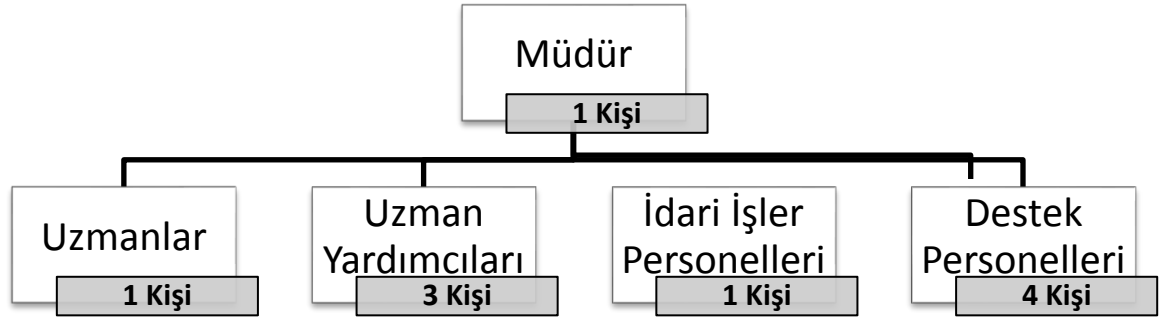
Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur.

Kuruluşun kısa adı KOSGEB'dir. KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir Kamu Kuruluşu olup, tüzel kişiliği haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabidir. (kanun no: 3624Tarih: 20.04.1990 Sayı: 20498) KAYNAKÇAYA EKLE

Bu bölümdeki bilgiler KOSGEB KOBİ Uzman Yardımcısı Sayın Lütfullah AKTAŞ ile yapılan yüz yüze görüşmeden derlenmiştir.

Bilim ve Sanayi Bakanlığın bağlı olarak tüzel kişi olarak kurulmuştur. Genel Merkezi Ankara'dadır. Kuruluş dönemlerinde bölge merkezlerinden belirli sayıda kurulmuş fakat ilerleyen dönemlerden hemen hemen her ilde müdürlük bazında organize olmuştur.

KOSGEB'in Erzurum il müdürlüğünün hiyerarşik idari yapısı aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Tablo 4.10. Erzurum ilindeki KOSGEB Müdürlüğünün İdari Yapısı

Kariyer ve terfi sistemi; KPSS-A sınavından başarılı olmuş ve kriterlere uyan adaylar arasından başvurulara mülakatlar yapılır. Bu mülakatlar sonucu başarılı olan adaylar Uzman Yardımcısı olarak iş başı yaparlar. Uzman yardımcısı pozisyonunda göreve başlayan personel 3 yıl boyunca yetiştirilir ve 3. Yılın sonunda Uzmanlık Tezi yazılması istenir. Uzmanlık Tezini tamamlayan Uzman Yardımcıları Uzmanlık Sınavına alınır. Bu sınavı da başarıyla tamamlayanlar Uzman olmaya hak kazanır. Müdürlük kadrosuna yapılana atamalar Uzman kadrolarından seçilir.

Genel olarak 7 destek programına sahiptir. Ayrıca belirli dönemlerde Kredi faiz desteği programları da yürütülmektedir.

Genel profile bakıldığında desteklenen proje yararlanıcılarının büyük çoğunluğu KOBİ'lerden (Küçük ve Orta Çaplı İşletme) oluşmaktadır. Erzurum ilinde ağırlıklı olarak desteklenen projeler "Girişimcilik Destek Programları" dır. Fakat il genelinde Eğitim, Sağlık, Eğlence konulu projeler hariç diğer bütün projelere kriterlere uygun olması koşuluyla destek verilmektedir. Bu desteklerin Finansal sınırı Bilim ve Sanayi bakanlığı ve Hazine Bakanlığına bağlıdır. Yani KOSGEB' e gelene projelerin finansal ihtiyaçlarına ve destek üst limitlerine göre bütçede serbestlik vardır.

Erzurum ilinde desteklenen projelere bakıldığında; 400'e yakın Girişimci, 60 yakın firma ve KOBİ, 350'e yakın Genel Destek kapsamında destekler olmuştur.

KOSGEB'in Erzurum ili için gerçekleştirdiği iş birlikleri incelendiğinde;

- İŞ- KUR
- Danışmanlık Şirketleri
- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

- Sanayi ve Ticaret Odası
- Ticaret Borsası
- Atatürk Üniversitesi
- Erzurum Teknik Üniversitesi
- ATA Tekno Kent
- KUDAKA
- DAP

Kurum ve kuruluşları bulunmaktadır.

Bu iş birlikleri içerisinde en yüksek katılama sahip işbirliği Ülke genelinde olduğu gibi Atatürk Üniversitesi ve KOSGEB arasında imzalanan protokol gereği yaygın eğitimde seçmeli olarak sunulan Girişimcilik dersleridir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin bu dersi seçmeleri ve başarılı olmaları durumunda KOSGEB girişimcilik Destek programlarının ön şartı olan Girişimcilik sertifikasına sahip olmaktadır. Bu sertifika sahiplerinin yararlanabileceği desteklerden bir tanesi 30 bin TL hibe ve 70 bin TL faizsiz kredi fırsatıdır. Bu destek ve eğitimlerle gelecek neslin girişimcilik potansiyelleri artırılması hedeflenmiştir.

4.4.2.5. Erzurum Büyük Şehir Belediyesi

Resmi kayıtlarda 1923 yılında kurulmuştur. Daha sonra 09.09.1993 tarih ve 21693 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 02.09.1993 tarih ve 504 sayılı KHK ile büyükşehir statüsüne kavuşarak Erzurum Büyükşehir Belediyesi adını almıştır. 5216 sayılı Kanun ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine dayanılarak 22.02.2007 tarihli 26442 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Bakanlar Kurulunun Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik gereğince, Erzurum Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.05.2008 tarih ve 2008/126 numaralı kararıyla oluşturulan teşkilat şemasına göre hizmet vermektedir (<http://www.erkurum.bel.tr/municipality.asp?ky=1>, Erişim Tarihi: 01.05.2014).

Erzurum Büyükşehir Belediyesi hakkındaki bilgiler Genel Sekreter Yardımcısı* Sayın Ali Rıza KİREMİTÇİ ile yapılan birebir görüşmelerden derlenmiştir.

* Bknz: EK- 1: Erzurum Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

Erzurum Büyükşehir Belediyesi kentsel kalkınmada üstlendiği en önemli görev diğer bütün kalkınma birimlerine genel bir perspektif katmaktır. Bu perspektif kapsamında uygulanacak projelerin bir kısmında üstlenici bir kısmında uygulayıcı bir kısmında ise fikir alış-verişinde bulunulacak kurum konumundadır.

Erzurum Büyükşehir Belediyesi genel kalınmanın bir paydaşı olarak kendi bünyesinde kurulması planlanan birimlerle kalkınma birimlerini girişimcilerle buluşturacaktır.

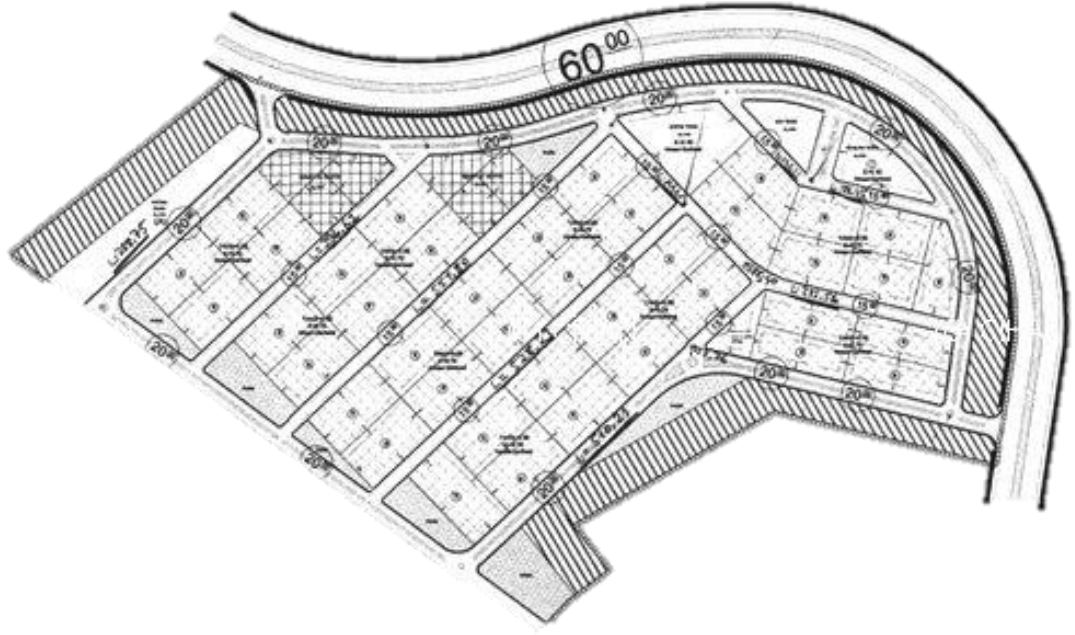
Ayrıca Emek-Yoğun malların* üretildiği sektörlerden gelecek projeler Erzurum Büyükşehir Belediyesi kalkınma vizyonu kapsamında desteklenecektir. Böylece kalkınma ve istihdam ilişkisi kapsamında kente artı değer kazandırılacaktır. Ayrıca yine aynı vizyon kapsamında;

- Hayvancılık
- Jeo-termal enerji
- Seracılık
- Turizm

alanlarında projeler yapılması ve gelen projelerin desteklenmesi öngörülmektedir.

Bir başka kentsel kalkınmayı destekleyici adım ise hali hazırda faaliyet gösteren 1. Organize Sanayi Bölgesinin ikincisi olan 2. Organize Sanayi Bölgesinin hayata geçirilmesidir. Erzurum-Pasinler kara yolunun 5. kilometresindeki Güney Taşırtı mevkiinde bulunan 216 hektarlık 2.Organize Sanayi Bölgesi vesilesiyle yeni girişimlere ve mevcut girişimlerin gelişimine katkıda bulunulacaktır.

* Emek Yoğun Mal: Görece üretiminde emeğin sermayeye göre daha çok kullanıldığı maldır.

Şekil 4.4. Erzurum 2. Organize Sanayi Bölgesi Planı

Kaynak: http://www.kirikhanolay.com.tr/images/haberler/erzurum_2_osbnin_imar_plani_askiya_cikarildi_h103033.jpg

4.4.2.6. ABİGEM (Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi)

Erzurum ABİGEM bölgedeki KOBİ'lerin potansiyellerini geliştirmelerine ve rekabet güçlerini artırmalarına yardımcı olacak profesyonel danışmanlık ve eğitim hizmetlerini sunarak, bölge ekonomik kalkınmasına destek olmayı amaçlamıştır.

Bu bölümdeki bilgiler Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi koordinatörü Sayın Prof. Dr. Osman Demirdöğen ile yapılan mülakattan derlenmiştir.

Erzurum ABİGEM 2008 yılında bir AB projesi olarak kurulmuştur. İlk 2 yıl AB fonlarıyla desteklenmiştir. 2010 yılında ise Anonim bir şirket olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

ABİGEM Anonim şirketinin genel ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.11. ABİGEM Şirket Ortaklıkları

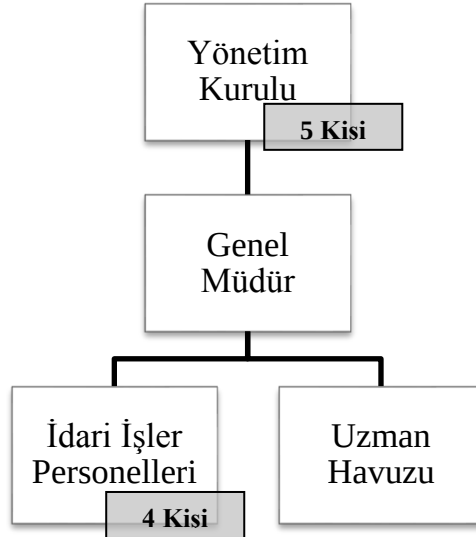
ŞİRKET ORTAKLARI	PAY ORANLARI
Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası	%60
Erzurum Ticaret Borsası	%20
Erzurum Esnaf ve Sanatkarlar Odası	%10
Atatürk Üniversitesi	%5
Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası	%5

Kaynak: ABİGEM’den doğrudan elde edilmiştir.

Bu ortaklık yapısında En yüksek pay %60 ile Erzurum Ticaret ve Sanayi Odasına, en düşük pay %5 ile Atatürk Üniversitesi ve Erzincan Ticaret ve Sanayi Odasına aittir.

Erzurum ABİGEM’in idari yapısı Anonim Şirketlerin genel yapısına benzer şekildedir

Bu idari yapı aşağıdaki tablo gibi özetlenebilir;

Tablo 4.12. Erzurum ABİGEM’in idari yapısı

Erzurum ABİGEM KOBİ’lerin gerekli fonlardan destek alması ve destek öncesi sonrası süreçlerin yönetilmesinde aktif rol oynamaktadır. Ayrıca KOBİ’lere, girişimcilere ve ilgili kurum kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti de vermektedir. Kar amacı gütmeyen bir şekilde hizmet karşılığı alınana ücretler piyasa fiyatlarının çok altında olmaktadır. Bu vesileyle yararlanıcıların yüklenmek zorunda oldukları finansal

yük azaltılmaktadır. Bu kapsamda Erzurum ABİGEM'in işbirliği yaptığı kurum ve kuruluşlar;

- KOSGEB
- İş- Kur
- Belediyeler
- Valilik
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu şeklindedir.

Erzurum ABİGEM şu ana kadar 30 projeye danışmanlık yapılmıştır. Danışmanlığı yapılan projeler ilgili fon birimlerine yollanmıştır.

Erzurum ABİGEM, KOSGEB ve İş- Kur kapsamında verilen Girişimcilik eğitimleri düzenlemiştir. Bu eğitimler kapsamında 3.000'den fazla girişimci bu eğitimlerden faydalanmıştır. Bu girişimcilerden %10'u girişimlerini hayata geçirerek ticari hayata katılmışlardır.

4.4.2.7. ATA Tekno Kent

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin amacı, ülke sanayinin uluslararası piyasalarda rekabet edebilir duruma gelmesi ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulabilmesi için teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır (<http://www.atateknokent.com.tr/anasayfa/kurumsal/amac>, Erişim Tarihi: 01.05.2014).

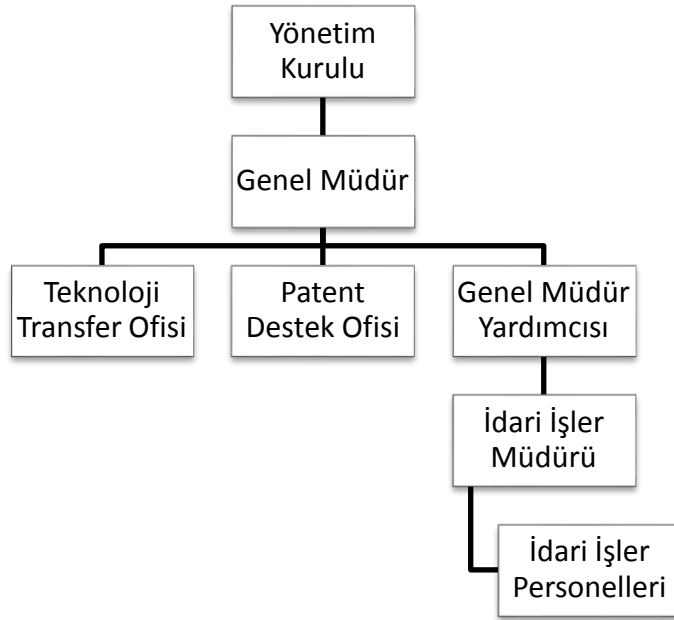
05 Mart 2005 tarihinde 25746 sayılı resmi gazete ile Erzurum ATA Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi ilan edildi. 26 Haziran 2006 tarihinde Ata Teknokent binalarının yapımına başlandı. İki blok halinde yapılan binaların bir bloğu 11.01.2010 tarihinde faaliyete geçti ve ATA Teknokent'te firmalar yer almaya başladı. 2. Blok

21.11.2012 tarihinde tamamlanarak faaliyete geçti(<http://www.atateknokent.com.tr/anasayfa/kurumsal/> tarihce, Erişim tarihi: 01.05.2014).

Bu bölümde ki bilgiler ATA Tekno kent idari işler müdürü Sayın Kazım Yasin ÖZBEY ile yapılan birebir mülakatlardan elde edilmiştir.

ATA Tekno kent 18 Kişilik İdari kadrosuyla hizmet vermektedir. 5 kişiden oluşan Yönetim Kurulunda 4 adet Atatürk Üniversitesin 'den 1 adet Erzurum Büyükşehir Belediyesinden üye bulunmaktadır. ATA Teknokent İdari Yapısı aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür;

Tablo 4.13. ATA Teknokent İdari Yapısı

ATA Tekno kent 6 farklı ögenin bir araya gelmesinden oluşan bir Anonim Şirket ortaklığıdır. Bu şirket yapısında en büyük ortak Atatürk Üniversitesi'dir.

Tablo 4.14. ATA Tekno kent Şirket Ortaklıkları

ŞİRKET ORTAKLARI	PAY ORANLARI
Atatürk Üniversitesi	%78,15
Erzurum Büyükşehir Belediyesi	%9
Erzurum Ticaret Borsası	%6,63
Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği	%5
Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası	%1,09
Bilişim Teknolojileri	%0,13

Kaynak: ATA Teknokent'den doğrudan alınmıştır.

ATA Teknokent ortakları dışında girişimciliği destekleyen;

- KOSGEB
- KUDAKA

gibi kalkınma birimleriyle de iş birliği yapmaktadır.

Bu işbirliklerinin genel eksenini kuruluş aşamasındaki şirketlerin desteklenmesi, girişimcilik kültürü ve makine teçhizat konularındadır.

ATA Teknokent 117.000 metre kare kullanılabilir alan 10.000 metrekare kapalı alana sahiptir.

Genel yararlanıcı kitle Ar-Ge ve Yazılım şirketlerinden oluşmaktadır. Şirketlerin ATA Tekno kentte bulunmak istemelerinde ki genel sebepler;

- Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyeti
- SGK primlerinin %50'sinin karşılanması
- Yazılım şirketlerine KDV muafiyetidir.

Genel yararlanıcılar olan şirketler haricinde Akademisyenler ve öğrenciler için Kuluçka Merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde Akademisyen ve öğrenciler ilk 6 ay ücretsiz sonraki 6 ay ise %50 ücret ile ATA Teknokent hizmetlerinden faydalanmaktadır.

ATA Tekno kent bünyesinde Toplam 42 Firma* bulunmaktadır. Kurulduğu günden bugüne yaklaşık 180 proje sunulmuştur. Bu projelerin %75'i tamamlanmıştır.

Firmaların ATA Tekno kente bulunabilmeleri için belirli alanlarda bir proje sunulmalıdır. Bu projeler Atatürk Üniversitesi bünyesinde de kurulan bir komisyon tarafından incelenmektedir. Kabul edilmesi durumunda en fazla 2 yıla kadar geçerli olmak kaydı ile sözleşme imzalanmaktadır. Bu iki yıllık süre zarfının sonunda devam etmek isteyen şirketler farklı projeler ya da aynı projenin 2 yılsonundaki geliştirilmiş versiyonu ile yeniden başvuru yapabilmektedirler.

* Bknz: EK-1 ATA Tekno Kentte Faaliyet Gösteren Firmalar 2014

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomik dengesizlikleri ortandan kaldırma gayesinin bir kurumu olan Bölgesel Kalkınma Ajansları ABD'den başlayarak Avrupa'ya oradan Türkiye ve ötesine ulaşmıştır. AB türü bölgesel kalkınmanın idari boyutu üye ülkelere ve aday ülkelere bir tecrübe aktarımı şeklinde geçmiştir. Fakat bu tepeden inme anlayış birçok ülkede uyum sorunlarına yol açmıştır. Bu uyum sorunları beraberinde bölgesel kalkınmanın en küçük birimlerinden biri olan bölgesel kalkınma ajanslarının çevresine kümelenen bir dizi işlevsel, bölgesel bazda kalkınma uyduları oluşmuştur. McMaster'ın(2006) işaret ettiği Çek Cumhuriyeti örneğinde bu uyduların sayısı “18'den fazla”(s.347)dır. Bu merkez ajans etrafında kümelenen ve bölgesel kalkınma ajansından rol çalan bu uydular kimi açılardan yararlı kimi açılardan sadece rantçı olarak bulunmaktadır. Ayrıca bu sistem çok başlılığı ve bürokrasiyi de beraberinde getirmektedir (O. Demirdöğen, kişisel iletişim, Mayıs 29, 2014).

Fakat bu uydusal oluşumlar bölgesel kalkınmaya mobilite, denetlenebilirlik ve uzmanlaşma alanlarında katkıları büyüktür. Kamu eliyle merkezi örgütlenme sonucu faaliyet gösteren AB'den ithal Bölgesel Kalkınma Ajansları gereğinden fazla bürokratik işlemlerle uğraşmaktadır. Karar vericilerin, değerlendiricilerin ve yararlanıcıların tamamının işini zorlaştıran bu uygulamaların temel noktası kamu kuruluşu olmanın yan etkileridir. Örneğin Elektronik ortamda devlet kurumlarının entegrasyonun bile tam olmaması süreci uzatmaktadır.(L. Aktaş, kişisel iletişim, Mayıs 30, 2014).

Yine bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türkiye örneğindeki yapılarına bakıldığında kendisine bağlı bulunan illerin atanmış ve seçilmiş yöneticilerinden ve bazı ticaret ve sanayi odalarından oluşan Kalkınma Kurulları teoride karar verici olmaktan öte sadece danışma kurulu görevine sahiptir. Fakat buna rağmen pratikte siyasi ilişkilerin Ajans eliyle verilen desteklerin homojen ve adil dağıtımına olan etkisi çok fazladır. Bu konudaki tespit, çalışmanın Erzurum ayağında yer alan, bütün kurum ve kuruluşlar tarafından dile getirilmiştir. Aynı konuda çalışmanın Pilsen ayağında sadece AB tarafından verilen fonların yeterince kullanılmadığı ve bu konuda merkezi yönetimin dolaylı yollardan bu destekleri daha etkin kullanılması yönünde baskı yapıldığı ifade edilmiştir.

Çalışmanın ilgili alanlarında bölgesel kalkınma kurumları ve işbirliği yaptıkları kurumlar incelendiğinde, hem Erzurum hem de Pilsen kentlerinde bütün kalkınma

kurumları birbiriyle, yerel yönetimler ve bölgesel otoritelerle işbirliği yapmaktadır. Bu iki kent arasında oluşan en büyük fark Pilsen de kurumlar arasında uzmanlaşmaya gidilmesi Erzurum'da ise genel olarak tüm kurumların benzer işleri değişik yoğunluklarda yapmasıdır. Erzurum kentinde de kalkınma kurumları aralarında iş bölümü ve uzmanlaşmaya gitmelidir. Böylece uzmanlık ve etkinlik artacaktır.

Çalışmada Erzurum ve Pilsen illerinde faaliyet gösteren kalkınma kurum ve kuruluşlarının personel sayıları ve idari yapıları da incelenmiştir. Daha içsel analizlerde idari ve personel yapıları karşılaştırıldığında şirket yapılarına göre etkinlikte farklar olduğu görülmektedir. Çek Cumhuriyeti örneğinde incelenen Hibrit kurumların personelleri özel sektör çalışanları kadar etkinlik baskısı altında çalışmakta aynı zaman da devlet kurumları personellerinin yararlandığı haklardan yararlanmaktadır. Bu durum en optimum birleşimdir.

Tüm bu analizler ve karşılaştırmaların ışığında genelde Türkiye özelde TRA2 bölgesi ve Erzurum Kentinde faaliyet gösteren Bölgesel Kalkınma ile ilgili bütün kurumlara çalışmanın asıl amacına yönelik bir çok öneri oluşturmak mümkündür.

Bölgesel Kalkınma Ajanslarının idari yapılarının bağlı bulundukları bölgenin yerel kodlarına uyumlu olmalıdır. Bu uyum sadece projelerin seçiminde değil aynı zamanda ajansların yapısal özelliklerinde de olmalıdır. Örneğin ajansın bağlı bulunduğu bölge transit yollar üzerinde ise bu yolları kullanarak ulaşılabilen ülkelere yönelik projeler desteklenmelidir. Ajansların yapısal olarak sıklıkla etkilendiği politik baskılar azaltılması için politikacıların karar ve danışma organlarında yer almasının önüne geçilmeli bu alanlar gerekli yetkilere sahip profesyonellerle doldurulmalıdır.

Çalışmanın Çek Cumhuriyeti ayağında iki farklı örneğinin incelendiği Hibrit Kurum oluşumu Türkiye'de de desteklenmelidir. Bu vesileyle hem projelerin nihai başarısı hem personellerin etkinlikleri artırılabilecektir. Ayrıca kendi finans kaynaklarını oluşturabilme yetisine sahip bu kurumların devlet bütçesindeki yükleri azalmış olacaktır. Bir başka açıdan bu Hibrit kurumların ortaklık yapılarından ötürü Ajansa ulaşım konusunda da pozitif etkileri olacaktır. Hibrit Kurum yapılanmasına benzer olarak kurulan kurumların Türkiye'de herhangi bir yasal zemini yoktur. Bu konuda yine Çek Cumhuriyeti ve Polonya örneklerinde olduğu gibi Kamu yararına faaliyet gösteren şirketlerin yasal statüleri ortaklık yapıları ve ortakların sorumluluğundan ötürü Anonim şirket çerçevesinde oluşturulmalıdır. Bu kamu yararı güden şirketlerden gelirler ve

kurumlar vergisi alınmamalı SGK ödemeleri devlet tarafından karşılanmalıdır. Fakat bu ülke genelinde yapısal bir değişiklik gerektirdiğinde yeterince hızlı olmayabilir buna alternatif olarak ATA Tekno kent gibi bünyesinde yer alan şirketlerin yararlandığı Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyeti, SGK prim desteği gibi desteklerden bölgesel Kalkınmaya destek verecek Hibrit kurumlar ve hatta proje üretimine destek olan ABİGEM gibi kurumların da faydalandırılabilir.

Bir başka yönelinmesi gereken konu; katma değer yaratabilecek inovatif teknolojiler ve bölgenin karşılaştırmalı üstün olduğu alanlara yönelik projelerin desteklenmesidir. Pilsen kenti örneğinde incelenen “Borska endüstri alanları” projesi, kentinin konumunun en iyi şekilde kullanıldığı projelerden biridir. Almanya’ya giden transit yol üzerinde bulunan bir askeri alanın dönüştürülmesi sonucu oluşturulmuş ve spesifik olarak lojistik ve otomotiv ve Ar-Ge üzerine yoğunlaştırılmıştır. Benzer konuma sahip, İran’a giden transit yol üzerinde bulunan Erzurum’da yapılacak olan 2. Organize sanayi bölgesi İran ile yapılan ticarete uygun olarak şekillendirilebilir ve Ar-Ge’ye şirketlerin yer alması sağlanabilir. Ayrıca bölgede sıklıkla işlenen Oltu taşı alanında yapılan projeler desteklenmelidir.

Bu konuda Özen ve Özmen’ nin (2010) de vurguladıkları innovasyona ve trent mobilizasyonuna dayalı “öğrenen bölgeler” yaklaşımı da genelde Türkiye kalkınma yaklaşımları için özelde TRA2 bölgesi kalkınma anlayışı için bir alternatif olabilir. İnovasyonun sistematik bir yaklaşımı olarak, öğrenen bölge kavramı, iş geliştirme ajansları, eğitim kurumları ve yerel yönetimlerin aralarındaki bağlantıyla ilişkili bir yapı olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifade ile öğrenen bölge tanımı, kümelenmeden daha fazla bir şekilde farklı aktörleri hareketlendirerek bölgesel gelişmeyi sağlayan güçlü bir kavram olarak da bilinmektedir (Lagendijk ve Cornford, 2009:209-218 aktaran Özen ve Özmen, 2010:23).

Bir başka öneri ise üniversite ve eğitim kurumlarının Kalkınma kurumlarıyla olan ilişkilerinin etkin kullanılmasıdır. Seçmeli olarak sunulan girişimcilik dersleri neticesinde KOSGEB tarafından verilen desteklerin ön şartı olan Girişimcilik belgesinin verilmesi başarılı bir uygulamadır. Fakat geliştirilmesi gerekmektedir. Eksiklerin bulunduğu alan KOSGEB ve diğer kalkınma kurumlarının bilinirliğinin çok düşük olmasıdır. Bu konuda hem meslek liselerine hem üniversitenin bütün bölümlerine tanıtım ve reklam faaliyeti yürütülmelidir. Bu kapsamda Çek Cumhuriyeti örneğinde yürütülen “Uniplanet” çalışmaları Erzurum Bölgesi içinde uygun olabilir. Bu kapsamda

her dönem belirli aralıklarla yapılan konferans ve atölye çalışmaları hem öğrencilere gerekli tanıtımların yapılmasında hem öğrencilerin parlak fikirlerinin desteklenmesinde önemli katlılar yapmaktadır.

KAYNAKLAR

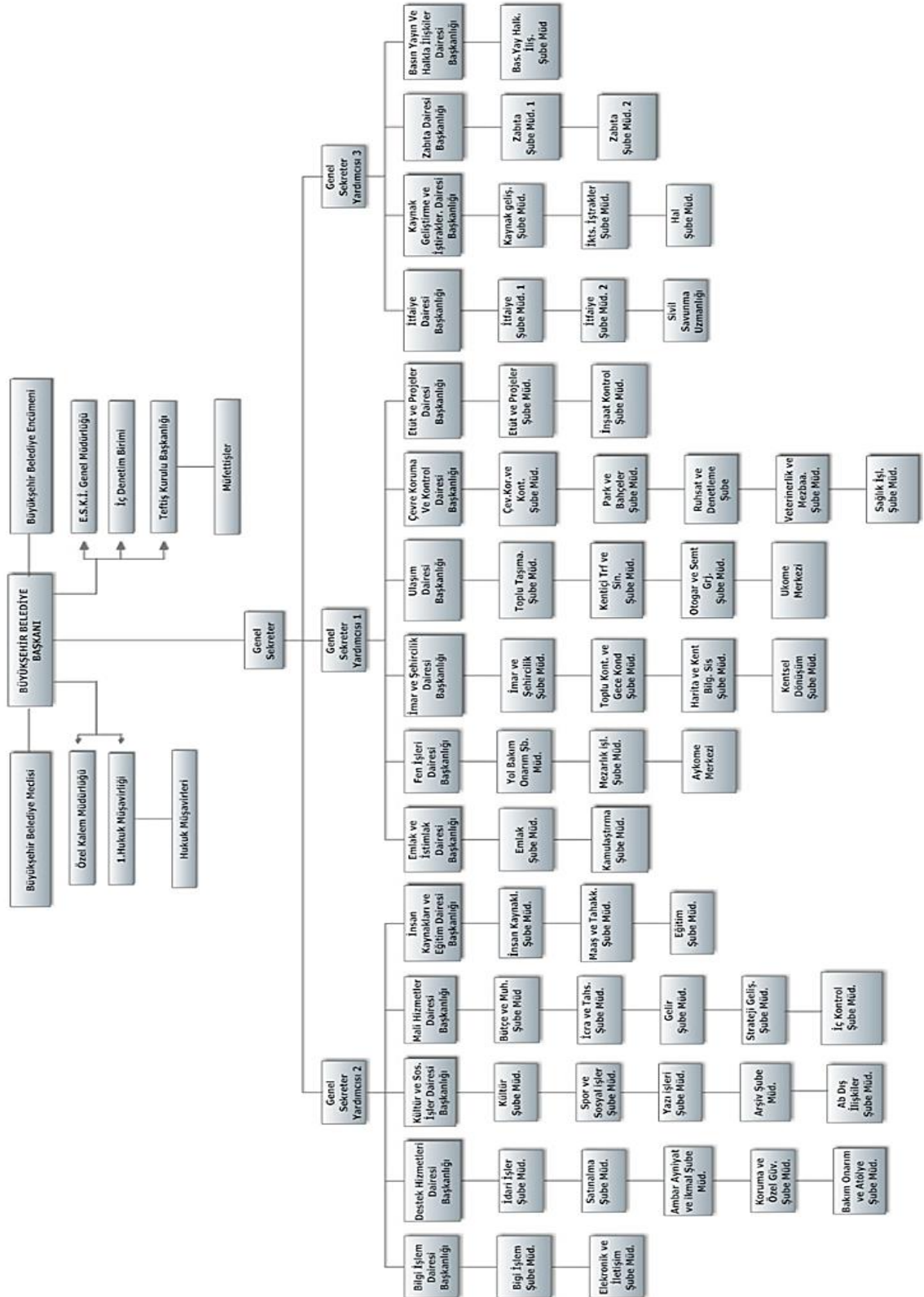
- Acar, Y. (2002). *İktisadi Büyüme ve Büyüme Modelleri*. Bursa: Vipaş Yayınları.
- Adelman, I. ve Yeldan, E. (2000).” Is this the end of economic development?”. *Structural Change and Economic Dynamics* 11, I(2), 95-109.
- Arıkan, E.A. (2004). *Bütünleşen Avrupa’da Yerel Yönetimler*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları
- Arslan, E. (2010). *Kalkınma Ajansları ve Kalkınma Ajanslarının Türkiye Ekonomisine Beklenen Katkıları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atay, N. (2011). *Avrupa Birliği Bölgesel Gelişme Politikası*. Malatya: Fırat Kalkınma Ajansı.
- Avaner, T. (2005). *BKA Siyasal Rejim Sorunu Yaratır mı?*. Ankara: Paragraf Yayınevi.
- Berber, M. (2006). *İktisadi Büyüme ve Kalkınma*. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Berber, M. ve Çelepçi, E. (2005). *Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*.13-14 Ekim 2005.
- Çarkçı, A. (2008). *Ulusal Kalkınma İçin Yerel Teklifler*. İstanbul: Şehir Yayınları.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT Yayını.
- Dinler, Z. (2001). *Bölgesel İktisat*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Dinler, Z. (2005). *Bölgesel İktisat*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Ekiz, D.(2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara.
- Erkal, M. (1982). *Bölge Açısından Azgelişmişlik*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ersungur, Ş. M. (2005). *Bölgesel İktisat*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Z.F. Fındıkoğlu Araştırma Merkezi
- Flammang, R. A. (1979). *Economic Growth and Economic Development: Counterparts or Competitors?, Economic Development and Cultural Change*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Gençyürek, L. (2006). *Kalkınma Ajansları'nın Geleceği*. Erişim:07.12.2013, Maliye Ağ sitesi:http://www.alomaliye.com/agustos_06/levent_gencyurek_kalkinma_ajans.htm
- Gündüz, A.Y. (2006). *Bölgesel Kalkınma Politikası*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Hampl, M. (1999). *Geography of Societal Transformation in the Czech Republic*. Prag: Department of Social Geography and Regional Development, Charles University of Prague
- Hart, M. (1999). *The guide to sustainable community indicators*. North Andover: Hart Environmental Data.
- Ildırar, M. (2004). *Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri*. Adana: Nobel Yayın Dağıtım
- Işık, N. Vd.(2010). *Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Bir Politika Aracı Olarak Kalkınma Ajansları*. Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:3, Sayı:2.
- Izáková, G., Hrková, E. Sántai, M. (2009). *The Slovak Republic 2009 Strategic Report*. Bratislava: Evaluation Unit
- Kayasü, S, ve Yasar, S. (2004). “Bölgesel Kalkınma Ajansları: Türkiye Üzerine Öneriler”. *Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu* Cilt 1. Ankara: DPT Yayınları,
- Kahoun, J. (2009). *Regional disparities in the Czech Republic: GDP and disposable income*. Prag: Centre for Economic Studies, University of Economics and Management
- Maç, N. (2006). *Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye*. Konya: Konya Ticaret Odası Etüd- Araştırma Servisi.
- McMaster, I. (2006). *Czech regional development agencies in a shifting institutional landscape*. Glasgow: University of Strathclyde
- Özdemir, Z. (2014). *Küreselleşme Sürecinde Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Türkiye Örneği*. Erişim: 07.06.2014, Akademik Prespektif Ağ sitesi: <http://akademikperspektif.com/2014/05/23/kuresellesme-surecinde-kalkinma-ajanslarinin-rolu-ve-turkiye-ornegi/>

- Özen, A. ve Özmen, Y. (2010). “Öğrenen Bölgeler” Perspektifinde AB Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Gelişimi, Mevcut Durumu ve TR’nin Alacağı Dersler. Denizli: Denizli İl Özel İdaresi
- Özen, P. (2005). *Bölge Kalkınma Ajansları*. Tepav- Epri.
- Seyidoğlu, H. (2002). *Ekonomik Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Onions, C.T.(Ed). (1964). *The Shorter Oxford English Dictionary*. Oxford: Clarendon press.
- Statistická ročenka Plzeňského kraje. (2013). *Characteristic of The Region*. Plzen.
- Şen, Z. (2004). *Türkiye’nin Avrupa Birliği adaylığı ve katılım öncesi stratejisi çerçevesinde bölgesel politika alanında uyum durumunun değerlendirilmesi*. Ankara: Ekonomik ve Mali Konular Dairesi Başkanlığı
- Taş, B.(2006).”AB uyum sürecinde Türkiye için yeni bir bölge kavramı: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması(İBBS)”.*Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII(2),187-197.
- TBMM. (2011). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. Ankara
- TEPAV – Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü (2007). *Macaristan’da Bölgesel Kalkınma ve Kalkınma Meclisleri*. İstanbul: TEPAV.
- TEPAV – Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü (2007). *Polonya’da Kalkınma Ajansları*. İstanbul: TEPAV.
- Tıraş, H. (2012). *Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dalı.
- Tuncer, A. ve Alodalı M. F. B. (2011). *Merkeziyetçilikten Yeni Merkeziyetçiliğe: Macaristan’da Yerel ve Bölgesel Politikalara*. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi. 1 Cilt: VI Sayı: II.
- Uzay, Nisfet. (2005). *Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yavilioğlu, C. (2002). “Kalkınmanın Anlamı, Bilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri”. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 59-77.
- Yüceyılmaz, H. (2007). *AB Sürecinde Bölgesel Gelişmeler ve Kalkınma Ajansları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK- 1. Erzurum Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

EK- 2. ATA Tekno Kentte Faaliyet Gösteren Firmalar 2014

	Firma İsmi	Sektör
1	Abececes Yazılım	Yazılım
2	Anka Nano	Nanoteknoloji
3	Arabirim İnternet Hizmetleri	Yazılım
4	Ardem Danışmanlık	Yazılım
5	ATA SEM	Yazılım
6	Ayhan YILDIRIM	Yazılım
7	BİL-TEK Hayvancılık	Hayvancılık
8	Bilgisoft Bilişim	Yazılım
9	Cedit Mühendislik	Yazılım
10	Doguport İnternet	Yazılım
11	Doğuport Yazılım	Yazılım
12	Egi Technicall	Yazılım
13	ER-GEN Biyoteknolojileri	Hayvancılık
14	Erata Eğitim	Yazılım
15	Erişim Yazılım	Yazılım
16	Erlab Yazılım	Yazılım
17	Erteksoft Yazılım	Yazılım
18	Erteta Tarım Hayvancılık	Hayvancılık
19	Erzurum Beton	İnşaat
20	ETT Elektronik	Elektrik-Elektronik
21	Faraday Elektrik	Elektrik-Elektronik
22	Farmavet İlaç	İlaç
23	Gökalp Nuri SELÇUK	Yazılım
24	İhsan Bilişim Yazılım	Elektrik-Elektronik
25	İnvipal Bilişim Teknolojileri	Yazılım
26	Kale Blokbims	İnşaat
27	Kamu Telekomünikasyon	Telekomünikasyon
28	Kezban Yıldız DALGINLI	Gıda
29	Komed Medikal	Medikal - Ortopedi
30	Komesli AR-GE	Çevre
31	Lale Tasarım	Yazılım
32	Largo Teknoloji	Yazılım
33	Osak Yazılım	Yazılım
34	Pasifik Eğitim	Yazılım
35	Pegasoft Yazılım	Yazılım
36	Pemsantaş	Yazılım
37	Protek Ortopedi	Medikal - Ortopedi
38	STNET Yazılım	Yazılım
39	Syat Yazılım	Yazılım
40	Şahika Boya	Kimya
41	Şimşek Bilgisayar	Yazılım
42	Yerel Yazılım	Yazılım

EK- 3. BKA Kanunu**Kanun**

Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve

Görevleri Hakkında Kanun

Kanun No. 5449

Kabul Tarihi: 25.1.2006

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Tanımlar, Kuruluş, Genel Koordinasyon

Amaç ve kapsam

MADDE 1 — Bu Kanunun amacı; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulacak kalkınma ajanslarının kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2 — Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bölge: EK 1 listede belirtilen Düzey 2 İstatistikî Bölge Birimini,

b) Ajans: Kalkınma ajansını,

c) Kuruluş kararnamesi: Kalkınma ajanslarının kuruluşuna dair Bakanlar Kurulu kararını,

ifade eder.

Kuruluş

MADDE 3 — Ajanslar, bölgeler esas alınarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile kurulur. Ajans merkezinin bulunacağı il, kuruluş kararnamesinde belirtilir.

EK 1 listede belirtilen bölgelerin yeniden düzenlenmesine ve kurulmuş olan Ajansın kaldırılmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Ajanslar, tüzel kişiliği haiz ve bu Kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tâbidir.

Genel koordinasyon

MADDE 4 — Ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan Devlet Planlama Teşkilatı sorumludur.

Devlet Planlama Teşkilatı;

a) Bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltıcı tedbirleri alır; plânlama, programlama ve projelendirme konularında ajanslara rehberlik ve danışmanlık yapar, plân ve programların uygulanmasını izler ve değerlendirir.

b) Ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usûl ve esasları belirleyerek, bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır.

c) Bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usûl ve esasları belirler.

d) Ajanslar arası işbirliğini sağlar ve ortak proje üretimini destekler.

e) Ajansların işlevlerini etkili ve verimli olarak yerine getirebilmesi için merkezî düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

f) Ajansların yıllık çalışma programlarını onaylar.

g) Yönetim kurulu tarafından, nitelikleri uygun kişiler arasında seçilen ve teklif edilen ajans genel sekreterini onaylar.

h) Plân ve programlara, yapılacak yardım ve transferlere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usûller ile yatırım destek ofislerinin çalışma esas ve usûllerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirler.

İKİNCİ BÖLÜM

Görev ve Yetkiler

Ajansın görev ve yetkileri

MADDE 5 — Ajansın görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.
- b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek.
- c) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.
- d) Bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek.
- e) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.
- f) 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.
- g) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.
- h) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.
- i) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.
- j) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

k) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

l) Ajansın faaliyetleri, malî yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanacağı bir internet sitesi oluşturmak.

Bilgi toplama

MADDE 6 — Ajans, görevleri kapsamında gerekli gördüğü bilgileri kurum ve kuruluşlardan istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenilenler bu bilgileri zamanında vermekle yükümlüdür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ajansın Teşkilâtı

Teşkilât yapısı

MADDE 7 — Ajansın teşkilât yapısı aşağıdaki gibidir:

- a) Kalkınma kurulu.
- b) Yönetim kurulu.
- c) Genel sekreterlik.
- d) Yatırım destek ofisleri.

Kalkınma kurulu

MADDE 8 — Bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak; bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek üzere kalkınma kurulu oluşturulur.

Kalkınma kurulu, illerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla yüz üyeden oluşur.

Kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususlar kuruluş kararnamesi ile belirlenir.

Kalkınma kurulu, yapacağı ilk toplantıda kendi üyeleri arasından bir Başkan ve bir Başkan Vekili seçer. Başkan ve Başkan Vekilinin görev süresi iki yıldır.

Başkan ve Başkan Vekilinin temsil ettiği kurum ile mensubiyeti sona erdiğinde Kurul Başkanlığı ve Başkan Vekilliği görevleri de sona erer ve ilk toplantıda yeniden Başkan ve Başkan Vekili seçimi yapılır.

Kalkınma kurulu, Kurul Başkanının daveti üzerine yılda en az iki defa toplanır. Ayrıca Kurul, üye tam sayısının beşte birinin talebi üzerine Kurul Başkanı tarafından toplantıya çağrılır.

Kalkınma kurulu, üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile toplanır, katılanların çoğunluğu ile karar alır. Toplantı yetersayısı sağlanamayan hallerde onbeş günü aşmayacak şekilde yeni toplantı tarihi Başkan tarafından belirlenir ve bu toplantıda toplantı yetersayısı aranmaz.

Kalkınma kurulunun görev ve yetkileri

MADDE 9 — Kalkınma kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulunda yer alacak özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları temsilcilerini ve iki katı yedeklerini sırasıyla seçmek.
- b) Ajansın yıllık faaliyet ve iç denetim raporlarını görüşmek, değerlendirmek ve yönetim kuruluna önerilerde bulunmak.
- c) Bölgenin sorunlarına ve çözüm önerilerine, tanıtımına, potansiyeline ve önceliklerine yönelik olarak yönetim kuruluna tavsiyelerde bulunmak.
- d) Toplantı sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına raporlamak ve toplantıya ilişkin bir sonuç bildirisi yayımlamak.

Yönetim kurulu

MADDE 10 — Yönetim kurulu, ajansın karar organıdır.

Yönetim kurulu, tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşur. Ancak,

birden fazla ilden oluşan bölgelerdeki illerde; ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı kurulmuş bulunması halinde, yönetim kurulunda yer alacak temsilci Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

Ajansı, yönetim kurulu başkanı temsil eder. Yönetim kurulunun başkanı validir. Yönetim kurulu ilk toplantısında üyeleri arasından bir başkan vekili seçer.

Birden fazla ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulu başkanlığı; ilk yıl ajans merkezi olarak tespit edilen ilin valisi tarafından, müteakip yıllarda illerin alfabetik sırasına göre bölgedeki valiler tarafından birer yıl süreyle dönüşümlü olarak yürütülür.

Tek ilden oluşan bölgelerde kalkınma kurulu tarafından seçilen yönetim kurulu üyelerinin görev süresi iki yıl olup görev sürelerini tamamlamadan herhangi bir şekilde üyeliklerinin sona ermesi halinde, kalan süreleri sırasına göre yedek üyelerce tamamlanır. Görevi sona eren üyeler tekrar seçilebilir. Yönetim kurulu üyeliği, üyelerin temsil ettikleri kurum ve kuruluşlardaki görevlerini sürdürmelerine engel teşkil etmez.

Yönetim kurulu üyeleri ajans ile ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve bu Kanunun uygulanması sırasında öğrendikleri çalışma alanlarındaki sırları, görevlerinden ayrılmış olsalar bile ifşa edemezler, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar.

Yönetim kurulu üyeleri, kendileri, eşleri ve ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımlarını doğrudan ilgilendiren konular ile sahibi ya da ortağı oldukları ticarî işletmelere ilişkin toplantıya ve oylamaya katılamaz.

Yönetim kurulu, başkanın daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlası ile her ay en az bir kere toplanır. Yönetim kurulu toplantılarına başkanın yokluğunda başkan vekili başkanlık eder.

Yönetim kurulu, toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alır. Eşitlik durumunda, başkanın oyu yönünde karar alınır.

Ajans genel sekreteri, oy hakkı olmamak kaydı ile yönetim kurulu toplantılarına katılır.

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri

MADDE 11 — Yönetim kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Yıllık çalışma programını kabul etmek ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının onayına sunmak.

- b) Yıl içinde ihtiyaçlara göre bütçeyi revize etmek.
- c) Yıllık malî raporu ve kesinleşen bütçe sonuçlarını onaylamak.
- d) Taşınır ve taşınmaz mal alımı, satımı ve kiralanması ile hizmet alımına karar vermek.
- e) Altı aylık ara rapor ile yıllık faaliyet raporunu Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına göndermek.
- f) Ajans bütçesini onaylamak ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına göndermek.
- g) Genel sekreterlik tarafından sunulan program, proje ve faaliyetlerin desteklenmesine ilişkin teklifler ile kişi ve kuruluşlara yapılacak yardımları onaylamak.
- h) Ajansa yapılacak bağış ve hibeleri kabul etmek.
- i) Personelin işe alınması ve işine son verilmesine karar vermek.
- j) Genel sekreterce belirlenen çalışma birimlerini ve bunlar arasındaki işbölümünü onaylamak.
- k) Genel sekreteri belirlemek ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının onayına sunmak.
- l) Taşıt dışındaki taşınır malların alımı, satımı ve kiralanması ile hizmet alımı konularında genel sekreterin yetkili olacağı sınırları tespit etmek.

Yönetim kurulu gerekli gördüğü hallerde yukarıda sayılan yetkilerinden bir kısmını, sınırlarını açıkça belirlemek şartıyla genel sekretere devredebilir.

Genel sekreterlik

MADDE 12 — Genel sekreterlik Ajansın icra organıdır. Genel sekreterliğin ve yatırım destek ofislerinin en üst amiri genel sekreterdir. Genel sekreter yönetim kuruluna karşı sorumludur.

Genel sekreterin nitelikleri

MADDE 13 — Genel sekreter olarak istihdam edileceklerin aşağıda belirtilen niteliklere sahip olmaları şarttır:

- a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, istatistik, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, matematik, sosyoloji, mimarlık, şehir

ve bölge plânlama ile mühendislik dallarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulunca kabul edilen yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından lisans düzeyinde mezun olmak.

b) Ajansın faaliyet alanına giren konularda yeterli bilgi ve deneyime sahip; uzmanlık gerektiren işlerde en az on yıl fiilen çalışmış olmak.

c) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında İngilizce dilinden en az 70 puan almış veya buna denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip olmak.

Genel sekreterin görev ve yetkileri

MADDE 14 — Genel sekreterin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Yönetim kurulu kararlarını uygulamak.
- b) Yıllık çalışma programı ile bütçeyi hazırlamak ve yönetim kuruluna sunmak.
- c) Ajans gelirlerini toplamak, 4 üncü maddeye göre belirlenecek usûl ve esaslar ile bütçe ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak harcamaları yapmak.
- d) Yönetim kurulu tarafından tespit edilecek sınırlar içerisinde, taşıt dışındaki taşınır malların alımına, satımına, kiralanmasına ve hizmet alımına karar vermek.
- e) Bölgedeki kişi, kurum ve kuruluşların proje üretme ve uygulama kapasitesini geliştirici faaliyetlerde bulunmak.
- f) Özel kesim, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin proje ve faaliyet tekliflerini değerlendirerek malî destek sağlamak üzere yönetim kuruluna öneri götürmek.
- g) Desteklenen proje ve faaliyetleri izlemek, değerlendirmek, denetlemek ve raporlamak.
- h) Bölgesel kalkınmayla ilgili yurt içindeki ve dışındaki ajans ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve ortak projeler geliştirmek.
- i) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.
- j) Personelin performans ölçütlerini belirlemek ve performansını değerlendirmek.

k) Personelin işe alınması ve işine son verilmesini yönetim kuruluna teklif etmek.

l) Ajans genel sekreterliğini temsilen, bölgesel gelişme ile ilgili ulusal ve uluslararası toplantılara katılmak ve yurt dışı temaslarda bulunmak.

m) Ajansın sekretarya işlerini ve görev alanına giren diğer hizmetleri yürütmek.

n) Yönetim kurulunun devrettiği yetkileri kullanmak.

Yatırım destek ofisleri

MADDE 15 — Bölge illerinde, yönetim kurulu kararı ile biri koordinatör olmak üzere, en çok beş uzmandan oluşan yatırım destek ofisleri teşkil edilir. Yatırım destek ofislerinde çalışan uzman personel sayısı, bölge ve ilin ihtiyaçlarına cevap veremez hale geldiği takdirde bu sayı, yönetim kurulu kararı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının onayı ile artırılabilir.

Yatırım destek ofisleri görevleri ile ilgili olarak genel sekreterliğe karşı sorumludur.

Yatırım destek ofislerinde yatırımcılara sunulan hizmetler tamamen ücretsizdir.

Yatırım destek ofislerinin görev ve yetkileri

MADDE 16 — Yatırım destek ofislerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bölge illerinde, özel kesimdeki yatırımcıların kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini ilgili mevzuatta belirtilen süre içerisinde, ilgili mevzuatta bir süre belirtilmemişse öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırmak üzere yönetim kurulu adına tek elden takip ve koordine etmek, yatırımları izlemek.

b) İlgili mevzuattaki başvuru koşulları ve istenen belgeler doğrultusunda yatırımcıya bilgi vermek ve yol göstermek.

c) Başvurular hakkında ön inceleme yapmak.

d) 4 üncü madde uyarınca çıkarılacak olan düzenlemelerde belirtilen işlemleri yapmak.

e) İş ve işlemler konusunda valiliğe ve genel sekreterliğe bilgi vermek.

Yatırım destek ofislerine başvuru

MADDE 17 — Yatırımcılar, ilgili mevzuatta belirtilen bilgi ve belgelerle yatırım destek ofislerine başvurur. Bu başvuru sonucunda yatırım destek ofislerinde geçen süreler, ilgili mevzuatta belirtilen sürelerden sayılmaz. Yatırımcıların bu Kanun kapsamında yatırım destek ofislerine başvurması kendi isteklerine bağlıdır.

İzin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemler için yatırım destek ofisleri tarafından ilgili mercilere yapılan başvurular, yatırımcı tarafından yapılmış sayılır.

Yatırım destek ofislerine hangi yatırım ve işlemlerle ilgili başvuru yapılacağı, 4 üncü maddenin (h) bendi uyarınca çıkarılacak düzenlemeler kapsamında belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personel Rejimi, Bütçe ve Denetim

Ajans personelinin nitelik, statü ve hakları

MADDE 18 — Ajans hizmetleri, iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen uzman personel ve destek personeli eliyle yürütülür. Ayrıca, ajanslarda iç denetim yapmak üzere bir iç denetçi istihdam edilir. Sekreterlik, halkla ilişkiler, arşiv, idarî, malî ve personelle ilgili işlemler gibi işleri yürütecek olan destek personelinin sayısı, ajans toplam personel sayısının yüzde yirmisini geçemez.

Uzman personel ve iç denetçi, hukuk, iktisat, maliye, işletme, kamu yönetimi, uluslar-arası ilişkiler, istatistik, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, matematik, sosyoloji, mimarlık, şehir ve bölge plânlama ile mühendislik dallarından veya bunlara denkliği Yüksek-öğretim Kurulunca kabul edilen yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından lisans düzeyinde mezun olmuş, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında İngilizce dilinden en az 70 puan almış veya buna denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip adaylar arasından istihdam edilir. Ayrıca, iç denetçide kamuda denetim elemanı olarak en az on yıl çalışmış olma şartı aranır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan, bu Kanunda belirtilen nitelikleri taşıyanlar, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati ile ajansta genel sekreter, iç denetçi veya uzman personel olarak istihdam edilebilir. Bunların kurumlarıyla olan ilişkileri iş akdinin yapılmasıyla son bulur. Bunlara verilecek ücret ile diğer malî ve sosyal haklar yapılacak iş akdi ile belirlenir. Bu şekilde istihdam edilenler, ajanstaki

görevleri sona erdiğinde, öğrenim durumları, hizmet yılı ve unvanları dikkate alınarak önceki kurumlarında kariyerlerine veya durumlarına uygun boş bir kadro veya pozisyona en geç üç ay içinde atanırlar ve herhangi bir işleme gerek kalmaksızın en geç bir ay içerisinde göreve başlatılırlar. Ancak, bu kişilerin atanmalarında, önceki kurumlarındaki idarî unvanlar dikkate alınmaz. Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır. Bu fıkra uyarınca önceki kurumlarına dönen kişilerin ajansta geçen hizmetleri kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinde değerlendirilir. Bu durumda kıdem tazminatları ödenmez ve bu süreler emeklilik ikramiyesinin hesabında dikkate alınır. Bu şekilde görevlendirilecek personel sayısı toplam personel sayısının yüzde otuzunu aşamaz.

Ajans personeli, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tâbidir.

Yönetim kurulu üyeleri ile genel sekreter ve ajansta istihdam edilecek tüm personelde;

a) Türk Vatandaşı olmak,

b) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

c) Affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak,

şartları aranır.

Genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer malî ve sosyal hakları Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirlenir.

Ajans personeline ilişkin tüm ihtilaflar iş mahkemelerinde görülür.

Gelirler ve yönetilecek fonlar

MADDE 19 — Ajansın gelirleri ve yöneteceği fonlar şunlardır:

a) Bir önceki yıl gerçekleşen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından, vergi iadeleri ile mahallî idarelere ve fonlara aktarılan paylar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, binde beş oranında her yıl ayrılacak transfer ödeneğinden, Yüksek Planlama Kurulunca her bir ajans için nüfus, gelişmişlik düzeyi ve performans ölçütlerine göre belirlenecek pay.

b) Avrupa Birliği ve diğer uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklar.

c) Faaliyet gelirleri.

d) Bir önceki yıl gerçekleşen bütçe gelirleri üzerinden, bölgedeki il özel idareleri için; borçlanma, tahsisi mahiyetteki gelirler ile genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlardan alınan yardım kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir, belediyeler için; borçlanma ve tahsisi mahiyetteki gelir kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay.

e) Bölgedeki sanayi ve ticaret odalarının, bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinin yüzde biri oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay.

f) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca yapılan bağış ve yardımlar.

g) Bir önceki yıldan devreden gelirler.

Bakanlar Kurulu, il özel idareleri için belirlenen oranı yüzde beşe kadar yükseltmeye ya da bu Kanunda belirlenen oranına kadar indirmeye, belediyeler için belirlenen oranı ise; yarısına kadar indirmeye ya da bu Kanunda belirlenen oranına kadar yükseltmeye yetkilidir.

Birinci fıkranın (d) ve (e) bentlerinde belirtilen paylar, ilgili idare ve kuruluşlar tarafından haziran ayının sonuna kadar ajans hesabına aktarılır. (d) bendinde belirtilen paylar, süresi içerisinde aktarılmadığı takdirde, bu idarelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılan paydan ilgisine göre Maliye Bakanlığı ve/veya İller Bankasıncı kesilerek ilgili ajans hesabına aktarılır. Diğer alacakların tahsilinde, genel hükümlere göre işlem yapılır.

Giderler

MADDE 20 — Ajansın giderleri şunlardır:

a) Plân, program ve proje giderleri.

b) Proje ve faaliyet destekleme giderleri.

- c) Araştırma ve geliştirme giderleri.
- d) Tanıtım ve eğitim giderleri.
- e) Taşınır ve taşınmaz mal ile hizmet alım giderleri.
- f) Yönetim ve personel giderleri.
- g) Görevlerle ilgili diğer giderler.

Ajansın yıllık personel giderleri toplamı, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onbeşini aşamaz.

Malî saydamlık ve hesap verme sorumluluğu

MADDE 21 — Ajanslar, finansal kaynaklarının elde edilmesi ve kullanılmasında, denetimin sağlanması amacıyla, kamuoyunu zamanında bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu amaçla;

- a) Görev, yetki ve sorumlulukların açık olarak tanımlanması,
 - b) Yıllık çalışma programı ile bütçenin hazırlanması, yetkili organlarda görüşülmesi, uygulanması ve uygulama sonuçları ile raporların kamuoyuna açık ve ulaşılabilir olması,
 - c) Ajanslar tarafından proje ve faaliyetlere sağlanan desteklerin bir yılı geçmemek üzere belirli dönemler itibarıyla kamuoyuna açıklanması,
 - d) Ajans hesaplarının standart bir muhasebe sistemi ve genel kabul görmüş muhasebe prensiplerine uygun bir muhasebe düzenine göre oluşturulması,
- zorunludur.

Ajansların malî ve finansal kaynaklarının elde edilmesi, kullanılması ve malî denetiminin sağlanmasında görevli ve yetkili olanlar; kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur.

Bütçe

MADDE 22 — Ulusal ve bölgesel düzeyde plân ve programlara, Yüksek Planlama Kurulunca belirlenen ödenek tavanına ve yıllık çalışma programına göre

hazırlanan bütçe, ajansın bütçe yılı içindeki gelir ve gider tahminlerini gösterir. Bütçe yılı takvim yılıdır. Bütçe dışı harcama yapılamaz.

Bütçenin hazırlanması ve kabulü

MADDE 23 — Ajans, Yüksek Planlama Kurulunca, 19 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen ölçütlere göre her yıl haziran ayında genel bütçeden ajanslara yapılacak transferlere ilişkin gösterge niteliğinde belirlenen payların tavanları ile diğer gelir kalemlerine ilişkin tahminleri dikkate alarak bir sonraki yılın bütçesini hazırlar. Ulusal ve bölgesel düzeydeki plân ve programlar dikkate alınarak genel sekreterlikçe hazırlanacak bütçe taslağı ve çalışma programı, ağustos ayı başında yönetim kuruluna sunulur.

Bütçe taslağı yönetim kurulunca kabul edildikten sonra çalışma programı ile birlikte en geç eylül ayı başına kadar görüş alınmak üzere Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir. Bütçe, Genel Bütçe Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde kesinleştirilerek Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına sunulur.

19 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre yapılacak transfer ödeneği, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bütçesinde gösterilir. Bu ödenek aylık harcama programına göre Devlet Planlama Teşkilatınca ajanslara kullanılır.

Bütçenin kesinleşme tarihine kadar devam eden işler için yapılacak harcamalar yılı bütçesi ile ilişkilendirilir.

Bütçe sonuçları

MADDE 24 — Bütçe sonuçları, genel sekreter tarafından bütçe döneminin bitiminden sonraki mart ayı içinde yönetim kuruluna sunulur; yönetim kurulunda görüşülerek karara bağlanır.

Bütçe sonuçları onaylanmadığı takdirde İçişleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına gönderilir. Bu kurumlar bu Kanunun ve/veya diğer ilgili kanunların ilgili hükümlerine göre işlem tesis eder.

Denetim

MADDE 25 — Ajanslarda iç ve dış denetim yapılır.

İç denetimde; ajansın faaliyetleri, hesapları, işlemleri ve performansı yönetim kurulu başkanı veya genel sekreter ile bir iç denetçi tarafından denetlenir. İç denetim raporları yönetim kuruluna ve kalkınma kuruluna sunulur.

Dış denetimde; İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek esas ve usûllere göre ajansın her türlü hesap ve işlemleri, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına inceletilir. Bağımsız dış denetim kuruluşları, hazırladıkları raporu eş zamanlı olarak İçişleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına sunar. Denetim sonucu suç teşkil eden hususlarla ilgili gerekli işlemleri yapmaya İçişleri Bakanlığı, performansla ilgili değerlendirmeleri yapmaya ve gerekli tedbirleri almaya Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yetkilidir.

Bu maddeye göre bağımsız denetim yapan kuruluşların ortakları, yöneticileri ve çalışanlarının cezai sorumluluğu hakkında 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47 nci maddesinin (B) bendinin (3) numaralı alt bendi ile 48 ve 49 uncu maddeleri hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Muafiyet

MADDE 26 — Ajanslar; bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 27 — Ajans, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir.

MADDE 28 — 19/6/1994 tarihli ve 540 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

"l) Kalkınma ajanslarının koordinasyonunu sağlamak ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek."

MADDE 29 — 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesine "yapısal uyum politikalarının uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek sorunların çözümü amacıyla projeler geliştirmek ve bu konularda yapılacak çalışmaları koordine etmek," ifadesinden sonra gelmek üzere "kalkınma ajanslarının genel koordinasyonunu sağlamak ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek," ifadesi eklenmiştir.

MADDE 30 — 27/10/1989 tarihli ve 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (f) bendi "nazım ve uygulama imar plânlarını yapmak veya yaptırmak," şeklinde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki (i) bendi eklenmiş ve 3 üncü maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"i) Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevini, Devlet Planlama Teşkilatının belirleyeceği usûl ve esaslara göre yürütmek,"

GEÇİCİ MADDE 1 — Bütün ajanslar kurulup faaliyete geçene kadar 19 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca tahsis edilecek transfer ödeneği, kurulmuş ajans sayısı dikkate alınarak belirlenir. Ajanslar kuruldukları tarih itibarıyla yılın geri kalanı için kendilerine düşen payı kullanma hakkını kazanır.

GEÇİCİ MADDE 2 — İlk yıl için ajansta istihdam edilebilecek olan azamî personel sayısı kuruluş kararnamesinde belirtilir.

GEÇİCİ MADDE 3 — Türkiye-Avrupa Birliği Malî İşbirliği kapsamında yürütülen bölgesel programların; bölgelerde yürütülmesi ve koordinasyonu amacıyla oluşturulan proje birimlerinin yürütmekte olduğu iş ve işlemler, bunlara ilişkin hak ve yükümlülükler ile her türlü taşınır mallar, kuruluş kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde ilgili ajansa devredilir.

Söz konusu proje birimlerinde çalışan personelden; görevli olduğu bölgede kurulan ajansın kuruluş kararnamesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde ilgili ajansa başvuranlardan, 18 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen öğrenim dalı dışındaki niteliklere sahip olanlar uzman personel, diğerleri ise destek personeli olarak bu Kanunun ilgili hükümlerine göre öncelikle istihdam edilir.

GEÇİCİ MADDE 4 — Kalkınma kurulu, kuruluş kararnamesinin yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içinde, ajans merkezi olarak tespit edilen ilin valisinin başkanlığında ilk toplantısını yapar.

Yürürlük

MADDE 31 — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32 — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mazlum Çağrı YILDIRIM
Doğum Yeri ve Tarihi	Doğubayazıt- 26.09.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	İstanbul Marmara Üniversitesi
Y. Lisans Öğrenimi	Erzurum Atatürk Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	REIDIN.com , Data Analisti
Projeler	Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türkiye Cumhuriyeti ve Çek Cumhuriyeti Ülke Örnekleri Bağlamında Karşılaştırılması ve Bir Saha Araştırması, BAP Proje No:2012/324
Çalıştığı Kurumlar	Finansbank A.Ş., Pazarlama Yetkili Yardımcı Mazuratelye, Satış Sorumlusu
İletişim	+90 507 251 42 22
E-Posta Adresi	mazlum1228@hotmail.com
Tarih	